

FOR 50 Aar siden begyndte *P. Nielsen* det Arbejde, som førte til Grundlæggelse af Statens Forsøgsvirksomhed i Plante-kultur, og der er nu forløbet 25 Aar, siden *Statens Planteavls-udvalg* blev nedsat for som Stedfortræder for Det kgl. danske Landhusholdningsselskab paa Landbrugsministeriets Vegne at føre Arbejdet videre.

Statens Planteavlsudvalg har ønsket, at jeg i denne Anledning — ud fra mit Kendskab til Forsøgsvirksomheden, i hvis Tjeneste jeg nu har virket i 28 Aar, — skulde skrive en kortfattet historisk Oversigt over *Virksomhedens Udvikling, Organisation og Administration*, og med denne Begrænsning af Opgaven har jeg imødekommet Udvalgets Ønske, idet jeg erkender Betydningen af, at den omfattende Udvikling, Institutionen i Aarenes Løb er undergaaet, og som nu formentlig i det væsentlige er afsluttet, i Tide beskrives. Den rent faglige Side af Virksomheden, selve Forsøgsarbejdet og dets Betydning for Jordbruget, er det derimod endnu for tidligt at bedømme og beskrive historisk, og det tilkommer da heller ikke mig at gøre det.

Statens Planteavlskontor, København, i November 1923.

H. C. Larsen.

INDHOLD.

	Side
Forsøgsvirksomheden grundlægges	1
Forsøgsvirksomheden omordnes og udvides	8
Statens Planteavlsudvalg nedsættes og Forsøgsvirksomheden orga- niseres	16
Nye Forsøgsstationer oprettes	31
Videnskabelige Institutioner grundlægges	55
Statens Planteavls-Laboratorium	57
Statens plantepatologiske Forsøg	66
Samlet Forsøgsareal, Antal Tjenestemænd og anvendte Statsmidler ved Forsøgsvirksomheden indtil 1. April 1924	78
Forsøgsvirksomhedens Ledelse og Administration	80
Bemærkninger om Forsøgsarbejdet	106
Forsøgsvirksomhedens Stationer og Afdelinger i 1923	109
Statens Planteavlsudvalgs tidligere og nuværende Medlemmer og Sammensætning	111
Forsøgsvirksomhedens Tjenestemænd indtil 1924	112
Udkomne Beretninger og Meddelelser fra Forsøgsvirksomheden ..	117
Landøkonomisk Jordbundskort over Danmark med Angivelse af Statens Forsøgsstationer i Plantekultur 1923	126
<i>The State Experimental Department for Plant Culture, its Organi- sation and Administration</i>	<i>127</i>

Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur, dens Organisation og Administration.

En historisk Oversigt

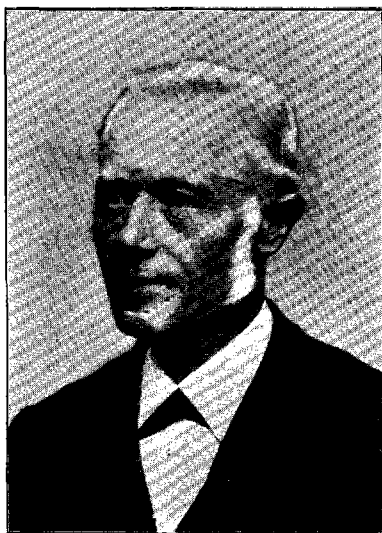
25 Aar efter Statens Planteavlsudvalgs Nedsættelse.

Af H. C. Larsen.

De første stationære Markforsøg, som bekostedes af Staten, blev anlagte paa Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Forsøgsmark i København faa Aar efter Højskolens Oprettelse i 1858. Forsøgsarealet udgjorde 11 ha, og Formaalet var — efter Planer for Forsøgene paa Rothamsted i England — »at udfinde de fordelagtigste Betingelser for vore almindelige Culturplanters Udvikling, forsaavidt Dyrkningsmaaden har Indflydelse derpaa«. Hovedvægten blev lagt paa Gødningsforsøg til Belysning af Virkningen af Staldgødning og forskellige Kunstgødninger samt Sædskifteforsøg til Undersøgelse af Forfrugtens Betydning, hvortil kom en Række mindre Kulturforsøg, væsentlig anlagte med Henblik paa Undervisningen. Forsøgene var planlagte og ledede af Professor *B. S. Jørgensen*. Gødnings- og Sædskifteforsøgene fortsattes uforandret indtil 1895, altsaa i over 30 Aar, men kun den første Aarrækkes Resultater kom offentlig frem, og for den videre Udvikling af Planteavlsforsøgene her i Landet har de næppe haft nogen større Betydning. Det samme gælder om den i Landbohøjskole-Kommissionen af 1887 fremsatte og af Docent *N. J. Fjord* nærmere udformede Plan om »Oprettelsen af faste, særlig mindre, Forsøgsgaarde i forskellige Egne af Landet«.

Planteavlsforsøgene lod sig ikke, saaledes som Tilfældet var med Forsøgene paa Husdyrbrugets og Mejeribrugets Omraade (Forsøgslaboratoriet), knytte til den højere Landbrugsundervisning eller paa anden Maade grundlægge eller ordne ovenfra:

De udviklede sig af en naturlig Trang udefra, i det praktiske Landbrug og dets Organisationer, baaret frem paa Initiativ af enkelte fremsynede og forstaaende praktiske Mænd, blandt hvilke *P. Nielsen, E. Tesdorpf, J. C. la Cour, T. Westermann, Chr. Sonne, L. Helweg, Fr. Hansen og K. Hansen* maa nævnes i første Række. Paa forskellig Maade var disse Mænd knyttede til Landbrugets Organisationer, paa det daværende Tidspunkt ganske særlig til »Forening til Kulturplanternes Forbedring«, der stiftedes i 1876,

P. Nielsen. Fot. 1895.

og til Det kgl. danske Landhusholdningsselskab, som i 1882—83 nedsatte sine Hvede- og Maltbygudvalg og da allerede i en Aarrække havde støttet det Planteavlssarbejde, som *P. Nielsen* havde taget op.

P. Nielsen var en Husmandssøn fra Sønderjylland, født 28. Juli 1829. Indtil sit 27. Aar arbejdede han ved det praktiske Landbrug, tog derefter Skolelærereksamen og blev i 1859 ansat som Lærer i Ørslev Landsbyskole ved Skelskør, hvor han virkede i 27 Aar. Ved Siden af sin Lærergerning dyrkede han i meget stor Udstrækning botaniske Studier og udførte ikke blot et rent viden-

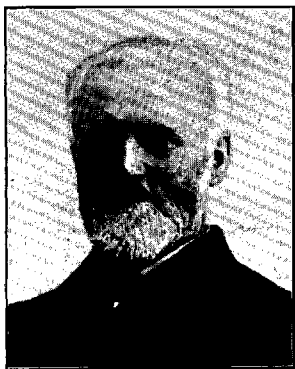
skabeligt Arbejde paa dette Omraade, men blev derigennem i Aarenes Løb ført ind paa praktiske Forsøg og Undersøgelser vedrørende Landbrugets Kulturplanter samt Ukrudsplanter, Plantesygdomme og deres Bekæmpelse.

I Begyndelsen af 1870erne — altsaa netop for 50 Aar siden — optog *P. Nielsen* saaledes baade paa Skolelodden i Ørslev, der udgjorde 3.5 ha, og paa forskellige Gaarde omkring i Landet, navnlig paa Etatsraad *E. Tesdorpf*s store Gaarde paa Lolland-Falster, en Række omfattende og meget indgaaende Undersøgelser over Græsmarkernes Plantebestand til Belysning af de enkelte Plantearters og Formers Værdi under forskellige Dyrkningsvilkaar. Han blev herved efterhaanden i Stand til

at angive hensigtsmæssige Frøblandinger til Græsmarkerne og fastslaa vigtige Regler for Markernes Gødskning og Besaaning, Eftersaaning og Behandling under vekslende Forhold. Landmændene havde Tillid til hans Arbejde og fulgte hans Raad og Anvisninger saavel paa dette som paa de andre Omraader af Planteavlen: Korndyrkningen, Foderplanterne og Ukrudet, som han særlig beskæftigede sig med. Skolelodden blev efterhaanden helt beslaglagt af Kulturforsøg og hans egen Tid og Arbejdskraft fuldt optaget af den meget omfattende private Konsulent- og Forfattervirksomhed, han udøvede.

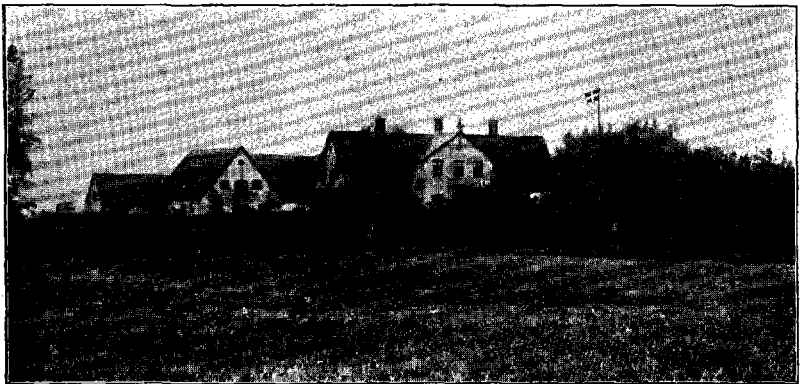
Det kgl. danske Landhusholdningsselskab, hvis Opmærksomhed særlig gennem dets ledende Præsident, Etatsraad *E. Tesdorpf*, paa et tidligt Tidspunkt var blevet henvendt paa *P. Nielsens* Arbejde, ydede ham fra 1877 en aarlig Understøttelse af 600 Kr., for at han dermed kunde lønne en Hjælpelærer ved Skolen og »fortsætte sine Undersøgelser angaaende Græsmarkerne, Dyrkningen af Foderplanter og Udryddelsen af Ukrudsarter og Snyltesvampe«. Og i 1882 blev han med Indenrigsministeriets Billigelse ansat som Landhusholdningsselskabets Konsulent og Forsøgsleder i Plantekultur med en aarlig Lønning af 2000 Kr. samt en Bevilling paa 1000 Kr. aarlig til en Assistent ved Forsøgsvirksomheden. Beløbene blev refunderede Selskabet af Ministeriet, og disse 3000 Kr. var altsaa Statens første Tilskud til Forsøgs- og Konsulentvirksomheden i Plantekultur.

Arbejdet voksede imidlertid stadig, og efter faa Aars Forløb viste det sig, at Skolelodden i Ørslev var for lille til at rumme alle de Forsøg, som ønskedes udførte, og at det for at bevare *P. Nielsen* for Forsøgs- og Konsulentvirksomheden var nødvendigt at søge ham helt fritaget for Lærergerningen og faa hans Forhold ordnede saaledes, at han kunde anvende hele sin Tid og Arbejdskraft i Landbrugets Tjeneste. Dette skete i 1885 efter Indstilling af Det kgl. danske Landhusholdningsselskab, idet der paa Finansloven for Finansaaret 1885—86 blev stillet en Bevilling til Raadighed i dette Øjemed paa 10 000 Kr. aarlig, hvoraf

Fr. Hansen. 1918.

de 3000 Kr. skulde anvendes til Honorar for *P. Nielsen* og de 7000 Kr. til Forsøgsvirksomheden. Sidstnævnte Beløb var for det første Aar paatænkt anvendt dels til Opretholdelse og Udvildelse af Forsøgsmarken og Forsøgsvirksomheden i Ørslev, Erhvervelse af Bolig m. v. dersteds, dels til »Oprettelse af Filialstationer andre Steder i Landet«. I Landhusholdningsselskabets Indstilling til Ministeriet af 31. August 1884 hedder det herom, at »de paa Ørslev Skolelod gjorde Forsøg og indvundne Erfaringer trænge til at kontrolleres ved tilsvarende Forsøg under *P. Nielsens* Ledelse paa mindre Stationer andetsteds i Landet,

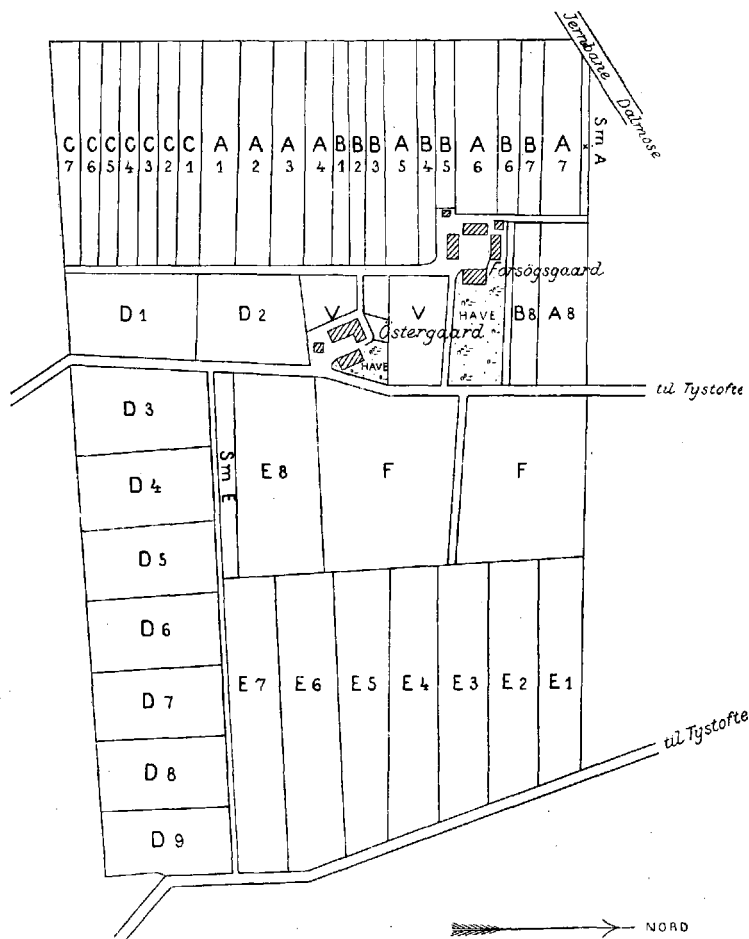
Forsøgsstationen ved Tystofte. 1900.

hvorved ikke blot naaes større almengyldig Sikkerhed for de allerede vundne Resultater, men ogsaa, at disse fra spredte Stationer langt lettere ville finde Indgang i den store Befolkning og komme denne til Nytte«.

Allerede i Foraaret 1885 blev den første Filialstation oprettet ved Askov i det sydlige Jylland og Forsøg i mindre Omfang straks anlagte paa et vel egnet Areal af 1.6 ha lermuldet Jord af Øster Havigaard, tilhørende daværende Lærer ved Askov Højskole, Landbrugskandidat *Fr. Hansen*, samt paa 0.3 ha meget let Sandjord, typisk for store Arealer i det sydlige og midterste Jylland. Den stedlige Ledelse af Forsøgsarbejdet blev overdraget *Fr. Hansen*, som ifølge en Indberetning fra *P. Nielsen* til Landhusholdningsselskabet »fra alle Sider blev mig betegnet som en begavet, dygtig og samvittighedsfuld Mand, der maatte antages at være i Besiddelse af den fornødne Energi, Udholden-

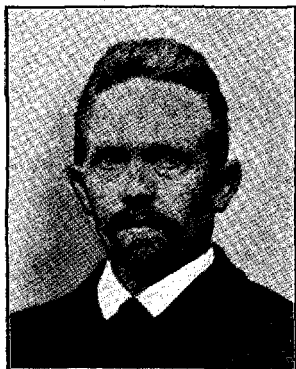
hed, Nøjagtighed og Ordenssans, tilsammen Egenskaber, der ere aldeles nødvendige for en Forsøgsleder«.

Planen om Udvidelse af Forsøgsmarken i Ørslev maatte derimod opgives, da det viste sig umuligt at erholde Brugsret

Kort over Forsøgsmarken ved Tystofte.

til det fornødne Areal paa dette Sted. Derimod tilbød Kammerherre C. Castenschiold til Borreby at overlade P. Nielsen efter eget Valg 11 ha til Forsøgsmark paa sit Gods og paa Arealet at opføre de fornødne Bygninger til en Forsøgsstation. Efter Undersøgelse af Ejendommene paa det nærliggende Gods fandt

N. P. Nielsen. 1907.

P. Nielsen da i Sommeren 1885 det ønskede Areal paa en Fæstegaard i Tystofte ved Skelskør paa 30 ha, »hvoraf — efter den fornødne Under-søgelse af Jordbunden — en større Del fandtes fortrinlig skikket til Forsøgsmark. Madjorden maa betegnes som let skørmuldet Lerjord, der er let at behandle, usædvanlig ensartet og paa en Ubetydelighed nær med en aldeles jævn Overflade. Undergrunden bestaar af sandblandet Ler«. Forsøgsmarken, 11 ha, blev opmaalt, udskilt og indhegnet og de fornødne

Bygninger i Løbet af Efteraaret og den følgende Vinter opførte og indrettede efter *P. Nielsens* Ønske med særligt Hensyn til Forsøgsvirksomheden. Til Bygningernes Opførelse modtog Ejeren et Statstilskud af 5000 Kr. *P. Nielsen* blev Fæster paa Livstid af Ejendommen, til hvilken Staten fik Forkøbsret.

I Foraaret 1886 var da Forsøgsstationen ved Tystofte oprettet. *P. Nielsen* fratraadte endelig sin Stilling som Lærer i Ørslev, blev udnævnt til Statskonsulent og Forsøgsleder i Plantekultur og flyttede til Tystofte i Sommeren 1886. Den ny Forsøgsmark blev straks taget i Brug, idet Forsøgene, efterhaanden som Jorden blev bragt i Stand dertil, i 1886 og de nærmest følgende Aar blev overførte fra den gamle Forsøgsmark i Ørslev til den ny Forsøgsstation i Tystofte.

Hermed havde P. Nielsen grundlagt Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur.

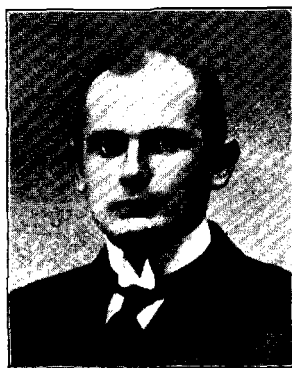
Saa vel Forsøgsvirksomheden som Konsulentvirksomheden, der hidtil havde været fremmet og ledet under Landhusholdningsselskabets Varetagt og Statsmidlerne dertil anvendte under dets Tilsyn, skulde efter Ministeriets og Rigsdagens Bestemmelse ogsaa fremdeles sortere under Selskabet og *P. Nielsen*, overensstemmende med hans eget Ønske, »vedblive at staa i

E. Lindhard. 1922.

samme Forhold til Selskabet, saaledes at de Penge, der aarlig bevilges til Udgifter ved Forsøgene m. v., anvendes efter Aftale med Selskabet under dets Kontrol«. Over for dette fremkom *P. Nielsen* med sine Indstillinger og Forslag vedrørende Forsøgsvirksomhedens Budget og Bevillinger, Ændringer og Udvidelser, og paa Grundlag heraf fremsatte det sine Forslag til Ministeriet om Midler til Forsøgsvirksomheden og om dennes Organisation og Ledelse, saaledes at det over for Bevillingsmyndighederne var Selskabet, der stod som Garant for *P. Nielsen* og hans Virksomhed og for Anvendelsen af Bevillingerne til denne. Planerne for Forsøgsarbejdet blev forelagt for Selskabet, og de aarlige Beretninger om Virksomheden offentliggjort i dets Aarsberetning og derved gjort bekendt i vide Kredse.

Paa daværende Tidspunkt var Docent *N. J. Fjord* ledende Præsident og Kaptajn *J. C. la Cour* Sekretær i Landhusholdningsselskabet, og begge havde frugtbart Samarbejde med *P. Nielsen* og varetog med stor Iver og Interesse Virksomhedens Administration. Det faglige Arbejde blev derimod fuldt ud overladt til *P. Nielsens* selvstændige Ledelse. Det udviklede sig i de følgende Aar yderligere ved Optagelse af Forsøg ved Tystofte med Rodfrugter og Kartofler — senere med Staldgødning og Kunstgødning, hvorved der blev lagt Beslag paa en Del af Naboarealerne af den oprindelige Gaards Jorder — og ved Askov endvidere med Sædskifte- og Gødningsforsøg med særligt Henblik paa de lette Jorder i Jylland. Forsøgsarealet af Sandjord ved Askov blev allerede i 1887 og 1888 udvidet til 1.7 ha og Bevillingen til denne Station fra og med Finansaaret 1889—90 forøget med 2000 Kr., hvoraf 1200 Kr. udgjorde Honorar til *Fr. Hansen* og 500 Kr. til Assistance ved Bearbejdelse af Forsøgsmateriale, samt ekstraordinært for det nævnte Aar 1500 Kr. til Opførelse af Forsøgslade m. v. Til kemiske Undersøgelser af de forskellige Rodfrugtarters Næringsindhold blev der bevilget 500 Kr. aarlig, og endelig blev fra samme Tidspunkt *P. Nielsens* Lønning som Statskonsulent og Forsøgs-

Josef Hansen. 1923.

leder forhøjet fra 3000 Kr. til 4000 aarlig. Som Motivering herfor anfører Selskabet, foruden hans store og udmærkede Arbejde, tillige den Omstændighed, at der ved Forsøgsvirksomheden »paaføres ham aarlig meget betydelige Repræsentationsomkostninger. Han modtager en Mængde Besøg baade af Enkeltmænd og af Foreninger af Landmænd, baade af Beboerne i de omliggende Egne og fra fjernere Dele af Landet, ligesom ogsaa af Landmænd og Videnskabsmænd fra andre Lande (Sverige og Norge, Tyskland og Frankrig), af hvilke de fleste opholde sig et Døgn, nogle endog i flere Døgn, for at sætte sig grundigt ind i hans mange og interessante Forsøg.«

Den ordinære Bevilling til Virksomheden udgjorde herefter fra 1889 til 1893 13 500 Kr. aarlig.

Forsøgsvirksomheden omordnes og udvides.

Jævnside med Statens Forsøgsvirksomhed og til Dels i Samarbejde med denne havde der i Aarenes Løb efterhaanden udviklet sig to andre sideordnede Institutioner, der ogsaa beskæftigede sig med Planteavlsforsøg og modtog Statstilskud til disse, nemlig »Forening til Kulturplanternes Forbedring (Forening for indenlandsk Frøavl)« og Det kgl. danske Landhusholdningsselskabs Maltbyg- og Hvedeudvalg, som dannedes i 1888 ved Sammenslutning af de i 1881—82 nedsatte Hvedeudvalg og Maltbygudvalg. Foreningen, der virkede for »Udbredelse af og Kendskab til Dyrkning af de bedste Sorter af Kulturplanter, særlig Landbrugsplanterne«, begyndte allerede i 1880 at foretage Dyrkningsforsøg, først med udenlandske Kartoffelsorter, senere med Bælgplanter og Græsarter og endelig fra 1886, efter flere Aars forberedende Arbejder, Dyrkningsforsøg med Rodfrugter, særlig vedrørende Stamfrøavl. Til at lede disse Forsøg, der blev udførte paa en Række Gaarde i forskellige Egne af Landet som »ambulante« eller »bevægelige« Forsøg, antog Foreningen Havebrugskandidat *L. Helweg*, som i de følgende 7 Aar, indtil Foreningens Ophør, varetog denne Virksomhed »med største Nidkærhed, Iver og Interesse for Sagen«. Resultaterne blev offentliggjorte i det af Foreningen i 1879 oprettede Tidsskrift »Om Landbrugets Kulturplanter og dertil hørende Frøavl« redigeret af Sekretæren, Lektor *E. Rostrup*.

For ogsaa at kunne optage et Forsøgsarbejde vedrørende Kornarterne og Bælgplanterne lejede Foreningen i 1890 et Areal af 2.2 ha lermuldet Jord ved Lyngby og antog Landbrugskandidat *K. Hansen*, som havde uddannet sig særlig dertil, som Forsøgsleder. I de følgende Aar udførtes paa denne Forsøgsmark en Række Dyrkningsforsøg, særlig med Sorter af Korn og Bælg-sæd, Forædlingsarbejder med disse o.l.

En Række Institutioner støttede Foreningen med aarlige Bidrag, Landhusholdningsselskabet, til hvilket den stod i nært Forhold, saaledes i en Aarrække med 500 Kr., indtil den fra 1887 erholdt et Statstilskud paa 3000 Kr., fra 1888 paa 5000 Kr. aarlig.

Imidlertid stillede Forsøgsvirksomheden og især Driften af den faste Forsøgsstation ved Lyngby saa store Krav til Foreningens Pengemidler, at det vilde være umuligt at løse de foreliggende Opgaver, med mindre Statens Tilskud blev væsentlig forøget, eller der etableredes et organiseret Samarbejde under fælles

Ledelse af de Virksomheder, som nu arbejdede Side om Side paa Planteavlens Fremme. Saafremt de fornødne Statsmidler kunde stilles til Raadighed for en saadan samlet Virksomhed, vilde Foreningen være villig til, hvis det maatte blive krævet, at ophøre med sin Virksomhed til Fordel for en fælles Ledelse. Med Henvi-
 sing her-
 til ansøgte Foreningen i 1890 Ministeriet om et Statstilskud paa 15 000 Kr. aarlig og indledede samtidig en Forhandling med Landhusholdningsselskabet om en Samvirken eller Sammenslutning mellem Foreningens og de

K. Hansen. 1918.

L. Helweg. 1904.

af Selskabet forestaaede Forsøgsvirksomheder. Den henstillede saaledes bl. a., at de Forsøg med Hvede- og Bygsorter, der af Maltbyg- og Hvedeudvalget, med Forpagter *Chr. Sonne* som

Forsøgsleder og med et aarligt Statstilskud af 8000 Kr., blev udførte i stort Antal i Landets Hvede- og Maltbygegne, sammen-sluttedes med de øvrige Planteavlsforsøg, der bekostedes af Staten — en Tanke, som for øvrigt allerede i 1888 var blevet fremsat af Hvedeudvalget.

Indenrigsministeriet tog hele Spørgsmaalet op til nøje Overvejelse og forhandlede i de følgende to Aar med de interesserede Parter derom. Ved disse Forhandlinger erkendte Land-husholdningsselskabet vel det heldige i en Sammenslutning af Foreningens og Statens Forsøgsvirksomhed, men ønskede dog i Betragtning af, at »de af Selskabet foretagne Forsøg med Dyrkning af Hvede og Maltbyg i deres Anlæg og Plan ere ikke lidet afvigende fra den øvrige Forsøgsvirksomhed«, at dets Forsøg fremdeles blev udførte og ledede alene af Maltbyg- og Hvedeudvalget med det sædvanlige Statstilskud. Resultatet af Overvejelserne blev da, at Ministeriet paa Grundlag af et af Statskonsulent *P. Nielsen* udarbejdet Udkast i Efteraaret 1892 stillede følgende Forslag til Rigsdagen om Udvidelse og Om-ordning af Forsøgs- og Konsulentvirksomheden i Plantekultur fra Foraaret 1893:

Hvad den øvrige Del af Forsøgsvirksomheden angaar, har man paatænkt Sagen ordnet saaledes, at Overledelsen blev overdraget den hidtilværende Forsøgsleder og Konsulent i Plantekultur *P. Nielsen* af Tystofte, at Hovedstationen i Tystofte og Filialstationen i Askov som hidtil bleve bibeholdte, at der til Udvidelse af Virksomheden blev anbragt en mindre Prøvestation i det nordlige Jylland (Vendsyssel), samt at den hidtil af Foreningen for Kulturplanternes Forbedring drevne Forsøgsstation ved Lyngby blev underlagt Overledelsen. Ved Hjælp af disse 4 i Landets forskellige Egne beliggende Stationer antages de væsentligste Opgaver, der skulle tjene til at belyse vore Landbrugsplanters Vækstforhold, Voksevilkkaar, Ydeevne og Haardførehed, at kunne løses paa en tilstrækkelig fyldig og tilfredsstillende Maade. Paa Grund af det derved forøgede Arbejde for Forsøgslederen og for Tilsynets Skyld med de enkelte Stationer vil det være nødvendigt, at der ansættes en Overassistent ved Stationen i Tystofte samt 2 Bestyrere ved Stationerne i Askov og Lyngby; den førstnævnte skulde være Forsøgslederen behjælpelig, dels ved Forsøgsarbejderne paa Tystofte, dels ved Bearbejdelsen af det fra samtlige Stationer indvundne Forsøgsmateriale; de 2 Bestyrere skulde dels med en vis relativ Selvstændighed foretage Forsøgene paa de dem underlagte Stationer, dels som lokale Konsulenter henholdsvis for Jylland og Øerne bistaa Forsøgslederen i den ham paahvilende Konsulentvirksomhed, saasom

med Besvarelse af Forespørgsler, Afholdelse af Foredrag og lignende efter Forsøgslederens nærmere Anvisning og under hans Tilsyn. Som foran bemærket har Bestyrelsen for Kulturplanternes Forbedring erklæret sig villig til at gøre de fornødne Skridt til Foreningens Opløsning; i Tilfælde af Foreningens Opløsning ville dens Ejendele, saasom Skabe med Samlinger af Præparater og kolorerede Tegninger, forskellige Redskaber, Oplaget af Foreningens Tidsskrift »Om Landbrugets Kulturplanter« m. m., i Overensstemmelse med Foreningens Love overgaa til Landhusholdningsselskabet, hvorigennem de da atter kunne blive stillede til Disposition for Forsøgsledelsen.

Til Afholdelsen af de Udgifter, der ere forbundne med den her foreslaaede Ordning, er der paa nærværende Konto opført et Beløb af 27100 Kr., der er paaregnet anvendt saaledes:

1. Stationen i Tystofte (33 Tdr. Ld.).....	10200 Kr.
2. Stationen i Askov (10 Tdr. Ld.)	5500 -
3. Stationen i Lyngby (5 Tdr. Ld.)	4700 -
4. Til forberedende Forsøg i det nordlige Jylland.....	500 -
5. Til Rejser for Forsøgslederen og Bestyrerne	1700 -
6. Til Analyser af Kornsorter, Rodfrugter m. m.	1500 -
7. Til Fortsættelse af de af Foreningen til Kulturplanternes Forbedring iværksatte Roedyknings- og Roefrøkontrol- forsøg	1500 -
8. Til Udgivelse af Forsøgsberetninger	1500 -

Tilsammen... 27100 Kr.

Forslaget blev vedtaget og Bevillingen stillet til Raadighed gennem Landhusholdningsselskabet. Efter dettes Forslag fastsatte Ministeriet derpaa den 26. Juni 1893 følgende:

Ordning

af den under Indenrigsministeriet hørende Forsøgs- og Konsulentvirksomhed i Planteavl, gældende fra 1. April 1893.

1. Det kongelige danske Landhusholdningsselskab fører paa Ministeriets Vegne Tilsyn med Virksomheden og indstiller til Ministeriets Godkendelse Tilvejebringelsen af faste Aktiver til Forsøgenes Udførelse, saasom passende Jordareal, Ladebygninger og lign.

2. Selskabet sammenkalder Forsøgsvirksomhedens Funktionærer til Forhandlings- og Beretningsmøder, naar det maatte anse det for formaalstjenligt for Virksomhedens Fremme. I disse Møder behandles ogsaa Planen for de aarlige Forsøg og det aarlige Budget, inden denne Plan tilstilles Ministeriet. Lokalkonsulenterne have endvidere at deltage i Statskonsulentmøderne og aarlig afgive en Beretning om deres Konsulentvirksomhed til Ministeriet gennem Landhusholdningsselskabet.

3. Forsøgslederen ansættes af Ministeriet efter Forslag af Landhusholdningsselskabet.

Bestyrerne af Filialstationerne og Overassistenten foreslaas af Forsøgslederen, indstilles af Landhusholdningsselskabet og beskikkes af Ministeriet.

Bestyreren af Roedyrknings- og Roefrøkontrollforsøgene samt Redaktøren af Tidsskriftet vælges af Landhusholdningsselskabet.

Saafermt en af de nævnte Funktionærer ønsker at fratræde sin Virksomhed, kan det kun ske med $\frac{1}{2}$ Aars Varsel og paa 'samme Maade, som Ansættelsen har fundet Sted.

Afskedigelse kan ordentligvis ogsaa kun finde Sted med $\frac{1}{2}$ Aars Varsel.

4. (Bestemmelser om Bevillingens Fordeling og Anvendelse).

5. Funktionærernes Rejseudgifter i Bestillings Medfør beregnes efter de afholdte Befordringsudgifter og 8 Kr. daglig som Vederlag for øvrige Rejseudgifter, alt i Overensstemmelse med de for Statens landøkonomiske Konsulenter gældende almindelige Regler.

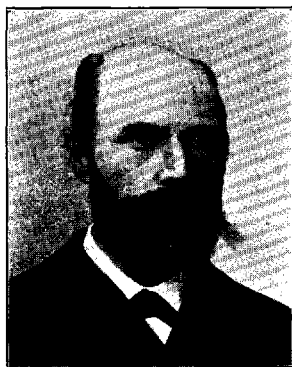
6. For Lokalkonsulenternes konsultatoriske Virksomhed vil Landhusholdningsselskabet have at udfærdige en Instrux, der indsendes til Ministeriets Godkendelse.

Samtidig med, at denne Ordning blev truffen, modtog *Fr. Hansen* Udnævnelse som Statskonsulent i Planteavl for Jylland og Ansættelse som Bestyrer af Stationen ved Askov, og *K. Hansen* Udnævnelse som Statskonsulent i Planteavl for Øerne og Ansættelse som Bestyrer af Stationen ved Lyngby, der nu var overtaget af Staten, — begge med en aarlig Lønning af 2400 Kr. i alt for Dobbeltstillingen som Konsulent og Forsøgsbestyrer. Som Leder af de bevægelige Rodfrugtforsøg, der ligeledes var overgaaet til Staten, blev *L. Helweg* ansat med et Honorar af 1000 Kr. aarlig. Stillingen som Forsøgsleder, med hvilken Overledelsen af den samlede Forsøgsvirksomhed var forbundet, forblev som hidtil hos *P. Nielsen* og Hvervet som Redaktør af Forsøgsvirksomhedens Organ, *Tidsskrift for Landbrugets Planteavl*, hos *E. Rostrup*, der havde redigeret det ældre Tidsskrift — alt fra 1. April 1893 at regne. — Stillingen som Overassistent til Hjælp for Forsøgslederen ved Bearbejdelse af Forsøgsresultaterne m. v. blev derimod aldrig besat, da man ikke kunde finde nogen dertil egnet Person.

Den anordnede aarlige Plan for Forsøgene blev af Forsøgslederen og Bestyrerne i Forening første Gang udarbejdet for Finansaaret 1893—94. Efter at være blevet behandlet ved Møder af Landhusholdningsselskabets Præsidium med praktisk og teoretisk interesserede Mænd blev Planen hvert Aar godkendt af Selskabet og offentliggjort i dets Aarsberetning, medens

Særtryk toges til Anvendelse paa Forsøgsstationerne, til Uddeling til Besøgende paa disse m. fl. Den indeholdt i den første Aarrække kun en ret kortfattet Oversigt over Forsøgenes Formaal, Omfang og Beliggenhed — hver Stations Planer for sig —, men derimod ikke Angivelse af Fællesparcellernes Størrelse og Antal eller Regler for Forsøgenes Anlæg og Udførelse; saadanne Regler optoges først i Planerne fra 1900, samtidig med at disse offentliggjordes i Tidsskrift for Planteavl, og senere, fra 1906, langt mere udførligt i den egentlige Arbejdsplan for Forsøgene, af hvilken kun en kortfattet Oversigt offentliggøres i Tidsskriftet.

Den første Forsøgsplan, for 1893 —94, omfattede, foruden de stationære Forsøg og de bevægelige Rodfrugtforsøg, tillige forberedende Forsøg for Anlæg af den ny Forsøgsstation i Vendsyssel. Forsøgene blev, efter *P. Nielsens* Bestemmelse, anlagte paa en Godsejer *M. Ahlmann*, Langholt, tilhørende Bondegaard, Knoldgaard, ved Vester Hassing, som havde Arealer baade af Sandjord, Lerjord og Lavmose, og i Efteraaret 1893 indsendte de 4 lokale Landboforeninger i Vendsyssel et fælles Andragende til Indenrigsministeriet om, »at der sammesteds maatte blive oprettet en Planteavls-Forsøgsstation i Lighed med de Stationer, der alt ere oprettede i Tystofte, Askov og Lyngby«. Landhusholdningsselskabet anbefalede Andragendet, og i Henhold hertil stillede Ministeriet den 5. December 1893 Forslag til Rigsdagen om Bevilling til Oprettelse af Stationen ved V. Hassing fra 1. April 1894 at regne. I Ministeriets Skrivelse herom hedder det:

A. J. Hansen. 1910.

»Ifølge de Erfaringer, som alt ere indvundne ved de foretagne Forsøg, maa det erkendes, at en i Vendsyssel oprettet Filialstation for Planteavlsforsøg, naar disse udføres i samme Omfang som ved Askov og Lyngby, ikke alene vil kunne faa Betydning for denne Landsdel, men ogsaa for vort Landbrug i Almindelighed. Paa Grund af de forskellige klimatiske Forhold tør man ikke altid gaa ud fra, at de i den sydligste Del af Jylland og paa Øerne indvundne Resultater ogsaa gælde for den nordlige Del af Jylland. Oprettelsen af den omhandlede

Station vil ogsaa kunne bidrage til, at der overhovedet paa denne Forsøgsvirksomheds Omraade arbejdes med større Sikkerhed og Hurtighed, idet man derved vil faa et større Materiale til Sammenligning, hvorved det bliver muligt i kortere Tid at indvinde mere almenlydige Resultater.

Driften af en saadan Forsøgsstation, hvortil der, paa Grund af at Forsøgene skulle udføres baade paa Sand-, Ler- og Mosejorder, vil behøves et samlet Areal af 16 Tdr. Ld. (8.8 ha), vil medføre følgende aarlige Udgifter:

Lønning til Bestyreren	2000 Kr.
Til Medhjælp.....	1200 -
Til Leje af Forsøgsmarken og Husrum...	500 -
Til Stationens Drift	1400 -
Tilsammen...	5100 Kr.

Forslaget blev vedtaget, og den samlede Bevilling til Forsøgsvirksomheden udgjorde herefter for de to følgende Finansaar 32 200 Kr. Som Bestyrer af Stationen ansattes fra 1. April 1894 Assistent ved Stationen i Askov, Landbrugskandidat *A. J. Hansen*, der i sin Virksomhed blev sideordnet med Bestyrerne af Stationerne ved Askov og Lyngby, uden dog at have Forpligtelse til at virke som Konsulent.

Rammerne for Forsøgsvirksomheden, der nu omfattede 4 faste Stationer samt de bevægelige Rodfrugtforsøg, var hermed fastlagte for en længere Aarrække — indtil 1905. Dog tilkom der allerede i 1896 mindre Arealer til Forsøg paa Højmose. Interessen for Mosernes Opdyrkning og Kultivering havde alt i flere Aar været levende. Det danske Hedeselskab havde fra 1887, paa Initiativ af Oberstløjtnant *E. Dalgas*, bistaaet af Lektor *T. Westermann*, taget sig af Sagen og bl. a. paabegyndt Oprettelse af mindre »Prøvestationer« paa Mosejorder i Hedeegnene. Allerede i 1889 blev en saadan Station anlagt paa 2.8 ha af Vejen Mose under Tilsyn af Forsøgsstationen ved Askov. I 1895 tog Landhusholdningsselskabet Mosesagen op til nærmere Overvejelse og nedsatte et Udvalg, bestaaende af Præsident i Selskabet, Kaptajn *J. C. la Cour*, Inspektør *P. Feilberg* og Professor *T. Westermann*, som paa Grundlag af et af sidstnævnte udarbejdet Udkast stillede Forslag om, at Staten dels skulde iværksætte planmæssige Under søgelser af de danske Mosers Afvandings- og Dyrkningsvilkaar til Vejledning ved Mosernes Kultivering og dels optage mere omfattende Dyrkningsforsøg, saavel paa Højmose som paa

Forsøgsstationen ved Askov. 1923.

Lavmose. I førstnævnte Øjemed blev der i Henhold til Forslaget, som vandt Selskabets og Ministeriets Bifald, paa Finansloven for 1896—97 bevilget 12000 Kr. paa en særlig Konto »til Mosesagens Fremme«. Bevillingen blev i det væsentlige overladt Hedeselskabet, som senere traadte i Samarbejde med Statens Forsøgsvirksomhed om Gennemførelse af de paagældende Undersøgelser. Spørgsmaalet om Udvidelse af Kulturforsøgene paa Mosejord blev overladt til P. Nielsens Overvejelse, og Resultatet af denne var, at man skulde begynde smaat, dels for at indvinde nogen Erfaring paa dette ny Forsøgsomraade, dels fordi de fornødne øvede Kræfter til Ledelse af Moseforsøg endnu savnedes. Endvidere vilde det være »paatrængende nødvendigt, at der i Forbindelse med Moseforsøgene ogsaa foretoges en Udvidelse af Kulturforsøgene paa Sandjorder« ved Askov og V. Hassing, samt tillige paa Stationen ved Lyngby »for at kunne drage fuld Nytte af de til denne Station knyttede Kræfter« og endelig ved de bevægelige Rodfrugtforsøg i det vestlige Jylland.

Overensstemmende hermed overtog Stationen ved Askov fra Foraaret 1896 et Areal af ca. 5.5 ha raa Høj-

Karsten Iversen. 1922.

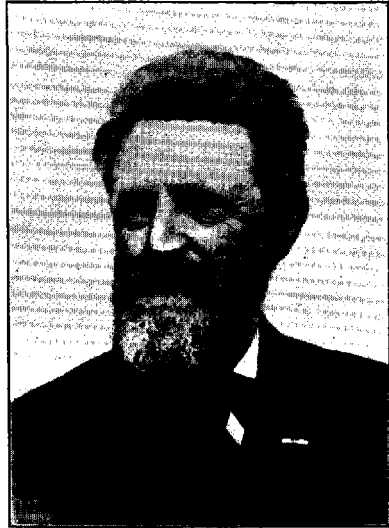
mose i Vejen Mose til Opdyrkning og Forsøg, medens Forsøgsarealet paa Sandjord blev udvidet til ca. 5 ha. En tilsvarende Udvidelse fandt Sted af Forsøgene paa Lavmose og Sandjord paa Stationen ved V. Hassing, og Forsøgsarealet ved Lyngby blev forøget fra 4 til 7 ha, hvorhos Stationen fik et mindre Beløb til Raadighed til Karforsøg, Analyser og Forsøg paa Lavmose. Forøgelsen af Bevillingen, der blev givet paa Finansloven for 1896—97, beløb sig til i alt 10800 Kr., hvoraf 4700 Kr. var paaregnet til Moseforsøg. Den samlede Bevilling til Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur og den dertil knyttede Konsulentvirksomhed udgjorde altsaa nu 43 000 Kr. aarlig.

Statens Planteavlsudvalg nedsættes og Forsøgsvirksomheden organiseres.

Den 30. September 1897 døde Statskonsulent *P. Nielsen*, 68 Aar gl. Forsøgsvirksomheden mistede hermed sin Grundlægger, Leder og Administrator, og Spørgsmaalet om den fremtidige Ordning af Overledelsen og Administrationen, hvorefter der ikke havde været forhandlet, medens *P. Nielsen* levede, laa umiddelbart for. Landbrugsministeriet anmodede Landhusholdningsselskabet om at overveje Spørgsmaalet og fremkomme med Indstilling til Ministeriet derom samt om Ledelsen og Driften af Forsøgsstationen ved Tystofte. Selskabets Præsidium sammenkaldte straks til et større Møde for at drøfte denne vigtige, men meget vanskelige Sag med Formændene for de provinsielle Fællesforeninger, Det danske Hedeselskab og Maltbyg- og Hvedeudvalget samt flere andre indsigtfulde Mænd, der stod Planteavl nær, heriblandt ogsaa Statskonsulenterne og Forsøgsbestyrerne. Man var enig om, at der ikke for Tiden fandtes nogen enkelt Mand, der baade havde Evne og Vilje til at tage *P. Nielsens* omfattende og betydningsfulde Gerning op og føre den videre paa det foreliggende Grundlag, altsaa baade varetage Overledelsen og Administrationen af saavel Forsøgsvirksomheden som Konsulentvirksomheden og tillige Ledelsen og Driften af Forsøgsstationen ved Tystofte. Dertil var Virksomheden blevet for omfattende og mangeartet, hvortil kom, at der forelaa et stort Forsøgsmateriale, som ikke var blevet bearbejdet og offentliggjort, ligesom der i det hele taget

maatte gøres mere end hidtil for Udbredelse af Kendskab til Forsøgsresultaterne blandt Landmændene. De gode Kræfter, der arbejdede ved Forsøgsvirksomheden, og som var skolede og øvede i Forsøgsarbejdet, maatte bevares; men det vilde være nødvendigt at foretage en vis Arbejdsdeling mellem dem — ikke efter Landsdele, thi der maatte være Enhed og Helhed i Virksomheden, — men efter Opgavernes Natur og de paa-gældende Personers Evner og Anlæg, f. Eks. saaledes, at der i Lighed med Ordningen af Forvaltningskomitéen i det svenske Landbrugsakademi blev ud-nævnt »Ordførere« for de forskellige Grupper af Forsøg til Udarbejdelse af Planerne og Drøftelse af disse ved Møder med interesserede praktiske og videnskabelige Planteavlsmænd, til Varetagelse af Forsøgenes Gennemførelse og Udarbejdelse af Beretningerne om disse m. v. Men det samlende og ledende Organ for hele Virksomheden manglede. — Med Hensyn til Forsøgsstationen ved Tystofte fremkom der Bemærkninger om, at det maaske vilde være heldigt at indskrænke dens Virksomhed noget, dels fordi Jorden uden for det oprindelige Forsøgsareal (11 ha) var mindre godt skikket til Forsøg, dels og navnlig fordi Forsøgene med Kunstgødning, der lagde Beslag paa megen Plads, helst burde anlægges som lokale Forsøg, der nu havde begyndt at vinde Udbredelse i Landboforeningerne. Bestemte Forslag fremkom dog ikke, hverken med Hensyn til den samlede Virksomhed eller til Tystofte.

Præsidiet overvejede derpaa Sagen nærmere, og Kaptajn J. C. la Cour, der havde Planteavlssagerne under sig, traadte i Forbindelse med Forsøgsbestyrerne og fik deres Tilslutning til Hovedtrækkene i den Ordning, hvorom der var forhandlet, herunder ogsaa, »at Samarbejdet skulde tilrettelægges og vare-

J. C. la Cour. 1895.

tages af en administrativ Leder« (formentlig Kaptajnen selv) og »at Tilsynet med Sagen i sin Helhed i øvrigt som hidtil skulde varetages af Det kgl. danske Landhusholdningsselskab«. Imidlertid fremsatte den anden af Selskabets tre Præsidenter, Kammerherre C. Castenschiold til Borreby, den 31. Oktbr 1897 følgende Forslag:

— — — — der synes at være Enighed om, at der bør være en Overledelse. Men da man ikke har kunnet paaapege en Personlighed, der kunde og vilde overtage Ledelsen af Forsøgsvirksomheden, foreslaar jeg, at der midlertidig nedsættes et Udvalg bestaaende af 3 å 5 kyndige Mænd, hvis Formand er Præsident i Landhusholdningsselskabet, og at dette Udvalg faar en Sekretær, som er lønnet, til at udføre de løbende og skriftlige Forretninger. Denne Sekretær burde søges blandt Saadanne, der rummede Mulighed for, gennem de Erfaringer, han indhøstede i sin Stilling, at kunne udvikle sig til at udfylde en mere selvstændig Stilling ved Plantekulturvirksomheden. — Jeg mener, at Tiden er kommen til at realisere den Ide, at samle Plantekulturvirksomheden under een Institution. Det var P. Nielsens Ulyst til at optage Hvede- og Bygudvalgsforsøgene under sin Virksomhed, der gjorde, at disse ikke alt nu ere inde derunder. Ligeledes mener jeg det heldigt, at de Mosekulturforsøg, der udføres ved Plantekulturstationerne kom i nærmere Forbindelse med andre Institutioner, der udføre Forsøg af samme Art og føre dem ud i det praktiske Liv, da nærmest Hedeselskabet. En Sammenarbejden med dette paa den Maade, at Mosekulturen ogsaa blev overført paa Øerne i en ganske anden Udstrækning, end det nu sker og vil ske, saalænge Sagen hviler alene i Hedeselskabets Haand, der har sin Virkefelt og Hovedinteresse i Jylland, vilde være meget ønskeligt. Paa Øerne findes saa store Mosearealer, at vi ikke i Længden med Tilfredshed kunne se, at disse ligge hen. Der maa udfoldes et energisk Arbejde for ogsaa at faa Mosesagen frem paa Øerne; vore Naboer mod Øst og Syd have vist, at der kan gøres noget paa dette Felt.«

Præsidiet tog dette Forslag op og indbød paany til Møde om Sagen med de samme Mænd, som var til Stede første Gang. Til Deltagerne i Mødet, som blev afholdt den 6. December 1897, omsendte Præsidiet et Forhandlingsgrundlag, hvori det hedder:

»De af Staten foranstaltede eller helt eller delvis bekostede Forsøg paa Planteavlens Omraade bør varetages af de ved Stationerne ansatte Forsøgsbestyrere i Henhold til den nedenfor angivne Fordeling, og bør administreres af et *Forretningsudvalg*, som vil have at tage Beslutning om:

- 1) Planlægning af Forsøgene, 2) Udførelse af Forsøgene og 3) Offentliggjørelse af Forsøgene

i Henhold til Landhusholdningsselskabets Indstilling af 14. Juni 1893, approberet af Ministeriet den 26. Juni s. A., ved hvilken det fastsloges, at Landhusholdningsselskabet, paa Ministeriets Vegne, skulde føre Tilsyn med Virksomheden og indstille til Ministeriets Godkendelse Tilvejebringelsen af faste Aktiver til Forsøgenes Udførelse, saasom passende Jordarealer, Ladebygninger m. m.

Denne Ordning finder man ikke Anledning til at søge forandret, hvorimod man, af Hensyn til Overlederens, Statskonsulent P. Nielsens Død, og da Præsidiet ikke formener, at der findes nogen til denne Overledelse skikket Mand, skal foreslaa, at denne indtil videre lægges i Hænderne paa et Forretningsudvalg med en af Landhusholdningsselskabets Præsidium eller af dette valgt Mand som Formand og iøvrigt bestaaende af 3 à 5 Mænd, som besidde Forudsætninger for at tilføre Udvalget mest mulig Kjendskab, dels til Forsøgsvirksomhed ude og hjemme, dels til de Fordringer, som Landbruget maa stille til den gennem Planteavlsforsøgene udfoldede Virksomhed og til Spredning af de indvundne Resultater. Dette Udvalg er overfor Præsidiet stillet i samme Forhold som den afdøde Forsøgsleder, og ligeledes er det Hensigten til et aarligt Møde, ligesom hidtil, at indbyde en noget fyldigere Repræsentation for de Interesser, som ere knyttede til Landets Planteavlsforsøg, og forelægge denne Beretningen om det forløbne Aars Forsøg og Planerne for det kommende Aars. Da man maa anse det for ønskeligt, at dette Udvalgs Arbejde lettes saa meget som muligt, saaledes at der af dets Møder, som antagelig ville blive begrænsede til 3 à 4 aarlig, kan komme frugtbare Resultater, og da ifølge Sagens Natur Formanden for Udvalget ikke personlig kan udføre de løbende Forretninger imellem Udvalgets Møder, vil man anse det for nødvendigt, at der ved Udvalget ansættes en yngre dertil skikket Mand som Sekretær. En saadan vil kunne faa rigelig Tid til at følge Udlandets Forsøgsvirksomhed og endvidere gennem det stadige Samarbejde med Udvalgets Medlemmer samt ved Besøg paa Forsøgsstationerne og Deltagelse i Møder rundt i Landet faa et Kjendskab til Forsøgsvirksomhed, som kan saavel lette som støtte Udvalget i dets Virksomhed, navnlig vil han kunne være en god Hjælp for Formanden ved at sørge for Sagernes Cirkulation, Ordning og Tilrettelæggelse.

Angaaende Udvalgets Sammensætning og de Fordringer, som maa stilles til Sekretæren, vil man ved det kommende Møde faa Lejlighed til at forhandle.

Planlægningen af Forsøgene bør formentlig foregaa i et Møde, i hvilket Forsøgsbestyrerne deltage, ligesom ogsaa Udførelsen af Forsøgene og Udarbejdelsen af Beretningerne vil blive drøftet ved samme Møde, men iøvrigt vil det stadig staa Udvalget frit for til sine Møder at indbyde Forsøgsbestyrerne eller andre, hvis Udtalelser Udvalget ønsker at høre. Over Udvalgets Møder vil være at føre en Protokol.

Medens man maa anse det for ønskeligt, at Arbejdet deles mellem *Forsøgsbestyrerne* saaledes, at hver af disse, foruden Udførelsen af

Forsøgene paa den ham underlagte Station, har sin bestemte Forsøgsopgave, som er ham underlagt, og over hvis Resultater han paa eget Ansvar udarbejder Beretning, vil det blive Udvalget, som offentliggjør og er ansvarlig for den Aarsoversigt over Udvalgets og Stationernes Arbejder, der, ligesom de specielle Beretninger, vil være at offentliggjøre i »Tidsskrift for Landbrugets Planteavl« og i Særtryk uddeles i saa mange Exemplarer og paa den Maade, som Udvalget bestemmer, og som, foruden en samlet Beretning over hele den udfoldede Virksomhed, skal indeholde et Sammendrag af de i Aarets Løb fremkomne Resultater, saaledes at man i Beretningen faar en kortfattet og letlæselig Vejledning for den store Kreds, som ikke gjør sig bekendt med de mere detaljerede specielle Beretninger.

Som Grundlag for Forhandlingerne skal man i Henhold til hoslagne Betænkning fra Forsøgsbestyrerne allerede nu udtale med Hensyn til Delingen af bestemte Forsøgsopgaver mellem Forsøgsbestyrerne, at man vil anse det for formaalstjenligt, at Delingen allerede nu fastslaas og bliver af mere varig Beskaffenhed, saaledes, at Statskonsulent *K. Hansen*, som for Tiden er Bestyrer af Forsøgsstationen i Lyngby, faar den Gruppe af Arbejder, som omfatter Sammenligning mellem Arter og Varieteter samt disses Forædling, altsaa Forsøgsvirksomheden med selve Planterne, og at Statskonsulent *Fr. Hansen* i Askov og Forsøgsbestyrer *A. J. Hansen* i V. Hassing paa tilsvarende Maade særlig varetager de Arbejder, som tage Sigte paa Afgrødernes ydre Livsvilkaar, altsaa særlig Driften og Gjødningspørgsmaalet samt de for Jyllands særegne Sand- og Mosejordskulturer, medens Varetagelsen af det med de lokale Markforsøg forbundne Arbejde — indtil Videre — falder udenfor de Opgaver, som særlig varetages af en enkelt af Forsøgsbestyrerne, saaledes at de stedlige Forsøgsbestyrere, som hidtil, varetage de lokale Markforsøg som falde indenfor hvers Arbejdsomraade. De ambulante Rodfrugtforsøg foreslaas indtil videre underlagte Redaktør *Helweg*.

Ansaret for Ledelsen og Udførelsen af de mange Detailarbejder paa hver Forsøgsstation maa paahvile Bestyreren af hver enkelt Forsøgsstation, ligesom hver af disse ogsaa bør bære Ansaret for, at den hver Station tillagte Bevilling ikke overskrides.

Denne Plan blev ved Mødet Genstand for en indgaaende Drøftelse og vandt i sine Hovedtræk Forsamlingens Tilslutning. Dog blev Opfattelsen af det foreslaaede Forretningsudvalgs Stilling over for Forsøgsbestyrerne og disses Indflydelse paa Forsøgenes Planlæggelse og Ledelse i væsentlig Grad ændret — til Gunst for Bestyrerne. Efter Planen skulde Udvalget træde i den afdøde Forsøgsleders Sted, saavel over for Landhusholdningsselskabet som over for Bestyrerne, altsaa fungere som Overledelse. Præsidiets modificerede vel dette Standpunkt noget ved

dets Forelæggelse ved Mødet; men Statskonsulent *Fr. Hansen* imødegik det paa Bestyrernes Vegne ret bestemt og hævdede, at Udvalget ikke burde indtage *P. Nielsens* Plads som Overledelse, men nærmest Landhusholdningsselskabets Plads, og kun »træde ind med den Myndighed, Præsidiet hidtil har haft, — thi det maa antages at være af den største Betydning for Stabiliteten i Forsøgsarbejdet, at Bestyrerne faa Lejlighed til paa første Haand at faa Indflydelse paa Planlægningen, Udførelsen og Offentliggørelsen af Forsøgene. Kun under denne Forudsætning er der Sikkerhed for Forsøgenes rolige Gang. *P. Nielsen* udarbejdede eller forelagde da heller aldrig nogen Plan uden i Enkelthederne at have konfereret med alle Bestyrerne derom.« Med Hensyn til Sekretæren udtalte han Tvivl om, at denne — med de Forventninger, man knyttede til ham som fremtidig Leder — vilde være et heldigt Mellemlid mellem Udvalget og Bestyrerne.

Dette Standpunkt vandt Tilslutning i Forsamlingen, og Kaptajn *la Cour* resumerede det saaledes: »— — — medens det tidligere var *P. Nielsen*, der lagde Planerne og forelagde dem for Landhusholdningsselskabet, bliver det nu Forsøgsbestyrerne, der forelægger Planerne for et Udvalg paa 3 Medlemmer, valgte henholdsvis af Landbohøjskolen, de samv. danske Landboforeninger og Landhusholdningsselskabets Præsidium. Dette Udvalg indtræder saaledes i Landhusholdningsselskabets tidligere Stilling over for Planlægning af Forsøgene. Hvad Sekretæren angaar, deler jeg Konsulent *Hansens* Opfattelse. Vi ville søge en dygtig, indsigtfuld og interesseret Sekretær, der har Forstaaelse af Sagen, men lægger mere Vægt paa, at han har Interesse for den gode danske Form for Forsøg, end at han tager for højt videnskabeligt Sigte. Den Indflydelse, som Sekretæren, Bestyrerne eller Andre faa paa Sagens Udvikling, vil være afhængig af Dygtigheden. Skulde det vise sig, at der findes en Mand, som, uden at svinge det fundamentale, m. H. t. Dygtighed rager højt op over de andre, som arbejde med Sagen, da bør han være Overleder, og den her vedtagne foreløbige Ordning opføre, thi hans Evner berettiger ham dertil. Men det er i højeste Grad urigtigt paa Forhaand at angive, at man i saa Henseende nærer Forventning til en bestemt Mand, — det hverken bør eller skal ske!«

Spørgsmaalet om at søge alle Planteavlsforsøgene, der helt eller i det væsentlige bekostedes af Staten, samlede under Statens Forsøgsvirksomhed i dens ny Organisation blev ligeledes indgaaende drøftet, men Forhandlingerne herom førte ikke til noget Resultat ud over et Ønske om, at Landhusholdningsselskabets Maltbyg- og Hvedeudvalg og Det danske Hedeselskabs Moseudvalg vilde træde i Samarbejde med det ny Planteavlsudvalg, eventuelt supplere dette med 1 à 2 Mænd ved Forhandling om Hvede-, Byg- og Moseforsøgenes Planlægning og Ledelse. Dette skete da ogsaa senere for Moseforsøgenes Vedkommende (se Side 30), medens Maltbyg- og Hvedeudvalgets Forsøg blev fortsat selvstændig og uforandret til 1903 (se Side 31).

Paa Grundlag af disse Forhandlinger indstillede Landhusholdningsselskabet den 10. December 1897 til Landbrugsministeriet, at Forsøgsvirksomhedens Ledelse og Administration foreløbig blev ordnet paa følgende Maade, nemlig:

a. At Ministeriet bemyndiger Det kgl. danske Landhusholdningsselskab, der fremtidig som hidtil bør være Forretningsførelsens og Arkivets Domicil og ogsaa vedblivende bør være ansvarlig for den aarlige Regnskabsaflægning, til indtil videre at overdrage selve Administrationen af Forsøgsvirksomheden til et Forretningsudvalg, der passende vil kunne benævnes *Planteavlsudvalg*, bestaaende af 3 Medlemmer, nemlig:

1. En af Selskabets Præsidenter eller en af disse valgt Mand, der fungerer som Udvalgets Formand og er ansvarlig for Udførelsen af Planteavlsudvalgets Beslutninger.
2. En af de samvirkende danske Landboforeninger valgt Mand.
3. En af den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole valgt Mand.

Landhusholdningsselskabet foranlediger til hvert Nytaar valgt en af disse 3 Repræsentanter; Ordensfølgen for det aarlige Valg bestemmes første Gang ved Lodtrækning. Funktionstiden er altsaa 3-aarig. Gjenvalg kan finde Sted. Stillingen som Udvalgsmedlem er ulønnet, men Udvalget kan antage lønnet Medhjælp.

Præsidiet bemyndiger sin Repræsentant i Udvalget til at handle og beslutte paa dets Vegne i Udvalgets Anliggender og overdrager ham tillige det Præsidiet paahvilende Tilsyn med Planteavlskonsulenternes Virksomhed. Forretningsordenen for Planteavlsudvalget udarbejdes af dette i Forbindelse med Landhusholdningsselskabets Præsidium og indstilles til Ministeriets Godkendelse.

b. At et Forslag til Forsøgsplanerne aarlig udarbejdes af Forsøgsbestyrerne og tilstilles Planteavlsudvalget, der efter en Forhand-

ling med Forsøgsbestyrerne og eventuelle Ændringer vedtager dette til Udførelse.

c. At Forsøgenes Iværksættelse og Udførelse ligesom de enkelte Stationers Drift og Overholdelsen af de for disse lagte Budget i et og alt og med fuldt Ansvar paahviler de respektive Forsøgsbestyrere under Planteavlsudvalgets Tilsyn.

d. At Bearbejdelsen af de indvundne Resultater og Udarbejdelsen af den dertil knyttede faglige Beretning af Planteavlsudvalget fordeles mellem Forsøgsbestyrerne efter en Forhandling med disse, og at vedkommende Forsøgsbestyrer da bærer det fulde officielle Ansvar for den af ham udarbejdede Forsøgsberetning.

e. At Landhusholdningsselskabet indbyder som hidtil Institutioner og Mænd med særlig Interesse for Planteavlen til Drøftelse af Vilkaar og Midler for dennes Fremme, efter Indstilling af Planteavlsudvalget.

f. At Planteavlsudvalget udarbejder en Aarsoversigt over Planteavlsvirksomheden i det forløbne Aar og ad de Veje, det finder hensigtsmæssigst, virker for Spredningen af de indvundne, endelige Forsøgsresultater.

Bortset fra Stationen ved Tystofte, for hvilken det ordinære Budget som Følge af Personskifte blev nedsat noget samtidig med, at der ekstraordinært blev tillagt den en Fæste-Afviklingssum paa 6500 Kr., forblev Budgetterne for de enkelte Stationer uforandret, hvorimod den samlede aarlige Bevilling fra 1. April 1898 foresloges forhøjet fra 43000 Kr. til 46000 Kr., hvoraf til Planteavlsudvalget 6500 Kr., der var saaledes fordelt:

Til Kontorlokaler, Bud og Rengøring.....	500 Kr.
- Korrespondance og Porto.....	300 -
- Tryksager og disses Spredning.....	2500 -
- Sekretærhonorar.....	1800 -
- Udvalgets og Sekretærens Rejser.....	500 -
- Planteavlsmøder.....	500 -
- Anskaffelse af Litteratur, Tidsskrifter m. v.	400 -

I alt... 6500 Kr.

Efter Finanslovens Vedtagelse modtog Landhusholdningsselskabet den 13. April 1898 Meddelelse fra Ministeriet om, at det i alt væsentligt kunde tiltræde den foreslaaede Ordning og bemyndigede Selskabet til at foranledige Planteavlsudvalget valgt, samt anmodede det om i øvrigt at træffe de fornødne Skridt til Sagens Ordning i Overensstemmelse med det foreslaaede, herunder ogsaa Tystofte Forsøgsstations fortsatte Drift. Der var Enighed om, at denne burde bevares i sit fulde Omfang og indrettes saaledes, at Bestyreren ikke,

som Tilfældet hidtil havde været, i økonomisk Henseende blev personlig interesseret i nogen Del af Stationens Tilliggende, der nu omfattede hele den oprindelige Ejendom, i alt 30 ha. Staten overtog derfor fra 1. April 1898 hele Stationen i Forpagtning — og Aaret efter som Ejendom for en Købesum af 50 000 Kr. Efter at Stillingen som Bestyrer havde været tilbudt Statskonsulent *K. Hansen*, Lyngby, blev Assistent ved Stationen, Landbrugskandidat *N. P. Nielsen* konstitueret og senere fast

ansat som Bestyrer af Stationen fra 1. April 1898 at regne, med en Lønning af 2000 Kr. aarlig.

Paa Foranledning af Landhusholdningsselskabet blev Statens Planteavlsudvalg da nedsat i Foraaret 1898. Den 14. Juni meddelte Selskabet dette til Udvalget i en Skrivelse, hvori det hedder:

»Efter at der med Landbrugsministeriets Sanktion er blevet nedsat et Planteavlsudvalg¹⁾, bestaaende af Præsident i Det kgl. danske Landhusholdningsselskab, Kammerherre *K. Sehested*, som Formand, valgt af Selskabet, Professor ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole *A. M. T. Westermann*,

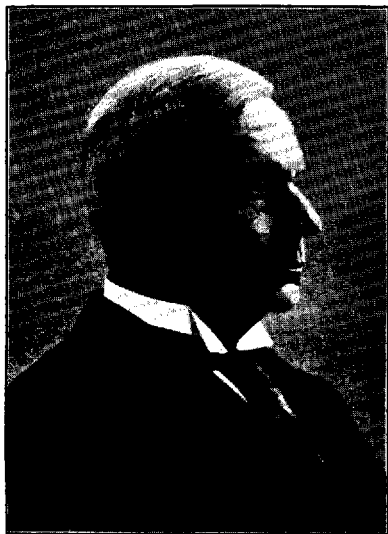

K. Sehested. 1905.

valgt af Højskolen, og Godsejer *M. Ahlmann* til Langholt, valgt af de samv. danske Landboforeninger, med den Opgave indtil videre at varetage Administrationen af Planteavlsforsøgsvirksomheden, overdrager Landhusholdningsselskabet herved det ærede Udvalg den nævnte Administration, idet man skal anføre følgende Grundregler for Planteavlsudvalgets Stilling og Virksomhed, saaledes som de ere fremgaaede af de forberedende Forhandlinger mellem de forskjellige Faktorer, der have medvirket til Sagens Ordning.«

¹⁾ Betegnelsen »Statens Planteavlsudvalg« blev efter Forslag af Kammerherre *Sehested* først anvendt, efter at de provinsielle Landboforeningers Planteavlsudvalg ved Aarhundredets Begyndelse var nedsatte.

De nævnte Grundregler var i nær Overensstemmelse med det af Ministeriet tiltraadte Forslag (se Side 22—23), men de knyttede dog Udvalget nærmere til Selskabet og begrænsede dets Frihed og Selvstændighed mere, end det var forudsat af Kaptajn *J. C. la Cour*, som havde udarbejdet det. Det var ham, der havde lagt hele Sagen tilrette og skulde have været Formand for Udvalget, men da han døde den 21. Februar 1898, blev det hans Efterfølger som Præsident i Landhusholdningsselskabet, Kammerherre *K. Sehested* — den første danske Landbrugsminister —, der blev Formand og kom til at gennemføre den ny Ordning, og han havde paa flere Punkter en noget anden Opfattelse af Sagen end Kaptajnen, og — myndig, som han var — blev hans Opfattelse respekteret, eller man bøjede sig for den. Betegnende i saa Henseende er en Randbemærkning, som Kammerherren gjorde til Forslaget (se Side 22) om, at Præsidiets skulde bemyndige sin Repræsentant, altsaa Formanden, i Udvalget til at handle paa dets Vegne: — »heldigvis er dette endnu ikke fastslaaet, thi derved vilde

T. Westermann. 1918.

Landhusholdningsselskabet fraskrive sig enhver Indflydelse paa Planteavlssagens Gang og dog beholde Ansvarret som hidtil. Selskabet maa være højeste Instans, og navnlig maa Udvalgets Formand kunne henskyde Uoverensstemmelser til Præsidiets Afgjørelse. Udvalget er en overflødig Ting, og at gjøre en saadan Ting almægtig, er meningsløst.»

Det kunde ikke undgaas, at denne Opfattelse kom til i høj Grad at præge Planteavlsudvalgets Stilling og Forhold til Landhusholdningsselskabet, saaledes som det fik Udtryk i den af Udvalget (Formanden) foreslaaede, af Selskabet (Præsidiets) indstillede og af Ministeriet den 13. December 1898 godkendte Forretningsorden for Udvalget. Denne var saalydende:

Forretningsorden for Planteavlsudvalget.

1.

Plante-
avls-
udvalgets
Sammen-
sætning.

Planteavlsudvalget består af 3 Medlemmer. Et Medlem, der fungerer som Formand, vælges af det kgl. danske Landhusholdningsselskabs Præsidium; et Medlem vælges af Direktionen for den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole efter Samraad med Højskolens Undervisningsraad, og et Medlem vælges af de samv. danske Landboforeninger.

2.

Medlemmerne vælges paa tre Aar. Hvert Nytaar foranlediger Landhusholdningsselskabet valgt et Medlem. Ordensfølgen for Valgenes Fornyelse fastsættes første Gang ved Lodtrækning. Gjenvalg kan finde Sted. Stillingen som Udvalgsmedlem er ulønnet. Udvalget kan antage lønnet Medhjælp.

3.

Stilling
til Land-
hushold-
nings-
selskabet.

Det kgl. danske Landhusholdningsselskab er Forretningsførelsens og Arkivets Domicil. Udvalgets aarlige Regnskab, der omfatter Tiden fra 1. April til 31. Marts, aflægges overfor Landhusholdningsselskabet, hvis Kasserer udfører Udvalgets Kassererforretninger. Kassereren kan ikke paa Udvalgets Vegne afholde nogen Udgift eller modtage nogen Indbetaling uden Formandens skriftlige Ordre.

4.

Landhusholdningsselskabet kan, naar dertil findes Anledning, efter Aftale med Udvalget, sammenkalde almindelige Planteavls-møder til Drøftelse af Maal og Midler for Planteavlsforsøgsvirksomheden.

5.

Planteavlsudvalgets Henvendelser til Landbrugsministeriet indsendes gennem det kgl. danske Landhusholdningsselskab.

6.

Stilling
overfor
Forsøgs-
virksom-
heden.

Udvalget er den umiddelbare Leder af Planteavlsforsøgsvirksomheden, det er Forsøgsbestyrernes nærmeste Foresatte og meddeler dem de fornødne Instruxer.

7.

Forslag til Forsøgsstationernes Drift og til de Demonstrationer af Forsøgsresultater, som agtes foretagne med Tilskud af Forsøgs-kontoen og under Forsøgsbestyrernes Ledelse, udarbejdes aarlig af Forsøgsbestyrerne og indsendes af disse til Udvalget inden den 1. Februar. Naar Forslagene — eventuelt med Ændringer — ere approberede af Udvalget, paahviler Planernes Udførelse, Stationernes Drift og Budgetternes Overholdelse med fuldt Ansvar Forsøgsbestyrerne under Udvalgets Tilsyn. For Mosedyrknings Vedkommende søger Udvalget Samarbejde med det danske Hedeselskab.

8.

Formen for Forsøgsmaterialets Protokollering fastsættes af Udvalget efter Konference med Forsøgsbestyrerne. Bearbejdelsen af Materialet fordeler Udvalget mellem Forsøgsbestyrerne ligeledes efter Konference med disse. Forsøgsbestyrerne bære Ansvar for Materialets og Bearbejdelsens Rigtighed.

9.

Udvalgets Sager afgjøres enten ved skriftlig Votering eller ved mundtlig Forhandling i Møderne.

Forret-
nings-
gang.

10.

Formanden sammenkalder og leder Udvalgets Møder og drager Omsorg for, at de tagne Beslutninger bringes til Udførelse. I Tiden mellem Møderne besøger Formanden Udvalgets løbende Forretninger og afgiver i det nærmest følgende Møde Beretning om det passerede.

11.

Ingen Beslutning kan tages, uden at mindst to Medlemmer ere enige om Sagen. Opstaar der indenfor Udvalget Meningsforskjel om, hvorvidt en Sag skal indstilles til Ministeriets Beslutning, har Formanden den afgjørende Stemme.

12.

Forsøgsvirksomhedens Aarsregnskab afgives af Udvalget til Landhusholdningsselskabet inden 15. Juni, Forslag til Budgettet inden 1. Juli.

13.

Udvalget udarbejder en Aarsoversigt over Planteavlsvirksomheden og virker iøvrigt paa bedste Maade for Spredningen af de indvundne Forsøgsresultater.

14.

Udvalget antager en Sekretær, der udfører Udvalgets Kontorforretninger — undtagen Kassererforretningerne — efter Formandens Ordre og bistaar denne ved Besørgelsen af de løbende Forretninger. Sekretæren kan efter Ordre optræde paa Udvalgets Vegne. Udvalget stiller fornøden Kontorassistance til Sekretærens Raadighed.

Lønnet
Medhjælp.

15.

Ophævelse af eller Forandringer i nærværende Forretningsorden kunne kun foretages med Ministeriets Samtykke.

For-
andringer
i Forret-
nings-
ordenen.

Planteavlsudvalget var herefter nærmest at betragte som et af Landhusholdningsselskabet med Ministeriets Billigelse nedsat Udvalg. Sekretærforretningerne, Kontoret og Arkivet skulde blive i Selskabet og alle Udvalgets Henvendelser indsendes gennem dette til Ministeriet. Dets Kasserer var Udvalgets

Kasserer og aflagde Regnskab over for Selskabet, ligesom det ogsaa var dette, der skulde afholde de almindelige Planteavls-møder. Som Følge heraf blev de forberedende Sekretærforretninger i Udvalget da ogsaa besørgede efter Aftale mellem dettes Formand og Præsidiet og midlertidig lagt i Haanden paa cand. polit. *N. P. Jensen* fra Statistisk Bureau (nuværende Amtsforvalter og Folketingsmand) med Bistand af Kassereren.

Først fra 1. September 1898 at regne blev Sekretærposten endelig besat med Landbrugskandidat *K. Dorph-Petersen*, nuværende Direktør for Statsfrøkontrollen. Skønt det vel ikke udtrykkelig blev sagt, end mindre skrevet, havde man dog

M. Ahlmann. 1900.

utvivlsomt ved dette Valg Hensynet til Forsøgsvirksomhedens fremtidige Ledelse for Øje, og dette i Forbindelse med den Omstændighed, at Forretningsordenens Punkt 6 — i Strid med det ved Forhandlingerne om Sagen Aaret forud vedtagne — udtrykkelig indsatte Planteavlsudvalget som den umiddelbare Leder af Forsøgsvirksomheden, gav i de nærmest følgende Aar Anledning til adskillig Mistænksomhed og Mistillid hos Forsøgsbestyrerne¹⁾ over for Udvalget og Vanskeligheder for dette ved Samarbejdet med disse. Først da Forsøgslederne

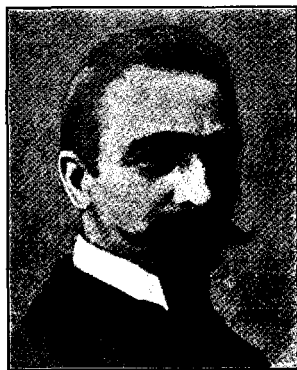
ved Sekretærskifte 5 Aar senere fik Sikkerhed for, at Sekretæren, Selskabets og Udvalgets Kasserer, Landbrugskandidat *H. C. Larsen*, ikke skulde eller vilde være Leder af Forsøgsvirksomheden, bedrede Forholdet sig og tør vel siges i det store og hele i Aarenes Løb at have været upaaklageligt.

De første større Opgaver, Planteavlsudvalget beskæftigede sig med, var Mosesagens Ordning og Ledelse og det hermed i Forbindelse staaende Spørgsmaal om en samlet Plan for Forsøgsstationernes Antal og Beliggenhed og for Udførelsen af lokale Markforsøg, samt Spørgsmaalet om Forsøgsmaterialets Ordning, Bearbejdelse og Offentliggørelse.

¹⁾ Betegnelsen »Forsøgsbestyrer« blev senere, da der ikke var nogen Gradsforskel at notere, ændret til »Forsøgsleder«, der er en sproglig bedre Betegnelse: Man bestyrer en Station, men leder et Forsøg.

Der forelaa fra *P. Nielsens Tid* et meget stort ubearbejdet Materiale fra Forsøgene. Det blev i Henhold til Forretningsordenens Bestemmelser fordelt mellem Forsøgslederne til Bearbejdelse. En Del kom ogsaa ret snart offentlig frem, men først fra 1905, efter at Landbrugskandidat *E. Lindhard* var blevet knyttet til Forsøgsvirksomheden, fra 1904 som Assistent i Udvalget, fra 1909 som *N. P. Nielsens* Efterfølger som Forsøgsleder ved Tystofte, kom der Plan og Fart i Forsøgsresultaternes Bearbejdelse og Offentliggørelse. Som et nødvendigt Grundlag herfor lod Udvalget straks indføre en ensartet Form for Forsøgsbogføringen paa Stationerne, og Genparter af Forsøgsprotokollerne blev aarlig indsendte til Opbevaring paa Udvalgets Kontor til Brug for Ordførerne ved Materialets Behandling. De udførlige Forsøgsberetninger, som fra 1904 forsynedes med fortløbende Numre, blev ved Optagelse i Tidskriftet dog kun trykt i et ret begrænset Oplag, beregnet paa Anvendelse af Konsulenter, Landbrugslærere og andre Vejledere i Landbruget men ikke direkte af det store Tal af praktiske Landmænd. For imidlertid i videst muligt Omfang at bidrage til Udbredelse af Kendskab til Forsøgsresultaterne og deres Anvendelse blandt disse planlagde Udvalget straks Udsendelse af kortfattede, populære Meddelelser om Resultaterne gennem Dagspressen og Fagbladene til direkte Vejledning for Landmændene. Den første Meddelelse blev udsendt den 23. Juni 1899, og denne ny Form for Publikation af Forsøgsresultater vandt megen Interesse og Paaskønnelse.

Noget tilsvarende kan ikke siges om Udvalgets Virksomhed for Indførelse af rationelle Principper ved Anlæg og Gennemførelse af lokale Gødningsforsøg i Landboforeningerne, hvorved navnlig Professor *T. Westermann* var virksom. Udvalget søgte og fik paa Statens Forsøgsvirksomheds Budget for Finansaaret 1900—01 optaget en Bevilling paa 10 000 Kr. aarlig til lokale Markforsøg og Forevisningsmarker i Landboforeningerne. Disse Foranstaltninger skulde vel ikke ledes fra

K. Dorph-Petersen. 1912.

Statens Forsøgsstationer, men Planerne skulde godkendes og Tilsynet føres af disse, og Tanken var, at Statens Planteavlsudvalg, som administrerede Bevillingen, »for at gøre det muligt at opnaa paalidelige Resultater af Forsøgene«, skulde foreskrive bestemte Regler for disses Anlæg og Opgørelse, der skulde følges som Betingelse for, at Foreningerne kunde faa Statstilskud til Forsøgene. Men denne Tanke vandt ikke Tilslutning, hverken blandt Forsøgslederne eller i Foreningerne, og den maatte efter megen Modstand, navnlig fra jydsk Side, opgives. Udvalget havde dog vedblivende indtil 1906 Indflydelse paa Fordelingen og Administrationen af Bevillingen, der i Aarenes Løb voksede meget betydeligt.¹⁾

Efter Anmodning af Det danske Hedeselskab traadte Statens Planteavlsudvalg straks efter sin Nedsættelse i Forhandling med Hedeselskabets Moseudvalg om Etablering af det Samarbejde paa Moseforsøgenes Omraade, som var forudsat ved de forberedende Forhandlinger, og Resultatet blev et »Forslag til Ordning af Mosesagens Ledelse«, som vandt baade Hedeselskabets, Landhusholdningsselskabets og Ministeriets Billigelse. Herefter skulde »al Forsøgsvirksomhed vedrørende Mose- og Engkultur, som hidtil er varetaget af Staten og Hedeselskabet, samles under een Administration«. Denne blev lagt i Haanden paa et i Sommeren 1899 nedsat kombineret Udvalg, »Fællesudvalget for Mosedyrkning«, bestaaende af Statens Planteavlsudvalg, hvis Formand var Udvalgets Formand, og 3 Medlemmer, valgte af Hedeselskabet. Overensstemmende med Virksomhedsplanen udarbejdede Fællesudvalget paa Grundlag af et Forslag af Professor *T. Westermann* straks en Plan til en successiv Forøgelse af de faste Stats-Forsøgsstationers Antal, idet Landet blev delt efter Jordbund og Klima i 11 Kredse, hver med en Station for Forsøgs- og Konsulentvirksomhed, og senere en udførlig detailleret Plan for Forsøg paa Moser og Enge, hvortil der blev taget Hensyn ved Anlæg af Moseforsøgene paa Stationerne. I Forbindelse hermed blev der — ligeledes paa Initiativ af Professor *T. Westermann* — af Fællesudvalget planlagt og i 1902 paabegyndt en grundlæggende Undersøgelse af Jyllands udyrkede Moser, hvortil en Bevilling

¹⁾ Se i øvrigt: *H. C. Larsen og L. P. M. Larsen*: »Statsunderstøttede Foranstaltninger til Planteavlens Fremme gennem landøkonomiske Foreninger i Danmark«, Tidsskrift for Planteavl, 24. Bind, 1917, Side 137 og følg.

paa 2000 Kr. aarlig blev ydet paa Statens Planteavlsudvalgs Budget. Denne Undersøgelse dannede Grundlaget for den tidligere (Side 14) omtalte Moseundersøgelse og blev fra 1908 ført videre af Hedeselskabet.

Fællesudvalgets Planer og Forslag blev i øvrigt kun i meget begrænset Omfang realiserede. Dets Virksomhed bidrog ikke, saaledes som man havde ventet, til at fremme Samarbejdet mellem Statens Forsøgsvirksomhed og Hedeselskabets Mosevæsen. Udvalget kom paa flere Punkter i Strid med Statens Planteavlsudvalgs Administration, der jo ogsaa omfattede Moseforsøgene og Bevillingerne til disse, og som Følge af hele dets noget tvedelte og tvetydige Stilling vandt dette kombinerede eller — som det ofte blev kaldet — »komplicerede« Udvalg aldrig nogen Forstaaelse eller Sympati hos Forsøgslederne. Dets Tilværelse var grundet paa en Ide, et organisatorisk Fejlsyn; det savnede i Virkeligheden Eksistensberettigelse. Efter fælles Overenskomst blev det opløst ved ministeriel Resolution af 16. Januar 1908.

Heller ikke Planen om Oprettelse af de 11 faste Forsøgsstationer, hvor tiltalende den end var, vandt Tilslutning i den foreliggende Form. Det tilsigtede Antal Stationer blev vel i Tidens Løb naaet, men paa en anden Maade og med andre Formaal, saaledes som det vil ses af det følgende.

Nye Forsøgsstationer oprettes.

Ønsker og Krav om Forøgelse af de faste Forsøgsstationers Antal har bestandig og overalt været baaret frem af landøkonomiske Selskaber og Foreninger, særlig Landboforeningerne. Den første Udvidelse, som blev foretaget i den her omhandlede Periode, skyldtes dog væsentligst Landhusholdningsselskabet. Dets Malthyg- og Hvedeudvalg besluttede endelig at ophøre med sine Forsøg fra Foraaret 1903. Som Begrundelse herfor fremhæver det, at »Opgaven for en fortsat Forsøgsvirksomhed paa Hvede- og Bygdyrkningens Omraade er bleven væsentlig simplificeret, for saa vidt som Udviklingen har medført, at Dyrkningsværdien for vore hjemlige Forhold af de forskellige Sorter og Stammer saa godt som udelukkende beror paa den kvantitative Ydeevne«, medens Kvaliteten tidligere spillede en større Rolle. Selskabet anmodede Statens Plante-

avlsudvalg om at fortsætte Virksomheden »i den Form og i det Omfang, som skønnes hensigtsmæssigst«, og efter Udvalgets Forslag blev da den paagældende Statsbevilling, 8000 Kr. aarlig, bevaret og overført til Statens Forsøgsvirksomhed til Anvendelse til: Dyrkning af kontrolleret Saasæd, gratis Uddeling af Saasæd af gode Stammer af Sædarterne, Udvidelse af Forædlingsarbejdet med Landbrugets Kulturplanter paa Stationerne ved Tystofte og Lyngby samt endelig til Fortsættelse af »sammenlignende Dyrkningsforsøg med de forskellige Hvede- og Bygsorter, der til enhver Tid udbydes paa Saasædsmarkedet«, og hvis Ydeevne burde konstateres til Vejledning for Landmændene.

I sidstnævnte Øjemed blev det besluttet at leje et mindre Forsøgsareal paa Lolland eller Falster, hvor Landets bedste Hvede- og Bygjorder findes, og da De samv. lolland-falsterske Landboforeninger samtidig til Brug for Forædlingsarbejde havde oprettet Abed Planteavlsstation paa Lolland og meget ønskede at knytte Statens Forsøg dertil, blev der truffet Overenskomst med Foreningerne om fra 1. April 1903 for en længere Aarrække at leje et Forsøgsareal paa ca. 1.7 ha af Stationens svære lermuldede Jord til dette Brug samt om, at Stationens Bestyrer, Landbrugskandidat *H. A. B. Vestergaard*, tilige skulde lede Statens Forsøg paa Arealet. Forsøgene skulde, foruden Hvede og Byg, ogsaa omfatte »Sukkerroer og andre Kulturplanter, som særlig egner sig til Dyrkning paa svære Jorder«. Forsøgsarealets Drift blev underlagt Tystofte Forsøgsstations Tilsyn og Udgifterne anslaaede til 1000 Kr. aarlig, hvoraf 700 Kr. som Honorar til Forsøgslederen.

Omtrent samtidig med Oprettelsen af denne Filial var Bornholms landøkonomiske Forening meget virksom for Anlæg af en lignende Filial paa Bornholm i Tilknytning til Forsøgsstationen ved Lyngby. Saavel Jordbunds- som navnlig Klimaforholdene er paa denne fjærne Ø saa afvigende fra Forholdene i det øvrige Land, at Resultater af Forsøg paa Stationerne her næppe kunde antages uden videre at kunne anvendes dør. Foreningen begyndte derfor allerede i 1902, for særlig tilvejebragte Pengemidler, at udføre Forsøg med forskellige Sorter og Saatider til Vejledning for bornholmske Landmænd; men den kunde ikke vedblivende uden Statens Hjælp holde en saadan Virksomhed i Gang og gennemføre Arbejdet paa til-

fredsstillende Maade. Gennem Statskonsulenten for Øerne, Forsøgsleder *K. Hansen*, Lyngby, der ved sin Konsulentvirksomhed selv havde følt Savnet af paalidelige forsøgsmæssige Erfaringer paa Bornholm, udvirkede Foreningen da, at der af Statens Planteavlsudvalg i Efteraaret 1903 blev fremsat et udførligt og vel begrundet Forslag til Ministeriet om Anlæg og Drift af et Forsøgsareal paa Øen med en Bevilling paa 1000 Kr. een Gang for alle til Indhegning og Opførelse af en Forsøgslade og 1500 Kr. aarlig til Forsøgenes Gennemførelse, idet Foreningens Konsulent tillige skulde være Forsøgsleder. Forslaget fremkom dog for sent til, at Bevillingen kunde gives for det først kommende Finansaar; men fra 1. April 1905 blev Midlerne stillede til Raadighed og Forsøgsarealet ved Aakirkeby anlagt paa ca. 1.7 ha stærk lermuldet Jord af den oprindelige Forsøgsmark. Arealets Drift blev henlagt under Forsøgsstationen ved Lyngby og Bevillingen opført paa denne Stations Budget.

Allerede i 1899, samtidig med Fremsættelse af Planen for Forøgelse af de faste Forsøgsstationers Antal, udtalte Statens Planteavlsudvalg sig over for Ministeriet om Oprettelse af en Station paa Fyn, hvor Forholdene med Hensyn til Planteavlen i forskellige Henseender var afvigende fra Forholdene paa Sjælland og i Jylland. Fyns Stifts patriotiske Selskab, som dengang repræsenterede de fynske Landboforeninger og nærrede megen Interesse for Sagen, paatog sig at foretage en nærmere Undersøgelse for at finde en passende Plads til Stationen, og i Henhold hertil stillede Udvalget det følgende Aar Forslag om, at der paa Finansloven for 1901—02 blev bevilget 59 000 Kr. til Anlæg af en Station paa 18 ha lermuldet Jord ved Ryslinge. Imidlertid viste det sig, at man paa Fyn var mindre vel tilfreds med denne Beliggenhed, og Forslaget blev derfor forkastet i Folketinget. Ministeriet anmodede senere gennem Landhusholdningsselskabet Statens Planteavlsudvalg om at ville forhandle med Fyns Stifts patriotiske Selskab om den heldigste Beliggenhed for Stationen og derefter fremsætte

H. A. B. Vestergaard. 1923.

nærmere Forslag om Bevilling til dens Anlæg, saaledes at Spørgsmaalet kunde tages under fornyet Overvejelse ved Udarbejdelsen af Finansloven for 1902—03. Der blev i den Anledning nedsat en Kommission af 11 Repræsentanter for Udvalget og Patriotisk Selskab, som undersøgte 10 til Salg anmeldte Ejendomme paa Fyn, heraf 3 særlig grundigt ved Prøveudtagning af Jorden med 65 m indbyrdes Afstand, Maaling af Mulddybde, Beskrivelse af Overgrund og Undergrund m. v., og man enedes derefter om at foreslaa Stationen anlagt paa et Areal af 17 ha lermuldet Jord af en Ejendom ved Aarslev

Forsøgsstationen ved Aarslev. 1918.

samt andrage om en Bevilling paa 61 400 Kr. til dens Opretelse. Men heller ikke denne Gang blev Forslaget taget til Følge, idet »Ministeriet ikke mente, at Tiden endnu var moden dertil«.

Efter at Sagen havde været Genstand for fornyet Overvejelse, meddelte Ministeriet i Slutningen af Aaret 1903 Landhusholdningsselskabet, at »man var betænkt paa ved Finanslovforslaget for 1905—06 at søge de til Oprettelsen af en Forsøgsstation paa Fyn fornødne Beløb bevilgede, men Forudsætningen herfor er dog, at den eventuelle ny Station i det mindste for en væsentlig Del tager andre Opgaver op til Behandling end dem, som de andre Stationer, og da navnlig Tystofte Forsøgsstation, hidtil have beskæftiget sig med. Naar der særlig henpeges paa Stationen ved Tystofte, er Grunden den, at Klima- og Jordbundsforholdene paa Sjælland og Fyn

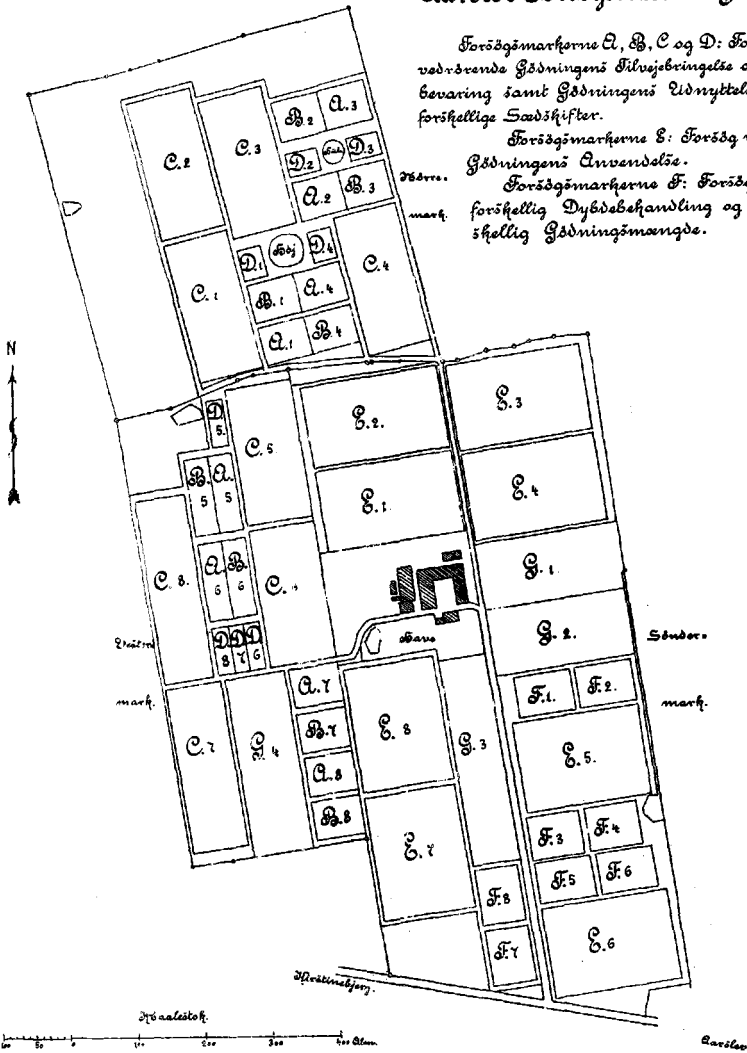
Kort over

Aarslev Forsøgstations Jorder.

Forsøgsmarkerne A, B, C og D: Forsøg vedrørende Gødningens Tilvejebringelse og Opbevaring samt Gødningens Udnyttelse i forskellige Sædskifter.

Forsøgsmarkerne E: Forsøg med Gødningens Anvendelse.

Forsøgsmarkerne F: Forsøg med forskellig Dybdebehandling og forskellig Gødningssamfund.

Kort over Forsøgsmarken ved Aarslev.

ikke kunne antages at være saa væsentlig forskellige, at der er Anledning til at foretage netop den samme Art Forsøg paa begge Stationer». Selskabet blev derfor anmodet om i For-

ening med De samv. Landboforeninger i Fyns Stift at fremkomme med en nærmere Redegørelse for de Opgaver, som den ny Station særlig skulde tage op til Undersøgelse, for at det derefter kunde afgøres, om der under den angivne Forudsætning maatte være Grund til at søge de fornødne Midler bevilgede til Stationens Oprettelse. Det blev overdraget Statens Planteavlsudvalg at lægge Sagen tilrette og forhandle med Landboforeningerne, og disse ret omfattende Forhandlinger fandt Sted i Vinteren 1904. Der opnaaedes herved Enighed om, at Stationen burde optage følgende Opgaver: Forsøg med Dyrkning af Handelsplanter og med Frøavl, Forsøg med Staldgødningens Tilvejebringelse, Opbevaring og Anvendelse og med Jordens Bearbejdning, samt Forsøg, der ifølge deres Natur bør iværksættes saa vidt muligt paa alle Stationer; men hvilke af disse Opgaver, der skulde lægges størst Vægt paa, blev udskudt til senere Afgørelse. Efter at Ministeriet imidlertid havde modtaget en udførlig Redegørelse for Opgavernes Omfang og Betydning, blev Statens Planteavlsudvalg bemyndiget til efter yderligere Forhandling med Landboforeningerne at fremkomme med endelig Indstilling om Stationens Beliggenhed og om Bevilling til dens Oprettelse. Det blev herefter vedtaget at anlægge den paa den i 1901 ved Aarslev udpegede Ejendom paa 17 ha, der skulde erhverves ved Køb, suppleret med to tilgrænsende Arealer paa tilsammen 16 ha, som skulde forpagtes paa langt Aaremaal og med Forkøbsret. Stationens Virksomhed skulde formes om de ovenfor angivne Opgaver, dog saaledes, »at der gives Forsøgene med Staldgødning og Ajle en fremtrædende Stilling«. Bygningerne, der skulde opføres paa Ejendomsjorden, maatte derfor indrettes særlig med dette Formaal for Øje, ligesom der ogsaa maatte tages overvejende Hensyn til Etablering af de kemiske og jordbrugsbakteriologiske Undersøgelser, som knyttede sig til Forsøgene med Staldgødningens Opbevaring og Anvendelse.

Der blev søgt en Bevilling paa i alt 99 000 Kr. til Stationens Oprettelse, hvoraf 27 000 Kr. til Indkøb af 17 ha Jord, 37 500 Kr. til Opførelsen af Bygninger, 17 400 Kr. til Besætning, Redskaber og Maskiner, 6000 Kr. til Instrumenter og Apparater samt til forberedende bakteriologiske Undersøgelser og Lønning af en Laboratorieassistent og 2400 Kr. aarlig til Lønning af Bestyreren. Bevillingen blev givet paa Finansloven for Finans-

aaret 1905—06, hvorefter Forsøgsstationen ved Aarslev oprettedes i Sommeren 1905. Som Forsøgsleder og Bestyrer af Stationen blev fra 1. April 1905 at regne ansat daværende mangeaarig Lærer ved Dalum Landbrugsskole, tidligere Assistent hos *P. Nielsen* i Tystofte, Landbrugskandidat *N. A. Hansen*, der gennem en Aarrække havde arbejdet med Ajleforsøg og været virksom for Anlæg af Stationen med den Hovedopgave, Staldgødningsforsøgene, som nu var blevet den tildelt.

Ogsaa Spørgsmaalet om en Station i Midt- og Vestjylland blev første Gang fremdraget i 1899 i Forbindelse med Planen om Anlæg af 11 faste Forsøgsstationer. Men først i 1901, da 4 Landboforeninger i Midtjylland rettede Henvendelse til Ministeriet om Oprettelse af en Station ved Herning, blev Spørgsmaalet taget op til Overvejelse. Statens Planteavlsudvalg modtog Andragendet til Erklæring og anbefalede det; men Ministeriet foretog sig ikke videre i Sagen. I Begyndelsen af Aaret 1904 indsendte imidlertid De samv. Landboforeninger i Ringkøbing Amt gennem Foreningen af jyske Landboforeninger et udførligt motiveret Andragende til Regering og Rigsdag om Oprettelse af en Forsøgsstation for Vest- og Midtjylland og anmodede Statens Planteavlsudvalg om at støtte Andragendet. Dette skete ved en Skrivelse til Ministeriet af 5. Februar 1904, hvori det hedder:

N. A. Hansen. 1923.

»..... at de plantekulturelle Forhold i den her omhandlede Kreds, der omfatter ca. 100 Kvadratmile, ere saa forskellige fra det øvrige Lands, at de paa de alt eksisterende faste Forsøgsstationer for Plantekultur indvundne Resultater kun rent undtagelsesvis kunne finde Anvendelse paa disse Egne: Jorderne, der ere lette, magre Hedesandjorder, ofte med daarlige Vandafledningsforhold, høre til Landets tarveligste og findes ikke repræsenterede paa nogen af de nuværende Forsøgsstationer. Klimaforholdene frembyde ligeledes særlige Ejendommeligheder, som ere af væsentlig Betydning for Planteavlens Udvikling. Som Følge heraf maa Driftsforholdene i disse af Naturen lidet begunstigede Egne være ret forskellige fra det øvrige Lands.

Der frembyder sig derfor her mange særlige Opgaver, hvis Løs-

ning paatrænger sig i høj Grad, og som kun kunne tages op til Undersøgelse paa en fast Forsøgsstation, der er beliggende i den paa-gældende Kreds, og hvortil der er henlagt Jorder, som ere karakteristiske for denne.

I Betragtning heraf finder Statens Planteavlsudvalg, at meget vægtige Grunde tale for Oprettelsen af en Forsøgsstation for Plante-kultur i Vest- og Midtjylland, og Udvalget skal derfor over for det høje Ministerium varmt anbefale det hermed følgende Andragende og henstille, at der, saa snart Forholdene maatte tillade det, søges Midler stillede til Raadighed af Statskassen til Oprettelse og Drift af en saadan Forsøgsstation.«

Paa dette Tidspunkt var der imidlertid givet Løfte om Bevilling til Oprettelse af Stationen paa Fyn, og Ministeriet saa sig derfor ikke i Stand til samtidig at søge Midler til Anlæg af en ny Station i Jylland. Aaret efter blev Spørgsmaalet imidlertid fremdraget ved Finanslovbehandlingen i Folketinget, og den 10. Februar 1905 modtog Statens Planteavlsudvalg gennem Landhusholdningsselskabet Anmodning fra Ministeriet om — »særlig under Hensyn til de stærke Ønsker om Sagens snarlige Fremme, der synes at være tilstede hos den vestjydske Befolkning — efter nærmere Forhandling med de interesserede Institutioner at fremkomme med Forslag til Sagens Ordning paa den hensigtsmæssigste og mest økonomiske Maade, saaledes at den fornødne Bevilling eventuelt kunde søges paa Finanslovforslaget for Finansaaret 1906—07«. Statens Planteavlsudvalg nedsatte derefter et forberedende Udvalg, bestaaende af tre Repræsentanter for De samv. Landboforeninger i Ringkøbing Amt, en Repræsentant for Fællesudvalget for Mosedyrkning samt Statskonsulenten i Planteavl for Jylland og Udvalgets Sekretær, som i Foraaret 1905 foretog en Undersøgelse af 42 tilbudte Ejendomme i de paagældende Egne for at finde Arealer, der var typiske for Jorderne i disse, og som var ensartede og vel egnede til Forsøgsbrug. Blandt de lette, magre Sandjorder, svarende til de store Arealer af Hedesandjorder i Midtjylland, blev der paa samme Maade som paa Fyn foretaget en grundigere Undersøgelse af de 3 bedst egnede Arealers Ensartethed og Beskaffenhed, og af de bedre, sandmuldede Jorder, som findes i Vestjylland, ligeledes 3 Arealer, hvorefter Resultatet blev, at Udvalget anbefalede at anlægge Stationen paa et Areal af 45 ha mager Sandjord ved Studsgaard i Midtjylland, suppleret med 15 ha god sandmuldet Jord ved Borris

Forsøgsstationen ved Studsgaard. 1923.

i Vestjylland samt 22 ha Højmosen i Knudemose ved Herning og 11 ha Lavmose i Gelleruplunds Enge ved Herning. Forslaget blev forelagt for og tiltraadt af en Forsamling af Repræsentanter for Landboforeningerne i Midt- og Vestjylland, Foreningen af jydsk Landboforeninger og Det danske Hedeselskab samt Rigsdagsmændene i de paagældende Kredse; dog skulde det endelige Valg af Moseforsøgsarealer udsættes, indtil en nærmere Undersøgelse af Lavmose- og Engarealerne i Midt- og Vestjylland havde fundet Sted. For at gøre Anlægget saa billigt som muligt skulde man undgaa Køb af Arealerne og Opførelse af almindelige Landbrugsbygninger. Et Konsortium skulde træde i Ejerens Sted og Stationen forpagte Ejendommen paa langt Aaremaal og med Forkøbsret mod en aarlig Afgift, svarende til Forrentning og Amortisation af Købesummen og de almindelige Bygningsudgifter, medens de egentlige Forsøgsbygninger, Besætning, Redskaber, Maskiner m.v. skulde bekostes af Staten.

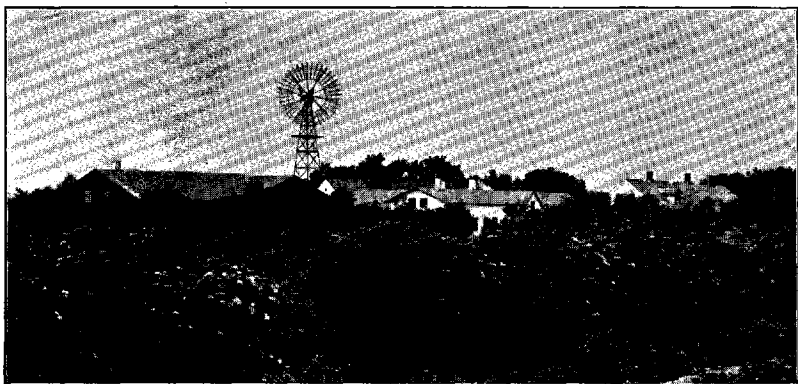
Forsøgsstationens Opgaver skulde, foruden Mosekulturforsøgene, være: Forsøg med Staldgødningens og Ajlens Opbevaring og Anvendelse samt Jordens Bearbejdning i Tilknytning til

N. J. Nielsen. 1923.

de tilsvarende Forsøg paa den gode Jord ved Stationen paa Fyn, Sædskifteforsøg, herunder rationel Kultur af kvælstof-samlende Planter som Grøngødnings- og Foderafgrøder, Forsøg med Kartoffeldyrkning og Græskultur, Kalk- og Mergelforsøg samt en Række Forsøg, der er fælles for andre Stationer, og endelig Iagttagelser og Demonstrationer af Læplantningens Betydning.

Paa dette Grundlag fremsatte Statens Planteavlsudvalg den 15. Juli 1905 Indstilling til Ministeriet om Stationens Oprettelse og om Bevilling hertil paa i alt 49 000 Kr. Heraf var

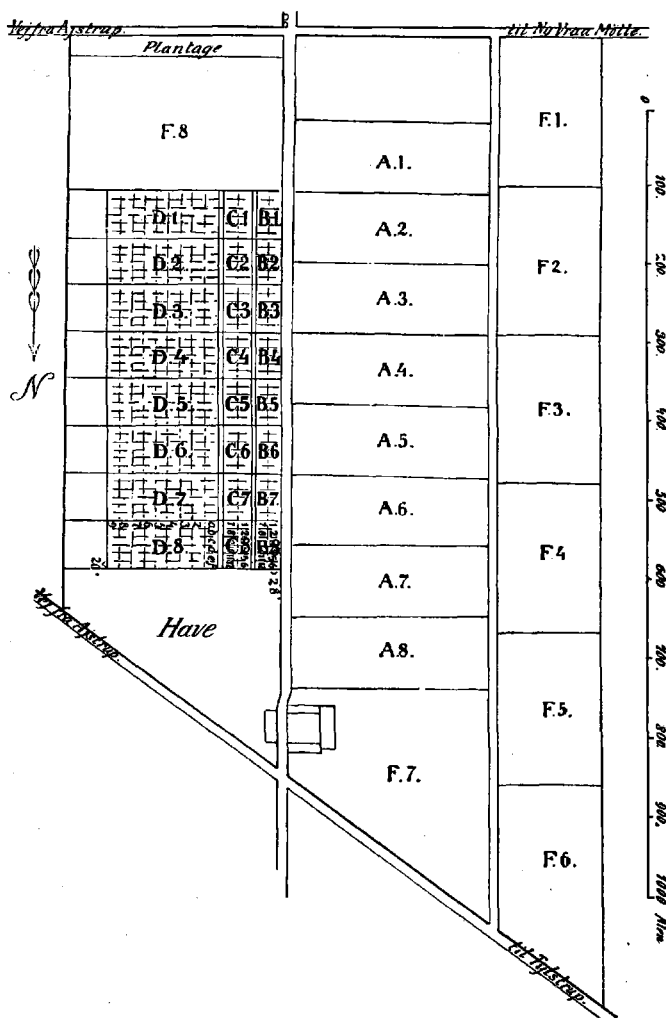

Forsøgsstationen ved Tylstrup. 1918.

35 600 Kr. Anlægsudgifter ved Studsgaard, nemlig 18 600 Kr. til Forsøgsbygninger, 14 000 Kr. til Besætning, Redskaber, m. v. og 3 000 Kr. til Instrumenter og Apparater til Laboratoriebrug, 4 400 Kr. Anlægsudgifter, bl. a. til en Ladebygning, ved Borris, og Resten, 9 000 Kr., til Lejeafgift og Driftsudgifter samt Lønning til Bestyreren, 2 400 Kr. aarlig. Bevillingen blev givet paa Finansloven for Finansaaret 1906—07, hvorefter Forsøgsstationen ved Studsgaard med Forsøgsarealet ved Borris blev anlagt i Sommeren 1906, Moseforsøgene ved Herning dog først efter Undersøgelsens Afslutning fra Foraaret 1909. Som Forsøgsleder og Bestyrer af denne meget omfattende Station blev fra 1. April 1906 at regne ansat mangeaarig Assistent ved Tystofte og Askov Forsøgsstationer, Landbrugskandidat *N. J. Nielsen*.

Allerede før de nye Forsøgsstationer var oprettede, var man klar over, at forskellige Forhold paa de gamle Stationer

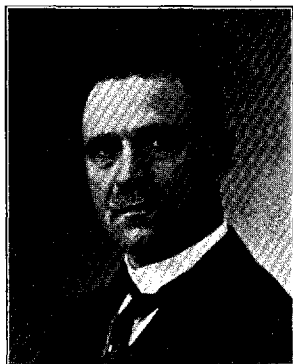
burde ændres. Jorderne var ikke alle Steder valgt med fornøden Omhu og med udelukkende Hensyn til Ensartethed og typisk Beskaffenhed, og Besiddelses- og Driftsforholdene var

Kort over Forsøgsmarken ved Tylstrup.

enkelte Steder mindre heldige. Jorderne til Stationen ved Vester Hassing var temmelig uensartede, og Sandmarkens Beskaffenhed og Beliggenhed, udsat for stærke Storme, yderst uheldig, ligesom der ogsaa manglede gode, typiske Forsøgs-

arealer paa Mosejord. Efter Bestyrerens Forslag blev det derfor besluttet, efter 10 Aars Forløb, da Forpagtningskontrakten udløb, at flytte Stationen til en bedre egnet Plads længere mod Vest, i Nærheden af Store Vildmose. Allerede i Sommeren 1903 foretog Fællesudvalget for Mosedyrkning en foreløbig Undersøgelse med dette for Øje og udpegede sammen med Bestyreren nogle Ejendomme, som Aaret efter paa sædvanlig Maade blev undersøgte med det Resultat, at man foreslog til Forsøgsstation at forpagte Østergaard i Tylstrup med 37 ha ensartet, dyb, mild Sandmuld, typisk for Agerjorderne i Vendsyssel, samt 37 ha Lavmose i Tylstrup Enge og 52 ha tilgrænsende Højmose i Store Vildmose.

L. P. Jacobsen. 1923.

Forslaget blev tiltraadt af Landboforeningerne og Rigsdagsmændene i Vendsyssel og Bevilling til Stationens Flytning givet paa Finansloven for 1905—06 med 2500 Kr. til forberedende Arbejder paa Østergaard og for 1906—07 med 9100 Kr. til den ny Stations Overtagelse, hvoraf 4000 Kr. ekstraordinært til Ændring og Udvildelse af Bygningerne paa Mosen og til Arealernes Indhegning. Forsøgsstationen ved Tylstrup blev derefter anlagt og traadte i Virksomhed fra 1. April 1906, og Forberedelserne

til Moseforsøgene ved Tylstrup paabegyndtes samtidig.

Besiddelses- og Driftsforholdene var saavel ved Tylstrup som ved Askov ordnede saaledes, at Bestyrerne var Ejere eller Forpagtere af de paagældende Ejendomme og stillede de fornødne Arealer til Raadighed for Forsøgene mod en aarlig Afgift samt leverede Hestekraft og Staldgødning til Forsøgsarealernes Drift mod at disponere over Afgrøderne fra disse og ydede Arbejdskraft til Forsøgene efter Regning. Denne meget omstændelige Ordning, der stammede fra Forsøgenes første Tid, kunde anvendes, saalænge Forsøgsarbejdet var af mindre Omfang, men blev yderst vanskelig og højst utilfredsstillende baade for Bestyrerne og Forsøgsvirksomheden nu, da denne lagde Beslag paa store Arealer og megen Arbejdskraft. Fra 1. April 1907 blev der derfor med Ministeriets Billigelse indført en

Forsøgsstationen ved Lyngby. 1916.

Ordning ved Askov og Tylstrup i Lighed med den, der fandtes ved de øvrige Forsøgsstationer, saaledes at Stationen eller Staten overtog hele den eller de Ejendomme, paa hvilke Forsøgene udføres, med Bygninger, Besætning, Redskaber og Maskiner, i Forpagtning med Forkøbsret, og drev dem fuldt ud for egen Regning. Driftsudgifterne, efter Fradrag af Indtægterne, blev ikke derved forøgede; men man undgik den uheldige Sammenblanding af offentlig og privat Bedrift, hvori Bestyrerne var økonomisk interesserede, og den fornødne Ligelighed og Frihed i Ledelsen blev bragt til Veje.

Om Landbrugs-Forsøgsstationerne maa endnu nævnes, at Arealet til Forsøgsstationen ved Lyngby i Aarenes Løb gentagne Gange var blevet udvidet ved Leje af nærliggende Jordstykker, tilhørende 4 forskellige Ejere. Denne Spredning af Forsøgsarealerne gjorde Driften besværlig og dyr. Det blev derfor besluttet fra 1. April 1911 at forpagte Virumgaard ved Lyngby med 47 ha let lermuldet Jord, hvoraf mindre Dele hidtil havde været lejede til Forsøgsbrug. Til denne Overtagelse krævedes ingen forøget Bevilling. Faa Aar efter frembød der sig Lejlighed til Køb af Ejendommen for i alt 135 000 Kr., og dette Køb fandt Sted

J. C. Larsen. 1919.

i Henhold til særlig Lov derom af 29. Maj 1914. Samtidig fratraadte Statskonsulent *K. Hansen* efter eget Ønske Stillingen som Bestyrer af Stationen, og i hans Sted ansattes fra 1. April 1914 at regne dens mangeaarige Assistent, Landbrugskandidat *J. C. Larsen*, som Forsøgsleder og Bestyrer. Ogsaa ved Askov blev Arealerne efterhaanden forøgede for at give Plads til Udvidelse af Forsøgene. Lermarken suppleredes i 1906 med Forpagtning af en tilgrænsende Mark paa 5 ha og Sandjordsforsøgene fra 1909 med mindre Arealer paa en nærliggende Ejendom, Lundgaard, med mager Sandjord, svarende til store Arealer af saadan Jord i det sydlige Jylland, særlig ogsaa i Sønderjylland. Og fra 1. April 1916 overtog Stationen hele Ejendommen tilligemed en Nabogaard, i alt 52 ha, i Forpagtning paa langt Aaremaal med Forkøbsret, idet Forudsætningen var, at Forsøgene paa den lille Sandmark efterhaanden skulde ophøre, hvilket ogsaa nu er sket. Endvidere blev Moseejendommen Fossevangen ved Tylstrup overtaget af Stationen ved Køb fra 1. April 1918 for Forkøbsprisen, 65 400 Kr., og Bygningerne udvidede i Finansaaret 1920—21 ved en ekstraordinær Bevilling paa i alt 114 000 Kr. Og endelig overtog Staten ved Køb fra 1. April 1923 den forpagtede Jord til Stationen ved Aarslev, ligeledes for Forkøbsprisen, 28 500 Kr., ligesom det er Hensigten fra 1. April 1925 at benytte Forkøbsretten til Lermarken ved Askov og Sandmarken ved Tylstrup.

Ønsker om en yderligere Forøgelse af Landbrugs-Forsøgsstationernes Antal, som lejlighedsvis er fremkommet, saaledes fra Østjylland (Randersegnen), Thy og Sundeved, er ikke blevet imødekommet. Saavel Ministerium og Rigsdag som Statens Planteavlsudvalg og Forsøgslederne har ment, at vi nu er forsynede med et tilstrækkeligt Antal faste Forsøgsstationer, jævnt og passende fordelte over Landet og i enhver Henseende udstyrede saaledes, at de vil være i Stand til paa tilfredsstillende Maade at løse de Opgaver, der paahviler dem.

Imidlertid har Udviklingen formet sig saaledes, at Statens Forsøgsvirksomheds Opgaver og Omraade for 8 Aar siden maatte yderligere forøges og udvides, idet ogsaa Forsøgsvirksomheden vedrørende Havebruget blev henlagt herunder. Denne var hidtil blevet varetaget af Haveselskaberne, i de senere Aar tillige af Ribe Amts vestre Landboforeninger og Husmandsforeningerne paa Fyn; men Haveselskabernes,

navnlig Østifternes Haveselskabs, Forsøg, til hvilke der blev ydet et forholdsvis stort Statstilskud, havde jævnlig været udsat for Kritik. Med Henblik herpaa nedsatte De samv. Landboforeninger i Fyns Stift i 1911 et »Udvalg angaaende Spørgsmaalet om Oprettelse af en Havebrugs-Forsøgsstation paa Fyn«. Dette Udvalg rettede ved det fynske Landbodelegeretmøde i Efteraaret 1912 en stærk Kritik imod Østifternes Haveselskabs Forsøgsvirksomhed og indsendte med Henvisning hertil den 25. Oktober s. A. et af De samv. fynske Landboforeninger tiltraadt Andragende til Ministeriet om, at der maatte blive søgt bevilget de fornødne Midler til Oprettelse af en eller flere Forsøgsstationer for Havebrug og at disse maatte blive henlagte under Statens Planteavlsudvalgs Administration. Saavel et af Haveselskaberne og Alm. dansk Gartnerforening nedsat fælles Forsøgsudvalg som Ribe Amts vestre Landboforeninger sluttede sig til Andragendet, og i Tilknytning hertil erklærede De samv. danske Haveselskaber over for Ministeriet, »at de Former, hvorunder Forsøgene paa det økonomiske Havebrugs Omraade for Tiden foretages, frembyder saadanne Mangler, at en rationel Omordning af Forsøgene i Overensstemmelse med de Principper, der er lagte til Grund for den under Ledelse af Statens Planteavlsudvalg iværksatte Forsøgsvirksomhed, maa anses for i høj Grad paakrævet og for at ville være til stor Gavn for Havebrugere og Gartnere.«

Ministeriet, der havde Sympati for Sagen, udbad sig paa dette Grundlag den 30. April 1913 en Udtalelse fra Statens Planteavlsudvalg om, »hvorvidt det efter sammes Formening maatte anses for hensigtsmæssigt og ønskeligt, at en saadan Ordning, som foran antydet, søges gennemført, og i bekræftende Fald en Angivelse i store Træk om, hvorledes dette rettest kunde lade sig gøre.« Statens Planteavlsudvalg udtalte derpaa i Skrivelse til Ministeriet af 28. Juni 1913 følgende:

»Statsunderstøttede Havebrugsforsøg har i en Aarrække været udførte i forskellige Egne af Landet under Ledelse af Det kgl. danske Haveselskab, Det jyske Haveselskab og Østifternes Haveselskab samt Ribe Amts vestre Landboforeninger, og i indeværende Aar har endvidere De samv. Husmandsforeninger i Fyns Stift paabegyndt Havebrugsforsøg i mindre Omfang.

Efter de foreliggende Oplysninger arbejder disse Selskaber og Foreninger imidlertid med Forsøg hver efter sin særlige Plan uden Forbindelse med de øvrige, og det har derfor ikke kunnet undgaas,

at en Del af det udførte Forsøgsarbejde har ført til Resultater af en mere begrænset Rækkevidde og Betydning, end Tilfældet vilde have været, hvis Forsøgene var udførte i Samarbejde eller efter Samraad mellem Institutionerne.

Et rationelt, stationært Forsøgsarbejde, hvis Resultater skal kunne give den fornødne, sikre og paalidelige Vejledning for den praktiske Planteavl maa efter Udvalgets Anskuelser, hvad enten det drejer sig om Havebrug eller Landbrug, udføres efter en fælles, hele Landet omfattende Hovedplan, der foruden til Varigheden af de enkelte Forsøgsrækker tager fornødent Hensyn til Jordbunds- og Klimaforhold og til de forskellige Forsøgsgaavers Natur og Betydning, idet nogle Op-gaver kan løses paa tilfredsstillende Maade ved Forsøg paa et enkelt Sted, medens andre kræver Forsøg, udførte samtidig efter ensartede Planer, paa flere Steder under forskellige Forhold, for at Resultaterne skal kunne blive tilstrækkeligt vejledende, ligesom nogle Forsøg kun behøver at gennemføres et forholdsvis kort Aaremaal, medens andre maa fortsættes i en lang Aarrække for at opnaa sikre Resultater.

Det er utvivlsomt, at der her i Landet er udmærkede naturlige Betingelser til Stede for Udvikling af et rationelt og lønnende Havebrug og at dette baade som selvstændigt Erhverv og som Binæring for Landbruget vil faa en stedse stigende Betydning, efterhaanden som Antallet af Smaabrug forøges, Forbruget af friske Haveprodukter stiger og Afsætningsforholdene for Havesager forbedres; men naar disse Betingelser er til Stede, er det lige saa utvivlsomt, at Havebruget paa samme Maade som Landbrugets Planteavl, for at kunne drives rationelt og lønnende, maa baseres paa en Forsøgsvirksomhed, der er ordnet, planlagt og ledet paa en saadan Maade, at dens Resultater kan blive virkelig vejledende m. H. t. Have-Nytteplanternes Dyrkning: Valg af Kulturformer, der tilfredsstiller baade i Henseende til Kvantitet, Kvalitet og Holdbarhed, hensigtsmæssig Jordbehandling, Gødskning, Saa-ning, Plantning, Behandling under Væksten, Udtydning, Beskæring, Opbevaring m. v.

Statens Planteavlsudvalg maa derfor være enigt med De samv. danske Haveselskaber i, at de Former, hvorunder Forsøgene paa det økonomiske Havebrugs Omraade for Tiden foretages, frembyder saa væsentlige Mangler, at en Omordning som den foreslaaede ikke alene maa anses for meget ønskelig, men i høj Grad er paakrævet som Grundlag for en tidssvarende Udvikling af Havebruget her i Landet. Og i Betragtning af den Betydning, en rationel Ordning af Have-Forsøgsvæsenet saaledes maa antages at kunne faa ikke alene for Havebruget, men ogsaa, og ikke mindst, for det mindre Landbrug, og af den Enstemmighed, hvormed Ønsket om Indordning af Havebrugs-forsøgene under den af Udvalget administrerede Forsøgsvirksomhed vedrørende Landbrugets Jorddyrkning og Plantekultur er fremsat af alle i Sagen interesserede Institutioner, vil Statens Planteavlsudvalg kunne imødekomme dette Ønske under Forudsætning af, at Forsøge-

nes Ordning, Ledelse og Administration finder Sted efter de i det følgende angivne Grundlinier.»

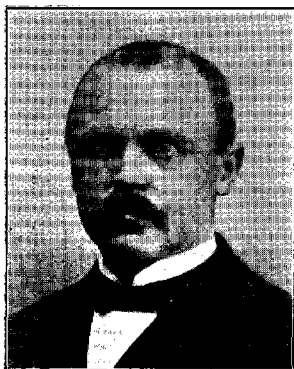
Disse Grundlinier var: at kun stationære Forsøg skulde indordnes under Statens Forsøgsvirksomhed; lokale Forsøg maatte fremdeles varetages af private Institutioner; at de stationære Forsøg begrænsedes til væsentlig kun at omfatte økonomisk eller landøkonomisk Havebrug, d. v. s. Frugt- og Køkkenhavedyrkning, medens Drivhus- og Blomstergartneri lades ude af Betragtning; at der oprettes to faste Forsøgsstationer for Havebrug, en paa Øerne og en i Jylland (eventuelt med Filialer under forskellige Klima- og Jordbundsforhold), organiserede og ledede paa lignende Maade som Landbrugs-Forsøgsstationerne, at Forsøgsvirksomhedens Afdelinger for videnskabelige Undersøgelser staar til Raadighed for Havebrugsforsøgene, ligesom hidtil for Landbrugsforsøgene, at de Statsmidler, der hidtil har været bevilgede Haveselskaberne til Forsøg, indrages til Fordel for Driften af Havebrugs-Forsøgsstationerne, medens Selskaberne faar Adgang til Statstilskud til lokale Forsøg m. v. paa samme Vilkaar som Landbrugsorganisationerne, at Planerne for Havebrugsforsøgene udarbejdes, godkendes og gennemføres efter samme Regler som Planerne for Landbrugsforsøgene samt at Beretninger og Meddelelser om Forsøgsresultaterne indgaar paa sædvanlig Maade i Rækken af Forsøgsvirksomhedens andre Publikationer og offentliggøres ligesom disse i Tidsskrift for Landbrugets Planteavl, hvis Titel herefter bliver: »Tidsskrift for Planteavl«.

Denne Plan blev efter Ministeriets Anmodning gjort til Genstand for indgaaende Behandling ved et den 14. Januar 1914 afholdt Møde af Statens Planteavlsudvalg og Forsøgslederne med Repræsentanter for De samv. danske Haveselskaber, Alm. dansk Gartnerforening, De samv. danske Husmandsforeninger og De samv. danske Landboforeninger, og den blev her godkendt som Grundlag for den nærmere Udformning af Forslag om Forsøgsstationernes Oprettelse. I Tilknytning hertil blev der dog fra Organisationernes Side udtalt Ønske om en fyldigere Repræsentation i Statens Planteavlsudvalg end den daværende, der ikke omfattede Havebruget og det mindre Landbrug. Dette Ønske næredes ikke af Statens Planteavlsudvalg, der ligesom Forsøgslederne i det hele taget havde nogen Betænkelighed ved at gaa med til denne betyde-

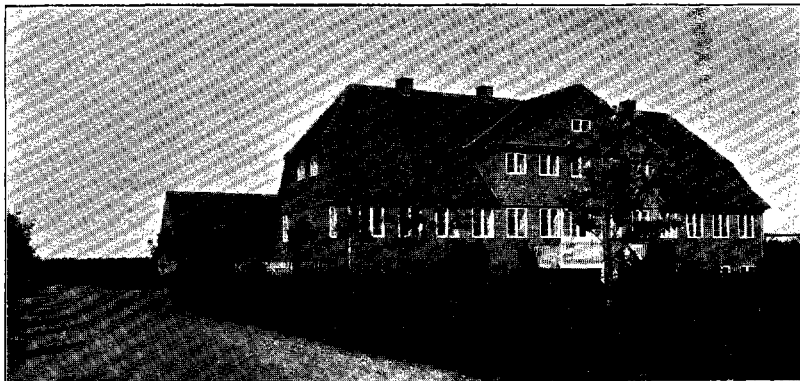
Forsøgsstationen ved Blangsted. 1918.

lige Udvidelse af Rammerne for den i Forvejen meget omfattende Forsøgsvirksomhed, som nu var vel organiseret, i rolig og god Gænge; men af Hensyn til den Gavn, Landets Jordbrug maatte kunne ventes at nyde deraf, indgik det dog derpaa. Ved Mødet blev der nedsat et forberedende Fællesudvalg, bestaaende af een Repræsentant for hver af de fire Hovedorganisationer samt to Forsøgsledere, Statskonsulenten i Frugtavl, Ribe Amts vestre Landboforeningers Havebrugskonsulent og Statens Planteavlsudvalgs Sekretær, med den Opgave paa Grundlag af den godkendte Plan og efter foretagne Undersøgelser at fremkomme med nærmere Forslag til Statens Planteavlsudvalg om Valg af Ejendomme til de faste Forsøgsstationer for Havebrug og om disses Opgaver, Driftsplan m. v.

Niels Eshjerg. 1923.

Det forberedende Udvalg gik ved sit Arbejde med Undersøgelse og Udpægning af Ejendomme til Forsøgsbrug frem paa samme Maade som tidligere lignende Udvalg. Der blev undersøgt 85 Ejendomme i de Egne af Landet, hvor Forsøgsstationerne ønskedes oprettede, nemlig 45 Ejendomme i det nordlige Jylland (i det sydlige var Stationens Beliggenhed paa Forhaand givet), 22 paa Fyn og 18 i Sydsjælland og Nordfalster. Udvalget

Forsøgsstationen ved Spangsbjerg. 1920.

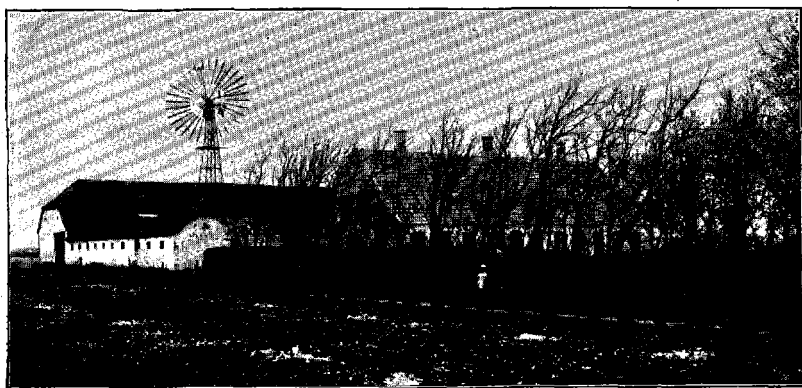
foreslog at erhverve til Hovedstation i Jylland de af Ribe Amts vestre Landboforeninger benyttede Forsøgsarealer i Spangsbjerg m. fl. Steder ved Esbjerg, i alt 28 ha god sandmuldet Jord, og til Filialstation Svenstrupgaard ved Hornum i Himmerland med 33 ha sandmuldet Jord, samt senere om muligt yderligere en Filialstation i Østjylland, endvidere til Hovedstation paa Øerne Blangstedgaard ved Odense med 56 ha god lermuldet Jord og til Filialstation eventuelt 22 ha af Fjernhøjgaard ved Præstø samt senere endelig en Filialstation i Københavns Omegn med specielle gartneriske Forsøg, særlig vedrørende Køkkenurterne.

Stationernes Opgaver skulde særlig forme sig om Sorts-forsøg med Frugttræer, Frugtbuske og Køkkenurter — for Frugtsorternes Vedkommende forberedte ved særlige Iagttagelsesplantninger —, Forsøg og Undersøgelser vedrørende Befrugtnings- og Variationsforhold, Gødningsforsøg, Forsøg med Jordbehandling, Mellemkulturer, Beskæring og andre Kulturmetoder for Frugttræer og Frugtbuske, Forsøg og Undersøgelser vedrørende Opbevaring, Pakning, Forsendelse og Tilberedning af Træ- og Bærfrugt, Forsøg med Frøavl og Forædling, Lævirkning m. v. samt kemiske og plantepatologiske Undersøgelser.

Edv. Christiansen. 1923.

Efter at Statens Planteavlsudvalg havde beset de foreslaaede Forsøgsejendomme, tiltraadte det Forslaget med den Ændring, at Stationen ved Spangsbjerg, der ligger i en Udkant af Landet, hvor man sikkert ikke vilde have foreslaaet den jydsk Hovedstation oprettet, hvis der ikke paa dette Sted af Landboforeningerne allerede var udført et godt stationært Forsøgsarbejde, ikke blev anlagt som Hovedstation, og at Filialstationen ved Præstø foreløbig blev udskudt til Fordel for en Station i de allerbedste Frugtegne i de sydligste Dele af Landet. Udvalget indgik herefter den 7. Juli 1914 med Indstilling til Ministeriet om i det følgende Aar at oprette en Hovedstation

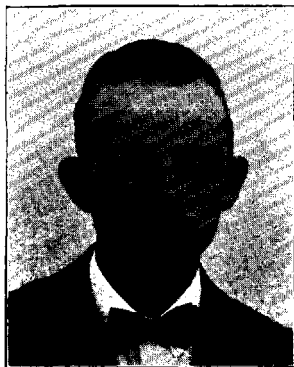

Forsøgsstationen ved Hornum. 1916.

ved Blangsted, hvor Ejendommen skulde købes (172 930 Kr.), og to Filialstationer i Jylland, een ved Spangsbjerg, hvor Jord og Bygninger skulde forpagtes (36 910 Kr.), og een ved Hornum, hvor Ejendommen skulde købes (82 000 Kr.). Hertil vilde, som anført, medgaa en Bevilling af i alt 291 840 Kr. Verdenskrigens Udbrud og deraf følgende vanskelige økonomiske Forhold forhindrede imidlertid, at denne Bevilling blev optaget paa Finanslovforslaget for 1915—16. Udvalget ændrede derfor straks Grundlaget saaledes, at de paagældende Ejendomme ikke skulde erhverves ved Køb men overtages ved Forpagtning i 40 Aar med Konsortier som Mellemed og med Ret og Pligt for Staten til i dette Tidsrum at købe Ejendommene til de tilbudte Priser, samt at Anlægs- og Driftsudgifterne foreløbig skulde indskrænkes til det mindst mulige. De Bevillinger, der

var nødvendige, blev herved nedbragte for Blangsted til 11 165 Kr., hvoraf Forpagtningsafgiften udgjorde 8865 Kr., Driften 17 800 Kr. (med en Indtægt af 20 000 Kr.), Medhjælp 1500 Kr. og Forsøgslederens Lønning 3000 Kr., for Spangsbjerg til 11 052 Kr., nemlig 3452 Kr. i Forpagtningsafgift, 12 600 Kr. til Driften (med en Indtægt af 9200 Kr.) og 4200 Kr. til Lønning og Medhjælp, og endelig for Hornum 4900 Kr., hvoraf Forpagtningsafgiften beløb sig til 3400 Kr., altsaa for alle tre Stationer tilsammen kun 27 117 Kr., foruden en lille Forhøjelse paa Statens Planteavlsudvalgs Budget til Administrationen.

Dette Forslag blev tiltraadt af Ministeriet og vedtaget af Rigsdagen paa Finansloven for Finans-aaret 1915—16, dog med den Ændring, at Filialstationen ved Hornum udgik til det følgende Aar. I Henhold her-til blev Forsøgsstationen ved Blangsted og Filialstationen ved Spangsbjerg oprettede i Foraaret 1915 og Filialstationen ved Hornum i Foraaret 1916. Som Forsøgsleder og Bestyrer af Stationen ved Blangsted med tilhørende Filialstationer blev fra 1. April 1915 at regne ansat Ribe Amts vestre Landboforeningers Havebrugskonsulent, Landbrugskandidat *Niels Esbjerg* og som Bestyrer af Filialstationen ved Spangsbjerg Assistent samme Sted, Havebrugskandidat *Edv. Christiansen*. Fra 1. April 1919 blev Stationen ved Spangsbjerg udskilt som selvstændig Forsøgsstation og Bestyreren udnævnt til Forsøgsleder, og for Stationen ved Hornum, som hidtil havde været bestyret af en Assistent, skete det samme den 1. April 1920, fra hvilket Tidspunkt tidligere Assistent ved Havebrugsforsøgene i Ribe Amt, senere Bestyrer af Det jyske Haveselskabs Havebrugsgaard i Hørning, Havebrugskandidat *Hakon Sørensen* blev ansat som Forsøgsleder og Bestyrer af Stationen.

Hakon Sørensen. 1923.

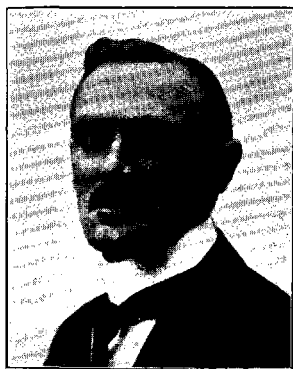
I de nærmest følgende Aar efter Havebrugs-Forsøgsstationernes Oprettelse blev der givet Bevillinger til Forrentning og Amortisation af meget betydelige Udvidelser og Forbedringer paa Stationerne. I 1916—17 opførtes der nye Bygninger til

Stationen ved Spangsbjerg til et Beløb af 58 000 Kr., og Bygningerne paa de andre Stationer, navnlig ved Blangsted, blev istandgjorte og indrettede til Forsøgsbrug. Et Køleanlæg for Frugt blev installeret ved Blangsted i 1917 og et Anlæg for kunstig Vanding af Mark- og Haveafgrøder i 1920. Bevillingerne hertil udgjorde i alt 48 000 Kr. I 1923 er Stationen ved Hornum ligeledes blevet forsynet med Vandingsanlæg. Endvidere maa det anføres, at der er gjort Skridt til Anlæg af en større Iagttagelsesplantning af Frugtsorter, der skulde gøre det muligt lettere og billigere end ved egentlige Forsøg at udpege de for vore Forhold bedst egnede Frugtsorter. Ved en særlig Lov af 6. Maj 1921 blev der bevilget 20 000 Kr. aarlig i 10 Aar til Anlæg og Drift af en saadan Plantning; men da der ikke har været Enighed om, hvorvidt den burde lægges i Nærheden af København og samtidig tjene som pomologisk Central og gartnerisk Forsøgsstation eller paa Statsdomænen Rønhave paa Als, altsaa i de bedste Frugtegne, er Anlægget endnu ikke blevet fremmet.

I Tilknytning til Landbrugs-Forsøgsstationerne blev der fra 1. April 1918 oprettet en særlig Afdeling, Statens Ukrudsforsøg, med den Opgave i Samarbejde med Forsøgsvirksomhedens øvrige Afdelinger og med den lokale Forsøgsvirksomhed at foretage Undersøgelser og Forsøg vedrørende Ukrudet og dets Bekæmpelse. Der blev givet en Bevilling dertil paa 6000 Kr. aarlig og stillet et mindre Areal til Raadighed paa Forsøgsstationen ved Lyngby til Forsøgene, som midlertidig har været ledede af Statskonsulent *K. Hansen*, indtil en Mand med dette i vort Land særdeles paakrævede Arbejde som sin Livsopgave kan overtage Virksomheden og føre den videre.

Endvidere er der fra 1. April 1923 i Stedet for de bevægelige Rodfrugtforsøg oprettet en ny Afdeling under Forsøgsvirksomheden, nemlig Statens Marskforsøg. Fælleslandboforeningen for Nordslesvig rettede i Efteraaret 1921 en Henvendelse til Statens Planteavlsudvalg om, at Statens Forsøgsvirksomhed vilde paatage sig Udførelsen af grundige Undersøgelser og Forsøg vedrørende en Forbedring af de sønderjydske Klæg- og Marskjorder, der i Forhold til deres fortrinlige naturlige Beskaffenhed giver et meget lille Udbytte. Forsøg af denne Art, der maa strække sig over en længere Aarrække, vilde ikke paa tilfredsstillende Maade kunne udføres af Landboforeningerne.

Statens Planteavlsudvalg erkendte den tilstedeværende Mangel paa forsøgsmæssige Erfaringer paa dette Omraade, en Mangel, der til Dels er fælles, for de sønderjydske Marskgræsgange og for de forskellige lavere og højere Jorders Udnyttelse til varig Græsgang i hele Vest- og Nordjylland. Og efter at et Udvalg af Forsøgslederne sammen med en Repræsentant for Fælleslandboforeningen og for Det danske Hedeselskab, som har beskæftiget sig med herhen hørende Forsøg, havde udtalt sig anbefalende om Sagen, indstillede Statens Planteavlsudvalg den 1. Juli 1922 til Ministeriet, at der paa Finansloven for 1923—24 maatte blive stillet Midler til Raadighed til Ansættelse af en Forsøgsleder og til forberedende Arbejder for Anlæg af Forsøg paa lejede Arealer, 5 à 10 ha, inden for hvert af de 3 større, samlede Marskomraader i det sydvestlige Jylland, saaledes at de forholdsvis simple, praktiske Op-gaver, som først ligger for, hurtigt og billigt kan løses, uden at der oprettes nogen fast Forsøgsstation, udrustet til et mere videnskabeligt Arbejde i Marsken. Bevillingen, ca. 10 000 Kr., blev givet, og som Forsøgsleder ansattes fra 1. April 1923 at regne tidligere Afdelingsbestyrer ved Moseforsøgene ved Herning, Landbrugs-kandidat *C. J. Christensen*, idet det er Hensigten i væsentlig Grad at indskrænke disse Moseforsøg.

C. J. Christensen. 1918.

Endelig har Statens Planteavlsudvalg fra 1. April 1922 maattet overtage Administrationen af Statens Landbrugsforsøg paa Færøerne, som ved Medvirkning af Statskonsulenterne i Planteavl blev etableret i 1920, men som hidtil havde sorteret under Justitsministeriet og været administreret af et af dette nedsat Udvalg. Landbrugsforsøgene omfatter Forsøgsstationen i Højvig ved Thorshavn, der ejes af Staten og har en Indmark (Bø) paa 9 ha humusrig Jord med Lerunderlag og halvt Udbytte af en Udmark (Hauge) paa ca. 10 km² med Græsning til ca. 450 Faar, endvidere mindre Forsøgsarealer paa andre af Øerne samt *Faareavlsforsøg i Kvalvig* med en Udmark paa ca. 5 km² med Græsning til ca. 170

Forsøgsstationen ved Højvig (Færøerne). 1923.

Faar. Tidligere Assistent paa Forsøgsstationen ved Lyngby og Bestyrer af Forsøgsarealet ved Aakirkeby, Landbrugskandidat *Ejnar Knudsen*, blev den 1. August 1920 ansat som Forsøgsleder og Bestyrer af Forsøgsstationen ved Højvig. Det færøske Landbrugsudvalg, som nu er nedsat af Landbrugsministeriet og bestaar af 5 Medlemmer, af hvilke Statens Planteavlsudvalg vælger det ene, er raadgivende over for Forsøgsvirksomheden paa Færøerne og kan gennem Statens Planteavlsudvalgs Repræsentant i Udvalget fremsætte Indstillinger og Forslag vedrørende Forsøgenes Maal og Midler; men Administrationen, der er ordnet paa lignende Maade som for Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur, varetages i øvrigt udelukkende af

Statens Planteavlsudvalg med Ansvar over for Landbrugsministeriet, paa hvis Budget den aarlige Bevilling, der udgør ca. 40 000 Kr., er opført under en særskilt Konto.

Ejnar Knudsen. 1923.

Sluttelig bemærkes, at man efter *L. Helwegs* Død i 1920 har afsluttet de bevægelige Rodfrugtforsøg i deres hidtidige Form. Største Delen af disse Forsøg udføres nu paa de faste Forsøgsstationer under Betegnelsen: Statens Rodfrugtforsøg, med Ordføreren for Rodfrugt-Stammeforsøgene som Leder.

Videnskabelige Institutioner grundlægges.

Det har altid været erkendt, at videnskabelige Undersøgelser i Forbindelse med praktiske Forsøg er en nødvendig Betingelse for at kunne opnaa tilstrækkelig grundige og paa-lidelige Resultater af Forsøgsvirksomhed. Det var da ogsaa denne Erkendelse, der laa til Grund for de Forslag, som blev fremsatte af den af Indenrigsministeriet i 1876 nedsatte »Kommission angaaende en Statsanstalt for videnskabelige Undersøgelser og Forsøg til Landbrugets Fremme«, og som førte til Oprettelsen af »Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Laboratorium for landøkonomiske Forsøg« i 1883. Forslaget gik ud paa, at der til denne Forsøgsanstalt maatte knyttes videnskabelige Undersøgelser i tre Retninger: Agrikulturkemien, Dyrefysiologien og Plantefysiologien, og Forsøgslaboratoriet overensstemmende hermed have tre selvstændige Afdelinger. Men kun den første, den kemiske, blev oprettet straks; senere tilkom den dyrefysiologiske, medens den plantefysiologiske, som var Genstand for fornyet Overvejelse af Docent *N. J. Fjord* i Forbindelse med Landbohøjskole-Kommissionen af 1887, blev udskudt, væsentlig som Følge af, at der i Mellemtiden var blevet oprettet en Lærerpост i Plantefysiologi ved Universitetet og en Stilling som Docent og Konsulent i Plantesygdomme ved Landbohøjskolen samt grundlagt en ret omfattende, selvstændig Forsøgsvirksomhed i Plantekultur, hvortil et saadant Laboratorium naturligt maatte knyttes.

I November 1898 stillede cand. mag. *Hjalmar Jensen* da ogsaa Forslag til Statens Planteavlsudvalg om at søge oprettet et agrikultur-bakteriologisk Laboratorium — om muligt med Lokaler paa Forsøgslaboratoriet — for Studium af de i Staldgødning og Jord levende Bakterier og deres Betydning for Gødningens Opbevaring, Anvendelse og Nyttetvirkning, samt Fremstilling af Kulturer af Bælgplanternes Knoldbakterier til Brug ved Forsøg og i Praksis. Paa Forsøgslaboratoriet ønskede man dog ikke nu, da *N. J. Fjord* forlængst var afgaaet ved Døden, at etablere en saadan Forbindelse med Planteavlsforsøgene. Statens Planteavlsudvalg ansaa det imidlertid som sin Opgave at søge et Laboratorium af denne Art oprettet, eventuelt tillige med det Formaal at foretage Undersøgelser vedrørende Plantesygdomme, og efter Anmodning af Udvalgets

Formand, Kammerherre *K. Sehested*, udarbejdede daværende Assistent i Plantepatologi ved Landbohøjskolen, cand. mag. *F. Kølpin Ravn*, paa *Hjalmar Jensens* og egne Vegne i Sommeren 1899 et Forslag til Anlæg og Drift af et *agrikultur-bakteriologisk og plantepatologisk Laboratorium*, som foreløbig skulde etableres i en interimistisk Bygning med Væksthuse paa Landbohøjskolens Grund og senere indgaa som fast Led i Statens Forsøgsvirksomhed.

Om dette Laboratoriums Virksomhed, der skulde falde i to indbyrdes forbundne Afdelinger, den bakteriologiske og den plantepatologiske, bestyret henholdsvis af *Hjalmar Jensen* og *F. Kølpin Ravn*, udtaler Statens Planteavlsudvalg i dets Indstilling til Ministeriet af 14. Juli 1899 om Bevilling af Midler dertil (21 100 Kr.), at »medens de plantefysiologiske Undersøgelser foreløbig skulde anstilles med særligt Henblik paa de *bakteriologiske* Forhold vedrørende Jordbund, Gødning, Planternes Ernæring etc., der ere af saa sammensat Natur og spille en saa væsentlig Rolle med Hensyn bl. a. til den økonomiske Behandling og Anvendelse af Gødningsmidlerne, at de bør gøres til Genstand for en indgaaende videnskabelig Forskning, skulde de *plantepatologiske* Undersøgelser gaa ud paa ved Iagttagelser og Forsøg i Marken at vinde Klarhed over Plantesygdommenes Forløb, Betingelserne for deres Optræden og den Skade, de forvolde, samt at prøve den økonomiske Værdi af de Midler, der anbefales mod Plantesygdomme, inden de søges indførte i Praksis, medens Spørgsmaalet om Aarsagerne til de forekommende patologiske Forhold, og Midlerne til at forebygge eller bekæmpe disse, søges løst ved omhyggelige Laboratorieforsøg.« Samtidig fremhævede Udvalget Ønskeligheden af, at der i en nær Fremtid kunde blive bevilget Midler til Udførelse af almindelige kemiske Analyser i Tilknytning til Planteavlsforsøgene i langt større Omfang end hidtil, hvor saadanne Undersøgelser maatte foretages i private kemiske Laboratorier til meget høje Priser.

Ministeriet fandt dog paa det daværende Tidspunkt ikke tilstrækkelig Anledning til at søge den ønskede Bevilling til Laboratoriet tilvejebragt, og det samme var Tilfældet, da Landhusholdningsselskabet gentog Andragendet herom i Forbindelse med et omfattende Forslag til Oprettelse af et almindeligt Statslaboratorium, som Selskabet fremsatte efter Professor *V. Steins*

Død i 1905. Fra 1904 blev imidlertid alle de faste Forsøgsstationer efterhaanden udstyrede med *hver et mindre, kemisk Laboratorium* og en særlig Assistent til Udførelse af simple, kemiske Analyser i direkte Forbindelse med Forsøgene. Man erkendte, at der var et stedse stigende Misforhold mellem Dyrkningsforsøgenes Antal og Omfang og de kemiske Undersøgelser, som knyttede sig dertil, og at der paa saadanne mindre Laboratorier paa Stationerne med smaa Midler kunde udføres mange flere og langt bedre Undersøgelser, end naar disse skulde foretages paa private Laboratorier. Denne Opfattelse gjorde sig ogsaa stærkt gældende, da Forsøgsstationen ved Aarslev blev oprettet i 1905 med det Hovedformaal at udføre Forsøg med Staldgødningens Tilvejebringelse, Opbevaring og Anvendelse. Her var ikke alene kemiske, men ogsaa bakteriologiske Undersøgelser i særlig Grad paakrævede, og Bevilling dertil blev da ogsaa givet (se Side 36). Til at udføre disse meget vigtige Undersøgelser blev fra 1. April 1905 antaget Assistent ved Stationen i Askov, Landbrugskandidat *Harald R. Christensen*, der specielt havde uddannet sig i denne Retning og nu, indtil Stationen ved Aarslev var blevet oprettet og Forsøgene kunde paabegyndes, skulde foretage forberedende bakteriologiske Undersøgelser paa Landbohøjskolens plantefysiologiske Laboratorium og samtidig uddanne sig yderligere. Man blev dog ret snart klar over, at Undersøgelser af denne Art bedst lod sig udføre i København, hvor alle nødvendige Hjælpe-midler stod til Raadighed, og det var saa meget mere naturligt at henlægge Undersøgelserne til Hovedstaden, som de skulde omfatte Staldgødnings- og Jordbehandlingsforsøg paa Stationerne baade ved Aarslev og Studsgaard og til Dels ogsaa ved Askov. Bevillingen til Undersøgelserne, 2000 Kr. aarlig, der alene udgjorde Lønningen til Assistent *Harald R. Christensen*, blev derfor i Budgettet for 1906—07 udskilt fra Bevillingen til Stationen ved Aarslev og opført paa en særlig Konto: Jordbrugskemisk-bakteriologiske Undersøgelser, der senere dannede det budgetmæssige Udgangspunkt for Oprettelsen af

Statens Planteavls-Laboratorium. Det faglige Grundlag for dette Laboratoriums Oprettelse er derimod i enhver Hensende skabt af *Harald R. Christensen* gennem det selvstændige og grundige videnskabelige Arbejde, han fra første Færd af har udført paa dette i dansk Forsøgsvirksomhed ny, meget betydningsfulde

Omraade. I 4 Aar, indtil 1909, arbejdede han under meget beskedne Forhold i et Lokale, der velvilligst var overladt ham paa Landbohøjskolen. I en Indstilling til Ministeriet af 14. Juli 1908 fremhævede Statens Planteavlsudvalg imidlertid, »at det nu, da de omhandlede Forsøg paa Stationerne agtes paa-begyndte i det kommende Aar, hvorefter de af Assistent *Harald R. Christensen* ledede Undersøgelser skal foretages i fuldt Omfang, vil være nødvendigt, at der indrettes særlige Arbejds-lokaler for Assistenten og at disse udstyres med det fornødne Inventar samt de nødvendige Instrumenter og Apparater til Brug ved Undersøgelserne, ligesom et mindre Beløb stilles til Raadighed til Dækning af Udgifter til Kemikalier, Gas, Brænd-sel m. v. samt til Rejser til Forsøgsstationerne i Anledning af Udtagning af Prøver og Ledelse af Undersøgelserne«, og Ud-valget foreslog i Henhold hertil, at der paa Finansloven for 1909—10 blev bevilget i alt 3700 Kr. aarlig til disse Under-søgelser, nemlig 700 Kr. til Leje af Lokaler, 750 Kr. til Mon-tering af disse og 1950 Kr. til Anskaffelse af Instrumenter, Apparater m. v. samt 300 Kr. til Rejser. Lønningen var ufor-andret 2000 Kr. Det samlede Budget udgjorde altsaa 5700 Kr. Beløbet blev bevilget, en 3 Værelers Lejlighed paa 3. Sal i Henrik Steffens Vej 4, København, lejet og Statens Planteavls-Laboratorium her indrettet og taget i Brug i Løbet af For-aaret 1909. *Harald R. Christensen* blev samtidig udnævnt til Bestyrer; han fik Aaret efter sine Lønningsforhold noget for-bedrede og fik Midler til Antagelse af Medhjælp — fra 1. April 1912 en fast videnskabelig Assistent — til Udførelse af det forefaldende kemiske Arbejde, medens han selv varetog de bakteriologiske Undersøgelser, der ganske særlig gik ud paa at klarlægge de forskellige Jordarters mikrobiologiske Forhold, som er af Betydning for disse som Kulturjorder. Staldgødnings-spørgsmaalet, der var den væsentligste Anledning til Labora-toriets Oprettelse, blev derimod ofret mindre Interesse.

I Forbindelse med Spørgsmaalet om Jordernes Kalktrang, der paa det daværende Tidspunkt var Genstand for mange Forsøg paa Stationerne og i Landboforeningerne, førte Jord-bundsundersøgelserne til, at *Harald R. Christensen* i 1910 ud-arbejdede en af ham allerede i 1906 angiven Metode til biolo-gisk Bestemmelse af Jordens Kalktrang (Azotobacterprøven). Denne Metode, der ved sikre og fine Maalinger er i Stand til

paa en simpel og billig Maade at give nøje Oplysning om Jordens Reaktion og Basicitet, har som Følge af den mægtige Udvikling, hele Kalktrangsproblemet er undergaaet, faaet en meget stor praktisk Betydning. Laboratoriet var imidlertid ikke dengang indrettet paa at udføre Masseundersøgelser, og efter Behandling af Sagen i et Udvalg, som Det kgl. danske Landhusholdningsselskab foranledigede nedsat i 1911 for at bringe et Samarbejde i Stand mellem de forskellige Institutioner, der foretog landøkonomiske Jordbundsundersøgelser, blev det ordnet saaledes, at »Danmarks geologiske Undersøgelse« ved Hjælp af en særlig Bevilling blev sat i Stand til med den fornødne faglige Bistand af Statens Planteavls-Laboratorium indtil videre fra 1912 mod Betaling at udføre Kalktrangsundersøgelser i Jordprøver, som indsendtes gennem de landøkonomiske Foreninger.

Ogsaa paa et andet, meget vigtigt praktisk Omraade, som det fra første Færd af var Hensigten, at Laboratoriet skulde beskæftige sig med, nemlig Fremstilling af Bakteriekulturer til Bælgplanter, særlig Lucerne, tog det straks efter dets Oprettelse et omfattende Arbejde op. De første Kulturer til Brug i Praksis blev udsendte i

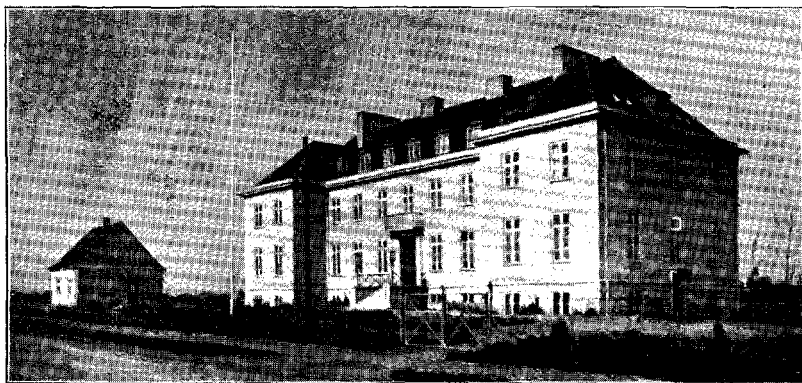
1910 til 22 ha med Lucerne paa Tranekær Avlsgaarde paa Langeland. I de følgende Aar blev der en stadig stigende Efterspørgsel efter Bakteriekulturer til Lucerne, hvis Dyrkning efterhaanden tiltog, saaledes at Laboratoriets Arbejde, væsentlig som Følge af Fremstillingen af disse Kulturer, krævede en Udvidelse af dets Lokaler og forøget Medhjælp paa den Tid af Aaret, da denne Fremstilling foregaar. Fra Foraaret 1916 blev da Nabolejligheden, hvor Bestyreren hidtil havde boet, indtaget til Laboratoriebrug. Men ved den meget stærke Udvidelse af Virksomheden, som fandt Sted i de nærmest følgende Aar, blev denne Pladsforøgelse ret hurtig beslaglagt. Skønt Laboratoriet ikke foretog sig noget for at oplyse Landmændene om, at de mod Betaling kunde faa Bakteriekulturer til Podning af deres Lucernefrø, steg Efterspørgselen saa stærkt,

Harald R. Christensen. 1923.

at Laboratoriet i Foraaret 1918 udsendte Kulturer til ca. 2400 Forbrugere, tilstrækkelig til et Lucerneareal af ca. 2000 ha. Betalingen herfor udgjorde over 12000 Kr., d. v. s. mere end Laboratoriets samlede Statsbevilling.

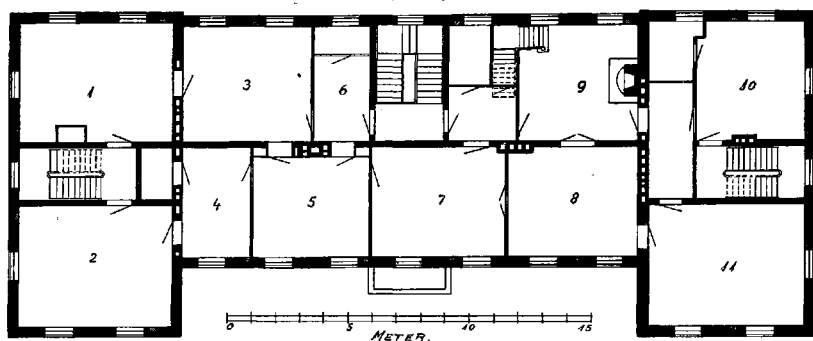
Spørgsmaalet om at opføre en selvstændig Bygning til Statens Planteavls-Laboratorium, hvilket gentagne Gange havde været drøftet, blev nu i høj Grad aktuelt. Vanskelighederne ved i en almindelig Beboelseslejlighed at indrette og drive et Laboratorium af denne Art var — selv bortset fra Pladsmangelen — meget store. Det videnskabelige Arbejde, hvorpaa

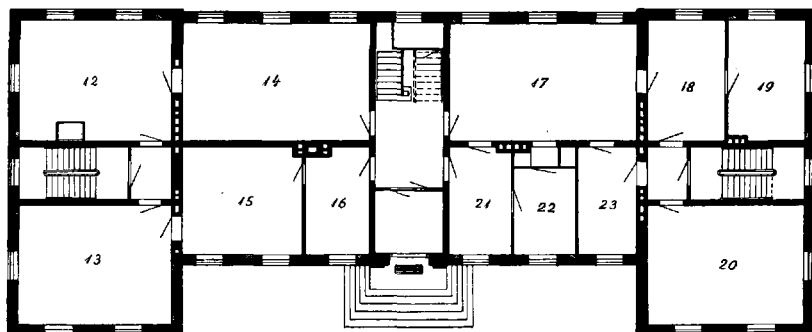
Statens Planteavls-Laboratorium. 1923.

Laboratoriets hele Virksomhed maa hvile, kunde ikke gennemføres paa tilfredsstillende Maade under disse Forhold. Kalktrangsafdelingen, der midlertidig var henlagt under D. G. U., havde ogsaa i Aarenes Løb udviklet sig stærkt: det aarlige Antal Undersøgelser udgjorde nu ca. 14000 med en Indtægt af samme Størrelse som Afdelingen for Bakterieproduktionen. Princippet var, at disse to Afdelinger, som stod direkte i det praktiske Jordbrugs Tjeneste, økonomisk skulde hvile i sig selv, og det maatte forudsættes at være meget heldigt for Gennemførelsen af en Bevilling til Opførelse af Laboratoriebygningen, at det økonomiske Grundlag for Laboratoriets fremtidige Drift allerede var bragt til Veje. Tidspunktet for Fremsættelse af Forslag om en Byggebevilling synes nu ogsaa af andre Grunde at være gunstigt: Arbejdsløsheden som Følge af Krigssituationen var meget stor, og det var Ministeriets Ønske at imødegaa den

1'SAL.

STUE.

KÆLDER.

Grundplaner af Statens Planteavls-Laboratorium.

1—6 Kontorer, Bibliotek og Arkiv (2). 7—11 Forstanderens Bolig. 12—15 Bakteriologiske Laboratorier. 16 Kontor. 17—20 Kemiske Laboratorier. 21 Kontor. 22 Assistentværelse. 23 Vejerum. 24 Vaske- og Forbrændingsrum. 25 Pakkerum. 26 Værksted. 27—29 Kalktrangsafdeling. 30 Toiletrum. 31—32 Kedel- og Kulrum. 33 Termostatrums. 34 Vaske- og Forbrændingsrum. 35 Kemisk Laboratorium. 36 Mørkekammer.

ved Iværksættelse af Byggearbejder. Ved Lov af 19. Marts 1918 var det bl. a. med Henblik herpaa besluttet at foretage en omfattende Udvidelse af Bygningerne til Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole og Statsfrøkontrollen. Højskolens Direktør var indgaaet paa at stille en Byggegrund paa ca. 1000 m² af Skolens Areal ved Dr. Abildgaards Alle til Raadighed for Laboratoriet og lade Bygningens Opførelse henlægge under det ved Loven nedsatte Byggeudvalg.

Den 3. Januar 1919 indgik da Statens Planteavlsudvalg med Indstilling til Ministeriet om ved 3. Behandling af Finansloven for 1919—20 at søge en Bevilling paa 86660 Kr., beregnet efter Prisniveauet i 1914, til Opførelse af en 3 Etagers Laboratoriebygning med en Grundflade af 242 m². Byggeplanen var udarbejdet af Landbohøjskolens Arkitekter efter Udvalgets og Laboratorieforstanderens Anvisning. Forslaget blev tiltraadt af Ministerium og Rigsdag og Bevillingen givet. Ved Forhandlingerne om Bygningens Opførelse opstod der imidlertid Mulighed for, at en Højbane med stærk Trafik vilde blive anlagt umiddelbart op til den Grund, paa hvilken Bygningen skulde opføres, og man ansaa det da for uforsvarligt at lægge Laboratoriet paa dette Sted, idet Trafikken maatte befrygtes at ville genere og vanskeliggøre dets Arbejde, navnlig ved Mikroskopering og finere Vejning.

Ved de meget omfattende Undersøgelser og Forhandlinger, der nu fandt Sted for at finde en passende Byggegrund til Laboratoriet, var man dog fra alle Sider enig om, at det vilde være meget ønskeligt, at det kunde lægges paa Landbohøjskolens Grund, for at lette Samarbejdet med Højskolen og de denne nærstaaende Virksomheder, da alle disse landbrugsvidenskabelige Institutioner i mange Henseender har fælles Interesser. Statens Planteavlsudvalg havde navnlig Opmærksomheden henvendt paa Landbohøjskolens Undervisningsmark, ved Bülow'svej og Rolighedsvej, søm et passende Sted for Laboratoriets Opførelse. Uvist af hvilken Grund, modsatte Højskolen sig imidlertid med Tilslutning af Byggeudvalget at bygge her og henviste gennem Ministeriet Laboratoriet til en Grund paa 1000 m² paa Sygehjemsarealet ved Ladegaardsaaen. Statens Planteavlsudvalg indgik herpaa; men ved nærmere Undersøgelse og Overvejelse fandt det dog, at denne meget indskrænkede og lavtliggende Grund, der krævede Anlæg af en særlig Kørebro over

Aaen, var meget daarligt egnet til Opførelse af Laboratoriebygningen, og da der nu var hengaaet meget lang Tid med alle disse Forhandlinger, og Laboratoriets Virksomhed i denne Tid yderligere var blevet meget betydelig udvidet og gjorde det bydende nødvendigt, at Bygningen, hvortil Bevilling forlængst var givet, snarest muligt blev opført, besluttede Udvalget at afbryde Forbindelsen med Landbohøjskolen og henlægge Laboratoriet til et Areal paa 1 ha af Virumgaards Jorder under Forsøgsstationen ved Lyngby. Herom bemærkede Udvalget i en Skrivelse til Ministeriet af 22. November 1920 bl. a. følgende:

»Naar Udvalget i sin Indstilling af 3. Januar f. A. foreslog Bygningen for Statens Planteavls-Laboratorium opført paa Landbohøjskolens Grund og Opførelsen henlagt under Højskolens Byggeudvalg, da skete dette af Hensyn til, at dette Byggeføretagende ligesom Statsfrøkontrollens ny Bygning paa naturlig Maade kunde knytte sig til Udvidelsen af Højskolens Bygninger og maatte antages ogsaa at kunne faa Betydning for Samarbejde eller Samvirken mellem Laboratoriet og Højskolens Undervisning i Jordbrugsfagene.

Fra Højskolens Side har der imidlertid været tillagt et saadant Samarbejde en meget ringe Betydning, hvilket de omfattende Forhandlinger, der i Løbet af de sidste to Aar har været førte om Anvisning af en Grund paa Højskolens Areal til Laboratoriet, bærer Vidne om; i saa Henseende kan der bl. a. henvises til Skrivelse af 12. Juni d. A. fra Højskolens Direktør til Ministeriet, i hvilken Byggeudvalget henleder Opmærksomheden paa Ønskeligheden af, at Laboratoriet lægges ude i Lyngby, hvor en Bygning for Statens plante-patologiske Forsøg for Tiden opføres. Den Tanke, som er refereret i Skrivelse herfra af 9. ds., at Landbohøjskolens Øvelser for de studerende i Jördbundsbakteriologi kunde foregaa i Planteavlslaboratoriets Lokaler, vil der ifølge Meddelelse af Højskolens ny Repræsentant i Statens Planteavlsudvalg, Professor Fr. Weis, næppe være Anledning for Højskolen til at søge realiseret, og Højskolens Direktør har ikke ytret Ønske om nogen anden Form for Samarbejde mellem de paagældende to Statsinstitutioner.

Da hertil nu endvidere kommer, at den for Laboratoriet anviste Byggegrund ved Ladegaardsaaen i det nordvestlige Hjørne af Sygehjemmets Have af forskellige Grunde — ogsaa med Henblik paa senere Udvidelser — er mindre vel egnet for Formaålet, og Laboratoriets Forstander, der hidtil af Hensyn til Vanskeligheden ved Tilvejebringelse af den fornødne løse Medhjælp til Laboratoriets Drift har næret overvejende Betænkelse ved at lade Laboratoriet opføre uden for Hovedstaden, imidlertid nu mener at kunne se bort fra disse Betæneligheder, har Statens Planteavlsudvalg besluttet at give Afkald paa den af Landbohøjskolens Direktør anviste Byggegrund og

lade Bygningen til Statens Planteavls-Laboratorium opføre paa et Areal af Statens Ejendom Virumgaard under Forsøgsstationen ved Lyngby, ved Frederiksdalsvej i Nærheden af Bygningen for Statens plantepatologiske Forsøg. Kort med Angivelse af den paagældende Byggeplads vedlægges. (Se Side 65).

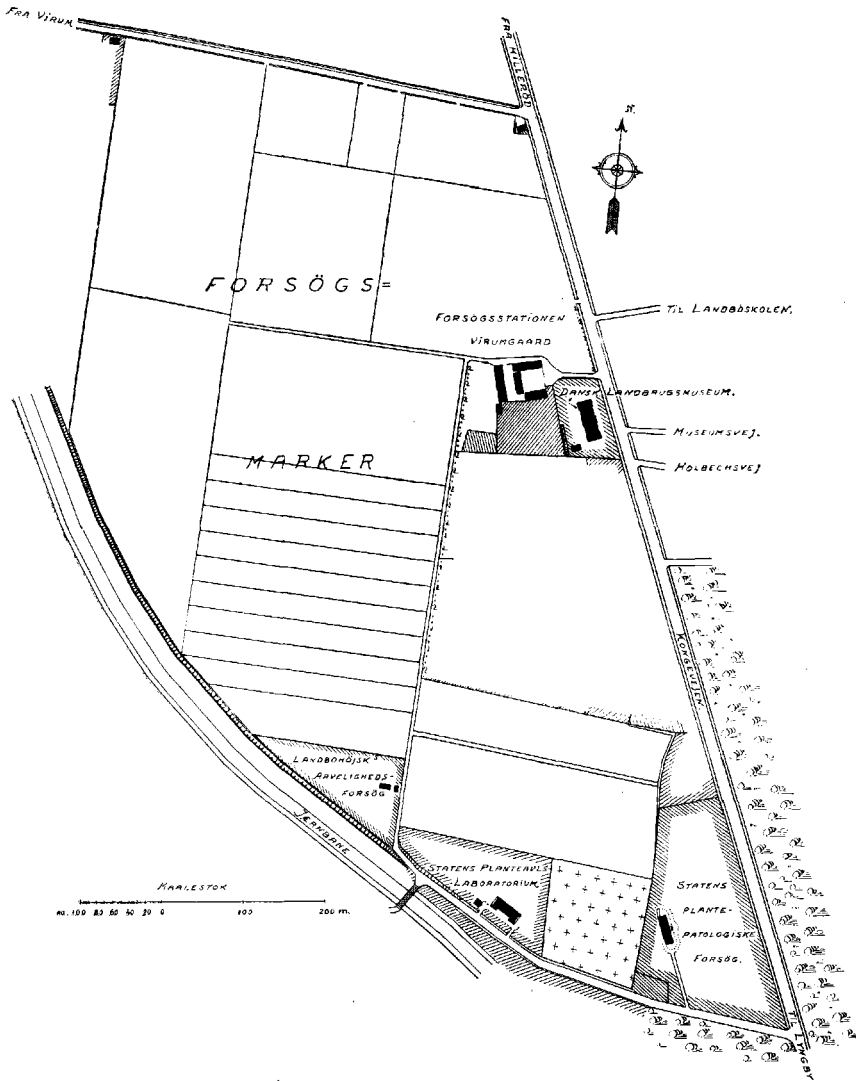
Ved at opføre Bygningen paa dette Sted vil Laboratoriet faa bedre Plads og god Forbindelse med praktisk Landbrug og med Forsøgsstationen og de plantepatologiske Forsøg, med hvilke sidste der bliver Mulighed for nærmere Samarbejde og Fællesskab med Hensyn til Væksthuse, Betjening og Betjentbolig m. v., hvorhos de Lokaler, der er paaregnede til Brug for Afdelingsbestyrer R. K. Kristensen, som af Hensyn til Samarbejdet med Forsøgslaboratoriet formentlig vedblivende maa have sin Virksomhed i Hovedstaden, vil kunne lægges ind til Laboratoriets øvrige Lokaler, saaledes at der indtil videre vil kunne blive fornøden Laboratorieplads ved Indretningen af Bygningen efter den med Skrivelsen af 3. Januar f. A. fremsendte Plan. Men Beliggenheden paa dette Sted vil dog, ligesom Tilfældet har været ved de plantepatologiske Forsøg, nødvendiggøre Indretning af Bolig for Laboratoriets Forstander, saaledes som det nærmere er angivet i den med Skrivelsen af 21. Maj d. A. fremsendte Plan.

Som Følge af disse Ændringer og de gunstigere Forhold i det hele, hvorunder Laboratoriet kan opføres i Lyngby, vil efter Udvalgets Anskuelse en Bygning, der kan rumme de for Tiden absolut nødvendige Lokaler til Laboratoriets Drift, kunne opføres for den paa Finansloven for Finansaaret 1919—20 bevilgede Sum, beregnet efter 1914-Priser.

Det Beløb, der herefter som Følge af den siden 1914 stedfundne Prisstigning vil komme til at mangle til Bygningens Fuldførelse, og som formentlig maa søges bevilget paa næste Aars Finanslov eller paa Tillægsbevillingsloven for indeværende Finansaar, vil udgøre 2½ Gange den alt bevilgede Sum, eller 216 650 Kr., saaledes at den samlede Byggesum vil beløbe sig til i alt 303 310 Kr., eller omtrent det samme som Bevillingen til det plantepatologiske Laboratorium.*

Efter at Ministeriet paa Grundlag af denne Skrivelse havde forhandlet yderligere med Landbohøjskolen, bemyndigede det den 23. December 1920 Statens Planteavlsudvalg til at lade Bygningen til Statens Planteavls-Laboratorium opføre paa det angivne Sted i Lyngby. Prisforhold og andre Omstændigheder gjorde det her muligt uden Bevillingsforhøjelse at udvide Bygningen til en Grundflade af 450 m², altsaa omtrent til det dobbelte af den Størrelse, der var projekteret i 1918, og med Erfaringer, hentede ogsaa fra Udlandet, at indrette Laboratoriet paa en saadan Maade, at det i enhver Henseende kunde tilfredsstille de Krav, der stilles til det. — I Løbet af de følgende

to Aar, 1921 og 1922, blev Bygningen opført og Bevilling til dens Montering — 50 000 Kr. — givet, saaledes at Laboratoriet

Kort over Forsøgsarealerne ved Lyngby m. v.

kunde tages i Brug fra Begyndelsen af Aaret 1923. Paa dette Tidspunkt blev saavel Kalktrangsafdelingen fra D. G. U., i hvilken der i de forløbne 11 Aar var undersøgt i alt 166 000

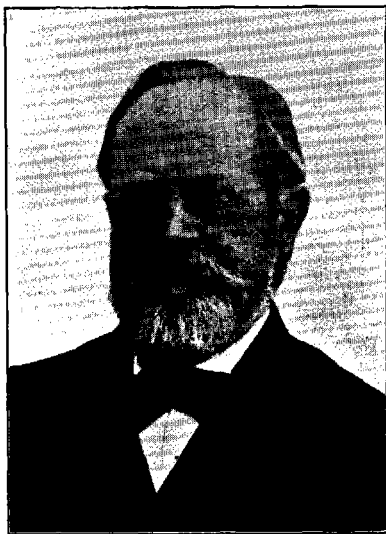
Jordprøver, som Afdelingen for det videnskabelige Arbejde og for Fremstillingen af Bakteriekulturer, hvis Aarsproduktion nu udgjorde ca. 75 000 Glas (Kulturer til et Areal af ca. 12 500 ha) med en Indtægt af ca. 100 000 Kr., overflyttet til det ny Laboratorium i Lyngby. Dettets faste Personale udgjorde 16 Personer, nemlig: 1 Forstander, 1 Afdelingsbestyrer, 4 faste videnskabelige Assisterter og 10 andre faste Medhjælpere samt i Foraarsmaanederne desuden et større Antal midlertidige Medhjælpere. Den aarlige Omsætning var ca. 120 000 Kr., hvoraf Statens Tilskud kun udgjorde ca. 10 000 Kr.

Statens plantepatologiske Forsøg. Planmæssige Undersøgelser og Forsøg vedrørende Plantesygdomme og deres Bekæmpelse blev allerede i 1870erne paabegyndte af *P. Nielsen*. Resultaterne af hans Studier, der foretoges med offentlig Understøttelse, gav vigtige Bidrag til Oplysning om Snyltesvampenes, navnlig Rust- og Brandsvampenes, Biologi. Ogsaa *E. Rostrups* banebrydende Arbejde som Plantepatolog, som Lærer i Plantepatologi ved Landbohøjskolen og som Landbrugsministeriets Konsulent i Plantesygdomme fra 1884 til sin Død i 1907, maa her nævnes, endskønt dette Arbejde ikke gik ud paa at foretage egentlige Forsøg. Saadanne blev derimod i stor Udstrækning iværksatte af hans Efterfølger, Professor, Dr. phil. *F. Kølpin Ravn*. Som nævnt Side 56, stillede han allerede i 1899 Forslag til Statens Planteavlsudvalg om Oprettelse af et plantepatologisk Laboratorium i Forbindelse med et agrikultur-bakteriologisk Laboratorium og i Tilknytning til Markforsøg vedrørende Plantesygdomme paa de faste Forsøgsstationer. Skrivelsen herom af 16. Maj 1899 begynder saaledes:

»Naar undertegnede herved fremkommer med et Forslag om, at der som et fast Led af vor landøkonomiske Forsøgsvirksomhed foretages systematiske Undersøgelser og Eksperimenter over vore Kulturplanters Sygdomme og Midlerne til deres Bekæmpelse, behøver jeg næppe i al Almindelighed at paapege Hensigtsmæssigheden eller Nødvendigheden af et saadant Forsøgsarbejde; dette turde vel være almindelig anerkendt, hvilket ogsaa i de senere Aar har givet sig til Kende ved Oprettelsen af talrige plantepatologiske Forsøgsstationer og Laboratorier i Sverige, Tyskland, Holland, Rumænien, Ungarn, de forenede Stater i Nordamerika og Australien. Tanken om at indrette en lignende Institution herhjemme har gentagne Gange været fremdraget: i saa Henseende kan jeg henvise til Dr. *E. Rostrups* Foredrag: »Forsøg, som allerede ere udførte eller som burde anstilles for at faa

Klarhed over Plantesygdommenes Aarsager og for at finde Midler til at forebygge dem« ved Landbrugskongressen i København 1888 og Statskonsulent *K. Hansens* Bemærkninger om denne Sag i »Beretning om den landøkonomiske Konsulentvirksomhed« for 1896. Da vort Landbrug stadig lider et betydeligt Tab som Følge af Sygdomme hos Kulturplanterne, da der er foreslaaet adskillige gode Forebyggelsesmidler, som endnu ikke ere prøvede herhjemme, og da Plantepatologiens raske Udvikling i stedse stigende Grad kræver experimentelle Undersøgelser, turde Tiden sikkert være inde til at søge denne Sag gennemført . . .«

Der gik dog lang Tid hen, inden der blev oprettet noget plantepatologisk Laboratorium. Her som paa de fleste andre Omraader maatte der begyndes ude i det praktiske Landbrug og dets Organisationer. Dette kom da ogsaa snart til at staa *Dr. Ravn* klart. Som Assistent i Plantepatologi ved Landbohøjskolen indledede han i Begyndelsen af Aarhundredet Forbindelse med de provinsielle Landboforeningers Planteavlsudvalg og begyndte i 1903 nogle Undersøgelser og forberedende Forsøg i Foreningerne, i Jylland navnlig vedrørende Bekæmpelse af Kaalbroksvampen. Aaret efter

E. Rostrup. 1900.

havde dette Arbejde antaget saadanne Former og vundet saadan Paaskønnelse, at De samv. danske Landboforeninger ansøgte Ministeriet om Midler til Ansættelse af *Dr. Ravn* som Forsøgsleder og Konsulent i Plantesygdomme under Landboforeningerne, nemlig 2000 Kr. aarlig til Lønning og 1500 Kr. til Rejser. Lønningsbeløbet blev bevilget og *Dr. Ravn* fra 1. April 1905 ansat i den ny Stilling, idet Foreningerne selv skulde udrede Udgifterne ved hans Rejser, Medhjælp; Kontorhold, Forsøg m. m., i alt 1500 Kr. aarlig.

Denne ny Virksomhed udviklede sig meget hurtigt. Hertil bidrog, foruden *Dr. Ravns* udmærkede Arbejde, tillige den Omstændighed, at Insektangreb i Sommeren 1905 gjorde meget

stor Skade paa Korn- og Rodfrugtafgrøderne, navnlig i Jylland. Om Efteraaret blev der paa Landboforeningernes Delegeretmøder vedtaget Resolutioner, der udtaler

»Ønskeligheden af, at der ved grundige, omfattende Undersøgelser og Forsøg bliver eftersøgt Midler til at forebygge lignende Farer i Fremtiden, og opfordrer indtrængende Bestyrelsen til hos Landbrugsministeriet at søge bevilget de nødvendige Midler til Fortsættelse og Udvidelse af den under de samvirkende danske Landboforeninger paa begyndte Forsøgs- og Konsulentvirksomhed vedrørende Plantesygdomme og deres Bekæmpelse.«

F. Kølpin Ravn. 1911.

De samv. danske Landboforeninger ansøgte straks Ministeriet om en ny Bevilling i dette Øjemed. Forslaget, der var udarbejdet af Dr. Ravn, gik først og fremmest ud paa »at skaffe Forsøgsvirksomheden passende Lokaler til de med Undersøgelserne forbundne Kontor- og Laboratoriearbejder (mikroskopisk og anden Undersøgelse af indsendte Prøver af Planter, Jord o. l., Studier over Svampes og Insekters Levevis, kemiske Undersøgelser m. m.) samt til Opbevaring af Arkiv og Samlinger af syge Planter, Skadedyr, Snyltesvampe o. l.«. Hertil

skulde der lejes og monteres en større 4 Værelses Lejlighed paa Forchhammersvej i København. Dernæst skulde der stilles flere Midler til Raadighed til Udførelse af »talrige lokale Markforsøg« og Foretagelse af »Undersøgelsesrejser i Landets forskellige Egne paa alle Aarstider ved Sagkyndige paa Plantesygdommes Omraade«. Udgifterne ansloges til 8740 Kr. een Gang for alle og 12 400 Kr. om Aaret.

Statens Planteavlsudvalg fik gennem Landhusholdningsselskabet Andragendet til Erklæring og lod Selskabet udtale, at »det ligesom De samv. danske Landboforeninger maa finde det meget ønskeligt, at der iværksættes et planmæssigt Arbejde paa det plante-pathologiske og entomologiske Omraade vedrørende Landbrugets Kul-

turplanter. De Tab, der Aar efter Aar forvoldes ved Plantesygdomme og Insektangreb paa Markafgrøderne, ere saa betydelige, at Statens Støtte i ret vid Udstrækning tør paakaldes til en Virksomhed, der tager Sigte paa indgaaende Undersøgelse af de herhen hørende Forhold og paa Tilvejebringelse af Midler til Forebyggelse og Bekæmpelse af Sygdommene.

Men naar De samv. danske Landboforeninger former sit Andragende saaledes, at Staten skulde afholde alle de med en saadan Virksomhed forbundne Udgifter saavel til Iværksættelsen af lokale Forsøg og Undersøgelser i Landets forskellige Egne som til Etablering af Laboratorieundersøgelser og stationære Forsøg paa dette Omraade under Foreningernes Ledelse, da kan Selskabet ikke undlade at gøre opmærksom paa, at en saadan Ordning ikke vil være stemmende med de Principper, hvorefter tilsvarende Foranstaltninger ere iværksatte eller støttede fra Statens Side.

Som bekendt ere saadanne Laboratorieundersøgelser og Forsøg, som udelukkende bekostes af Staten, paa andre af Landbrugets Omraader knyttede til Statens Forsøgsvæsen og ledes fra dette. Det samme maatte efter Selskabets Mening ogsaa i det foreliggende Tilfælde kræves . . .“

Disse Betragtninger blev i Princippet godkendte af Ministeriet; men de blev dog ikke straks tagne til Følge. Landboforeningerne fandt netop paa dette Tidspunkt Anledning til at give Afkald paa en Statsbevilling paa 7000 Kr. aarlig, som de raadede over »til Fremme af Malkearbejdet« — for hvilket »Interessen var dalende« —, til Fordel for Planteavl, saaledes at det kunde blive muligt at forøge Bevillingen til plante-patologiske Undersøgelser og Forsøg, uden at komme i direkte Modstrid med de gældende Bestemmelser. — Forslaget blev ændret og kom paany til Erklæring hos Statens Planteavlsudvalg, som den 15. December 1906 over for Ministeriet udtalte herom:

»Med Hensyn til den nærmere Organisation af Virksomheden gaar Forslaget ifølge den vedlagte Skrivelse fra Dr. *Kølpin Ravn* ud paa:

at der under hans Ledelse iværksættes Markforsøg og andre lokale Undersøgelser vedrørende Plantesygdomme,

at Fru mag. scient. *Sofie Rostrup* knyttes til Virksomheden som zoologisk Medhjælper med fast Honorar og Beløb til Rejser,

at der lejes eller anskaffes de til Foretagelse af Undersøgelserne fornødne Lokaler, Inventargenstande, Apparater, Bøger m. v. og

at hele Virksomheden bekostes af Staten og sorterer under De samvirkende danske Landboforeninger.

Statens Planteavlsudvalg anser Iværksættelsen af de omhandlede Undersøgelser og Forsøg for at være af væsentlig Betydning til Be-

lysning af de patologiske Forhold i de forskellige Egne af Landet og for at udfinde Midler til Sygdommenes Bekæmpelse.

Ligeledes maa Udvalget meget anbefale, at Fru *Sofie Rostrup*, der besidder udmærkede Betingelser for at kunne bistaa ved det zoologiske Arbejde, og som alt paa forskellig Vis har ydet konsultatorisk Assistance i denne Retning, knyttes fast til Virksomheden, saaledes at denne kan blive udstyret med den specielle Sagkundskab, som er nødvendig paa dette Omraade.

Endvidere forekommer det Udvalget naturligt, at der ved Leje af passende Lokaler, Anskaffelse af Inventar, Apparater m. v. tilvejebringes saa gunstige Betingelser som muligt for Udøvelse af Virksomheden: Foretagelse af mikroskopiske Undersøgelser, Tilberedning og Opbevaring af Præparater, Opbevaring af Arkivsager, Udførelse af skriftlige Arbejder m. m. Og Udvalget finder de til de forskellige Foranstaltninger kalkulerede Beløb meget passende.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Ledelse af Virksomheden og Afholdelse af de med denne forbundne Udgifter kan Statens Planteavlsudvalg ikke undlade at henlede Opmærksomheden paa, hvad der for øvrigt ogsaa fremgaar af Det kgl. danske Landhusholdningsselskabs Skrivelse til Ministeriet af 22. Marts f. A. angaaende et Andragende fra De samv. danske Landboforeninger om Udvidelse af Bevillingen til den her omhandlede Virksomhed, at man ved den foreslaaede Ordning, hvorefter Forsøg, Undersøgelser og Konsulentvirksomhed, der udelukkende bekostes af Staten, tænkes ledede gennem Landboforeningernes Organisationer, ikke stiller disse Foranstaltninger paa samme Maade som de øvrige Planteavlsforanstaltninger, der iværksættes og bekostes af Staten, idet disse som bekendt alene ere knyttede til Statens Forsøgsvæsen og ledes fra dette.

Om end det vel maa erkendes at være naturligt, saaledes som den her omhandlede Sag i de senere Aar har udviklet sig, navnlig ved Dr. *Kølpin Ravns* Ansættelse som Landboforeningernes Konsulent, at Virksomheden for Bekæmpelse af Plantesygdomme indtil videre yderligere udvikles under Landboforeningernes Ledelse, og at samtlige Udgifter herved afholdes af Staten, bør Betydningen af det ovenanførte Forhold ikke overses ved Gennemførelsen af det foreliggende Forslag. Og der er hertil saa meget mere Anledning, som Bevillingen til Forslagets Gennemførelse formentlig ikke kan gives i umiddelbar Forbindelse med de til Landboforeningernes Raadighed allerede staaende Bevillinger til lokale Markforsøg og Forevisningsmarker, ikke blot fordi disse sidste Foranstaltninger, saaledes som de praktiseres, ingenlunde lade sig sidestille med de af Dr. *Ravn* planlagte plantepatologiske Undersøgelser og Forsøg, men navnlig ogsaa fordi der til hine er knyttet den Betingelse, at Landboforeningerne af egne Midler afholde en nærmere fastsat Del af Udgifterne ved de Foranstaltninger, hvortil Statstilskud kan ydes.

Hertil kommer, at ihvorvel Gennemførelsen af det foreliggende

Forslag vil betegne et væsentligt Fremskridt og en betydelig Forbedring af de Forhold, hvorunder Kampen mod Plantesygdomme og Insektangreb for Tiden føres, saa vil den Ordning, som derved træffes, efter Udvalgets Formening dog ikke i Længden være fyldestgørende; det vil utvivlsomt før eller senere blive nødvendigt at skride til Iværksættelsen af mere omfattende Foranstaltninger paa dette Omraade, navnlig ved Indretning af et plantepatologisk Laboratorium med dertil hørende Væksthus, saaledes som det gentagne Gange har været foreslaaet fra Landhusholdningsselskabets og Statens Planteavlsudvalgs Side, senest i Skrivelse til Ministeriet fra Selskabet af 25. Marts 1905 angaaende Oprettelsen af et Statslaboratorium med dertil knyttede særlige Afdelinger for plantepatologiske og plantefysiologiske Undersøgelser.

I Betragtning heraf tillader man sig paany at fremhæve Ønskeligheden af, at der ved Etablering af de her foreslaaede plantepatologiske Undersøgelser og Forsøg ikke foregribes noget i nogen Retning med Hensyn til en heldig samlet Løsning af hele Statslaboratoriespørgsmaalet, og at Ordningen endvidere træffes saaledes, at Virksomheden for Bekæmpelse af Plantesygdomme til enhver Tid om fornødent helt eller delvis kan udskilles fra De samv. danske Landboforeninger og underlægges den Institution, under hvilken den ifølge de for Haanden værende Forhold rettest bør sortere.

Den foreslaaede Omordning og Forhøjelse af Bevillingen fra 2000 Kr. til 9000 Kr. aarlig fandt herefter Sted fra 1. April 1907. Landboforeningerne blev herved satte i Stand til at udvide den plantepatologiske Forsøgs- og Konsulentvirksomhed ret betydeligt ved Ansættelse af to faste Medarbejdere eller Konsulenter: Zoologen, mag. scient. *Sofie Rostrup* og Botanikeren, mag. scient. *M. L. Mortensen*, ved Leje af et Forsøgsareal (1 ha) og Arbejdslokaler i Lyngby og ved Anlæg af Forsøg i større Omfang, alt under Ledelse af Dr. *F. Kølpin Ravn*, der samtidig — efter *E. Rostrups* Død — blev udnævnt til Professor i Plantepatologi ved Landbohøjskolen og Landbrugsministeriets Konsulent i Plantesygdomme. Hans Honorar i sidstnævnte Stilling, 2000 Kr. aarlig, ækvivalerede hans Lønning som Leder af Virksomheden. Bevillingen til denne blev fra 1. April 1910 yderligere forøget med 3000 Kr. til Lønningsforhøjelse til Konsulenterne og udgjorde altsaa nu 12000 Kr. aarlig, medens Landboforeningerne af egne Midler kun ydede 1500 Kr. aarlig til Dækning af Rejseudgifter.

Jævnside med Landboforeningernes plantepatologiske Virksomhed havde Statens Forsøgsstationer ogsaa i Aarenes Løb

optaget en Række Forsøg, der tog direkte Sigte paa Bekæmpelse af Plantesygdomme som Kaalbrok, Nematoder, Rust m. fl., og i 1905 blev der efter Statens Planteavlsudvalgs Forslag stillet en særlig Bevilling til Raadighed for Dr. Ravn til Foretagelse af videnskabelige Undersøgelser i Forbindelse med disse Forsøg og i det hele med de stationære Forsøg, der frembød et rigt Materiale til Iagttagelser over Sygdommenes Optræden under forskellige Forhold. Fra 1. April 1907 blev denne Bevilling forøget med 800 Kr. aarlig til Anlæg af Forsøg paa et særligt Areal (2.5 ha) ved Studsgaard over Kaalbrok-svampens Smitteveje og Midlerne til dens Bekæmpelse, og fra 1. April 1911 med 1000 Kr. aarlig til Forsøg paa 1.6 ha ved Tystofte til Bekæmpelse af Kløveraal. Bevillingen til denne Virksomhed, der ogsaa ledes af Professor Ravn, udgjorde altsaa i alt 2300 Kr. aarlig.

Sofie Rostrup. 1910.

Konsulent M. L. Mortensens Død i 1911 gav Anledning til, at Spørgsmaalet om Ledelsen og Administrationen af hele denne nu meget omfattende Forsøgs- og Konsulentvirksomhed, der sorterede under forskellige Institutioner, og for Landboforeningernes Vedkommende, som foran nævnt, indtog en Særstilling med Hen-

syn til Statsbevillingen, blev taget op til nærmere Overvejelse. Der var herunder Planer fremme om at udskille hele Virksomheden som en selvstændig Statsinstitution, udvidet til ogsaa at omfatte Havebruget, og henlægge den under et særligt Administrationsudvalg; men ved Sagens Behandling i et af de interesserede Parter nedsat Udvalg enedes man dog om følgende Ordning, der af De samv. danske Landboforeninger den 16. Januar 1912 blev indstillet til Ministeriets Godkendelse:

»Den plantepatologiske Forsøgs- og Konsulentvirksomhed deles. Stationære og bevægelige Forsøg og Laboratorieundersøgelser henlægges under Statens Forsøgsvirksomhed.

Konsulentvirksomheden i Forbindelse med lokale Forsøg bliver under Landboforeningerne og gaar ind under de sædvanlige Regler for Statstilskud til disses Planteavlsarbejder. De 1500 Kr., der nu

ydes af De samvirkende danske Landboforeninger, bevares til Ansættelse af en Konsulent under Landboforeningerne.

De stationære og bevægelige plantepatologiske Forsøg og Undersøgelser indgaar i Statens Forsøgsvirksomhed som en naturlig Fortsættelse og Udvidelse af det, som allerede findes der. Virksomheden organiseres som en særlig Afdeling, paa lignende Maade som de bevægelige Rodfrugtforsøg, med Professor *Kølpin Ravn* som Forsøgsleder og med en botanisk og en zoologisk Medarbejder, og senere tillige en landbrugskyndig Forsøgsassistent, til Raadighed.

Paa lignende Maade som de andre Afdelinger under Statens Forsøgsvirksomhed giver den plantepatologiske Forsøgsafdeling Vejledning for Landbruget. I det Omfang, som Medarbejdernes Tid og Midlerne tillader det, vil Afdelingen ogsaa kunne give Vejledning for Havebruget, saafremt der maatte fremkomme Ønsker derom.

Professor *Ravns* Lønning som Statskonsulent i Plantepatologi dækker hans Lønning som Forsøgsleder. Udgifterne til Lønning og Rejser for Botanikeren og Zoologen, til Leje af Laboratorielokaler, til Kontorholdsudlæg og til Arbejdsudgifter m. v. ved Forsøgene afholdes af den til Raadighed staaende aarlige Statsbevilling, 12 000 Kr., der overføres til Statens Forsøgsvirksomheds Budget.

Omordningen træffes paa Budgettet for 1913—14, som skal være færdigt i Juni 1912, og træder i Kraft fra 1. April 1913.

Efter at Statens Planteavlsudvalg, som fik Forslaget til Behandling, havde erklæret sig villigt til at overtage Administrationen af Virksomheden, indgik denne fra 1. April 1913 som en særlig Afdeling under Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur med Professor *F. Kølpin Ravn* som Leder og med en samlet aarlig Bevilling paa 14 300 Kr., hvoraf 5000 Kr. til Lønning af Botanikeren og Zoologen, 1400 Kr. til Leje af Forsøgsarealer og Laboratorielokaler, 4500 Kr. til Forsøg og Undersøgelser og 3400 Kr. til Rejser, Kontorhold m. v. I de nærmest følgende Aar blev det plantepatologiske Undersøgelser- og Oplysningsarbejde, der i Arv fra Landboforeningerne gennem disses omfattende Konsulent- og Forsøgsvirksomhed havde faaet en bred og solid Basis at hvile paa, organiseret og sat i System paa en saadan Maade, at den ny Afdeling, *Statens plantepatologiske Forsøg*, som hermed var grundlagt, vandt Tillid og Anerkendelse for sit gode Arbejde saavel for Landbruget som senere ogsaa for Havebruget.

Imidlertid var Rammerne for Virksomheden og de Vilkaar, hvorunder denne maatte udøves, langtfra tilfredsstillende. De almindelige stationære Forsøg og Iagttagelser i Marken var

henlagte til det lille, gamle Forsøgsareal paa Stationen ved Lyngby, Arbejdslokaler (2 Værelser) til Botanikeren og Assistenten midlertidig lejede i en Villa i Lyngby, Zoologens Arbejdslokale paa Paludan Müllers Vej i København og Forsøgslederens i den plantepatologiske Samling paa Landbohøjskolen. Det maatte erkendes, at denne spredte Beliggenhed af Arbejdsstederne i høj Grad vanskeliggjorde Samarbejdet mellem Tjenestemændene og Tilsynet med Forsøgene, ligesom de primitive Laboratorieforhold umuliggjorde Gennemførelsen af vigtige Undersøgelser. Forsøg vedrørende Haveplanternes Syg-

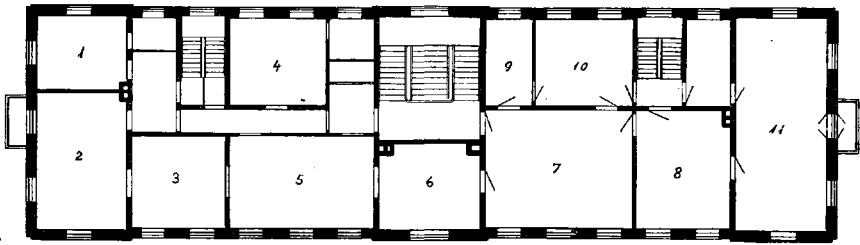

Statens plantepatologiske Laboratorium. 1922.

domme krævede derhos større Areal og mere Plads til saadanne Arbejder, hvor hyppigt Tilsyn og nøjere Undersøgelser var nødvendige.

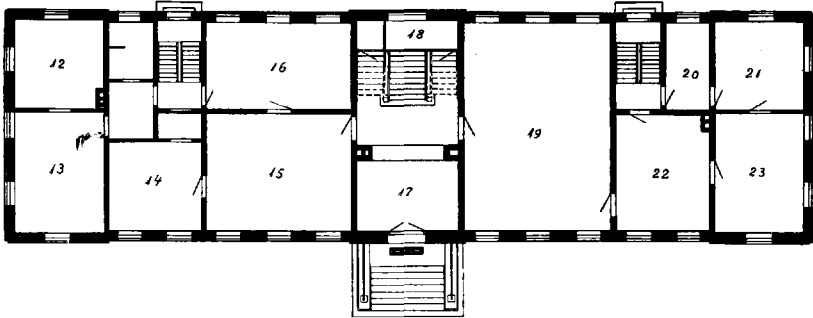
En tilfredsstillende Ordning kunde kun tilvejebringes ved, at alt Kontor- og Laboratoriearbejde blev samlet paa eet Sted og i nøje Forbindelse med Markarbejdet. Muligheden for hertil at leje større Lokaler i Lyngby var udelukket paa Grund af Bolignøden; der var derfor ingen anden Udvej end at søge en passende Nybygning med Laboratorie- og Kontorlokaler og de fornødne Installationer opført paa et Areal, der kunde rumme de almindelige stationære Forsøg saavel med Havebrugets som med Landbrugets Kulturplanter. Efter Statens Planteavlsudvalgs Indstilling af 31. Oktober 1918 blev et hertil særlig velegnet Jordstykke paa 4.5 ha af Sorgenfri Slots Frugthave (Dronningens Vænge) i Lyngby ved Indenrigsmini-

1. SAL.

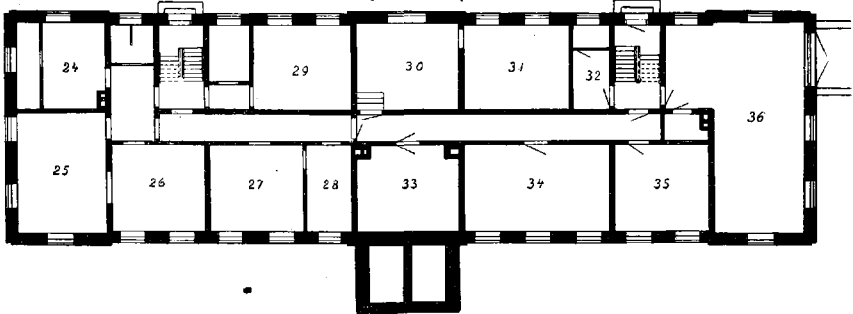

5 10 15 20 25 30 METER.
5 10 15 20 25 30 ALÉN

STUE.

KÆLDER

Grundplaner af Statens plantepatologiske Laboratorium.

1—6 Forsøgslederens Bolig. 7—8 Kontorer. 9 Arkiv. 10 Rendyrkningsværelse. 11 Botanisk Laboratorium. 12—13 Assistentbolig. 14—16 Zoologisk Laboratorium. 17 Entré. 18 Toilet. 19 Oplysningsafdeling. 20—23 Kemisk Laboratorium. 24—28 Bejgentbolig. 29 Vaskerum. 30—31 Kedel- og Kulrum. 32 Toilet. 33 Mørkekammer. 34 Laboratorium for grovere Arbejder. 35 Frugt- og Kartoffelkælder. 36 Laderum.

C. Ferdinandsen. 1918.

steriets Foranstaltning overladt Forsøgsvirksomheden til dette Brug fra Foraaret 1920, og samtidig bemyndigede Landbrugsministeriet den 6. Maj 1919 Udvalget til »paa Forslag til Budget for Forsøgsvirksomheden for Finansaaret 1920—21 at optage det fornødne Beløb til Opførelsen af den paatænkte Bygning til Brug som Kontor og Laboratorium for Statens plantepatologiske Forsøg paa Arealet, hvorm Plan og Overslag forventes hertil indsendt«.

Ved Forhandling med Professor *Ravn*, der fra 1. April 1919 havde afgivet den direkte Ledelse af Forsøgene og senere blev Medlem af Statens Planteavlsudvalg, blev Planerne for Laboratoriebygningen udarbejdede af Forsøgslederen i Juni 1919 og godkendte som Grundlag for Bevillingens Givelse. Bygningen, der har 3 Etager med en Grundflade af 280 m², blev anslaaet til en Opførelsessum af 240 000 Kr., hvoraf Halvdelen bevilgedes paa Finansloven for 1920—21. Licitationen, der blev foretaget et Aar senere end Overslaget, viste imidlertid en Merudgift af 64 500 Kr., altsaa i alt 304 500 Kr. Ministeriets Bemyndigelse til Bygningens Opførelse efter Licitationen blev givet den 23. Juli 1920 og det resterende Beløb, 184 500 Kr., bevilget det følgende

Aar. I Løbet af 1920 og 1921 blev Bygningen opført og forsynet med Inventar, Instrumenter, Apparater m. v. til et Beløb af 62 000 Kr., saaledes at den kunde tages i Brug fra Begyndelsen af Aaret 1922.

Forinden Professor *F. Kølpin Ravn* traadte tilbage fra Ledelsen af Statens plantepatologiske Forsøg, foranledigede han, at der blev foretaget en Omordning af Virksomheden, saaledes at der oprettedes 3 Afdelinger under denne, hver med sin Leder, nemlig den *botaniske Afdeling*, der

Ernst Gram. 1923.

forestaas af Forsøgslederen selv, den *zoologiske Afdeling* og *Oplysningsafdelingen*. De to førstnævnte Afdelinger skulde varetage det egentlige, mere videnskabelige Forsøgs- og Undersøgelsesarbejde, der hidtil havde paahvilet henholdsvis Botanikeren og Zoologen, og som angaar Plantesygdommenes Optræden og Betydning og Midlerne til deres Bekæmpelse, medens Oplysningsafdelingen paa Grundlag af de videnskabelige Afdelingers Arbejde særlig skulde være til Støtte for Landbrugets og Havebrugets Organisationer, specielt disses Planteavlskonsulenter, i deres Arbejde for Sygdommenes Erkendelse og Bekæmpelse — ved Kursus og Møder, ved Udsendelse af skriftlige og trykte Vejledninger, ved Tilvejebringelse af Materiale til Udstillinger, Forevisningsmarker m. v. Denne Afdeling varetager altsaa nærmest den Virksomhed, der hidtil blev udøvet af Landbrugsministeriets Konsulent i Plantesygdomme, hvilken Stilling da ogsaa blev inddraget efter Professor *F. Kølpin Ravns Død* i 1920.

Ved Overtagelsen af Statens plante-patologiske Forsøgs ny Bygning og Forsøgsareal beskæftigede Virksomheden 8 Tjenestemænd, nemlig: 1 Forsøgsleder, 2 Afdelingsbestyrere, 4 Assistenten og 1 Betjent foruden løs Medhjælp og raadede over en aarlig Bevilling paa ca. 50 000 Kr.

Sluttelig maa det nævnes, at der i 1923 blev foretaget en mindre Ændring af Laboratorielokalernes Benyttelse, saaledes at Foredrags- og Demonstrationssalen, der bruges ved Undervisningsmøder o. l., foreløbig anvendes ved det daglige Arbejde i Oplysningsafdelingen, medens det kemiske Laboratorium er stillet til Raadighed for Afdelingen for Forsøg og Undersøgelser vedrørende Foderpanter m. v. Denne Afdeling, som oprettedes i 1911, grunder sig alene paa Bestyrer *R. K. Kristensens* Arbejde. Dette, der navnlig omfatter kemiske og forsøgstekniske Undersøgelser, udføres for en væsentlig Del i Forbindelse med Statens Husdyrbrugsforsøg (Forsøgslaboratoriet) og angaar saadanne Forsøgsopgaver, som kun kan løses paa tilfredsstillende Maade ved Samarbejde mellem de to Statsinstitutioner.

R. K. Kristensen. 1923.

**Samlet Forsøgsareal, Antal Tjenestemænd og anvendte
Statsmidler ved Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur
indtil 1. April 1924.**

Finansaar	Areal, ha	Antal Tjenestemænd				Bevillinger	
		Forsøgs- ledere o. l.	Af- delings- bestyrere	Assi- stenter	I alt	Ordi- nære (Drift)	Ekstra- ordinære (Anlæg)
						Kr.	Kr.
1880—1881	3.5	1		1	2		
1881—1882	3.5	1		1	2		
1882—1883	3.5	1		1	2	3000	
1883—1884	3.5	1		1	2	3000	
1884—1885	3.5	1		1	2	3000	
1885—1886	5.4	1	1	2	4	10000	
1886—1887	16	1	1	2	4	10000	5000
1887—1888	18	1	1	2	2	10000	
1888—1889	23	1	1	3	5	10000	
1889—1890	23	1	1	3	5	13500	1500
1890—1891	30	1	1	3	5	13500	
1891—1892	34	1	1	3	5	13500	
1892—1893	34	1	1	3	5	13500	
1893—1894	54	4		5	9	27100	
1894—1895	67	5		6	11	32200	
1895—1896	68	5		6	11	32200	
1896—1897	82	5		7	12	43000	
1897—1898	82	5		7	12	43000	
1898—1899	85	5		7	13 ¹⁾	46000	6500
1899—1900	85	5		7	13	46000	51000
1900—1901	85	5		8	14	51500	1915
1901—1902	88	5		8	14	52600	3825
1902—1903	90	5		8	14	56020	1850
1903—1904	92	5	1	11	18	71320	4139
1904—1905	92	5	1	14	21	74170	
1905—1906	132	7	2	15	25	83770	97100
1906—1907	297	8	2	20	31	108360	45720
1907—1908	300	8	2	22	33	120788	3067
1908—1909	300	8	2	24	35	126388	500
At overføre...						1117416	222116

¹⁾ Her og i de følgende Aar er Statens Planteavisudvalgs Sekretær (Kontorchefen) medregnet.

(Fortsættelse).

Finansaar	Areal, ha	Antal Tjenestemænd				Bevillinger	
		Forsøgs- ledere o. l.	Af- delings- bestyrere	Assi- stenter	I alt	Ordi- nære (Drift)	Ekstra- ordinære (Anlæg)
				Overført...		Kr.	Kr.
1909—1910	303	9	2	24	36	1117416	222116
1910—1911	336	9	2	25	37	156878	24207
1911—1912	377	9	2	26	38	165758	11414
1912—1913	381	9	2	26	38	176308	6800
1913—1914	382	9	5	26	38	180278	1500
1914—1915	382	9	5	27	42	204780	17554
1915—1916	492	9	5	28	43	205910	104166
1916—1917	492	10	6	31	48	234277	20318
1917—1918	525	10	7	31	50 ¹⁾	264692	
1918—1919	602	10	9	30	51	288887	15648
1919—1920	602	11	9	34	56	369466	68373
1920—1921	602	11	9	34	56	590216	104946
1921—1922	610	14 ²⁾	8	37	61	729988	337950
1922—1923	624	13	12 ³⁾	41	68	736179 ³⁾	511163 ³⁾
1923—1924	624	13	13	42	70	846685	52115
1923—1924	616	13	11	39	65	643385	58700
I alt.....						6911103	1556970
Tilsammen ...						8.47 Mill. Kr.	

Bortset fra beslægtede Bevillinger til Det danske Hede-
selskab kan det til Sammenligning anføres, at Statens Tilskud
til den lokale Forsøgs- og Konsulentvirksomhed i Plante-
kultur, der varetages af Landbrugs- og Havebrugsorganisatio-
nerne, indtil 1924 har udgjort i alt ca. 5 Mill. Kr. og Orga-
nisationernes eget Bidrag mindst et ligesaa stort Beløb, altsaa
tilsammen væsentlig mere end til Statens Forsøgsvirksomhed.

¹⁾ Her og i de følgende Aar er yderligere medregnet Fuldmægtigen ved
Statens Planteavlskontor.

²⁾ 1 Forsøgsleder og 2 Afdelingsbestyrere ved Landbrugsforsøgene paa
Færøerne.

³⁾ Her og i de følgende Aar er Bevillingerne til Landbrugsforsøgene paa
Færøerne medregnede.

Forsøgsvirksomhedens Ledelse og Administration.

De Principper, der ved Forhandlingerne om Nedsættelsen af Statens Planteavlsudvalg i 1898 blev lagt til Grund for Organisationen af Statens Forsøgsvirksomhed i Plante kultur, hvorefter den faglige Ledelse af Virksomheden, der hidtil havde været samlet paa een Haand — *P. Nielsens* —, skulde decentraliseres og lægges i Hænderne paa samtlige Forsøgsledere, hver for sin Station og sit specielle Omraade, og Administrationen af den samlede Forsøgsvirksomhed centraliseres og henlægges under et af interesserede Institutioner dannet Udvalg, Statens Planteavlsudvalg, saaledes som det nærmere er omtalt Side 21—28, er i det store og hele blevet bevarede og har gennem Aarene staaet deres Prøve, saaledes at denne Form for Organisation af Statsvirksomhed, der ikke tidligere havde været prøvet herhjemme — og heller næppe i Udlandet —, er blevet anerkendt som sund og god og efterhaanden indført ogsaa paa andre af Landbrugets Omraader (Statens Husdyrbrugsudvalg, Statens Mejeriudvalg, Statens Redskabsudvalg m. fl.).

Men man gik forsigtig til Værks. Den ny Ordning blev indført som en rent midlertidig Foranstaltning, der atter skulde ophøre, naar den Mand, som var i Stand til at samle og beherske baade den faglige Ledelse og Administrationen, var fundet. Utvivlsomt med Henblik derpaa blev Punkt 6 i Forretningsordenen for Statens Planteavlsudvalg (se Side 26) mod Forsøgsledernes Ønske affattet saaledes, at Udvalget foruden Administrationen kunde bevare en Slags Overledelse eller dog let etablere en saadan, hvis det skulde vise sig ønskeligt eller nødvendigt. Men der blev aldrig Anledning dertil. Udvalget kom ingen Sinde til at optræde som »den umiddelbare Leder af Planteavlsforsøgsvirksomheden«, og den Mand, der paa egen Haand kunde overtage denne Ledelse, blev aldrig fundet.

Forholdet til Det kgl. danske Landhusholdningsselskab blev efterhaanden i Løbet af den første halve Snes Aar ændret, saaledes at Statens Planteavlsudvalg kom til at arbejde mere frit og selvstændigt end forudsat i Forretningsordenen. Dets Indstillinger og Forslag til Ministeriet, som skulde indsendes gennem Landhusholdningsselskabet, blev sjældent behandlede i dette, men indgik uforandrede, og efter

nogle Aars Forløb traadte Udvalget i direkte Forbindelse med Ministeriet angaaende alle administrative Forhold ved Forsøgs-virksomheden. Udvalgets Aarsberetning, der hidtil havde været forelagt paa Selskabets Generalforsamling og optaget i dets Aarsberetning, blev fra 1908 udgivet særskilt. Kassererforretningerne blev udskilte fra Selskabet, og Udvalgets Kontor,

Vestre Boulevard 34 (Dantes Plads), København. Det kgl. danske Landhusholdningsselskabs og Statens Planteavlsudvalgs Kontorer i Stueetagen.

Statens Planteavlsskontor, der bestandig har været i Landhusholdningsselskabets Lokaler, blev, da Selskabet i 1903 flyttede fra den Ankerske Gaard, Ved Stranden 14, til »Danmark«s Bygning, Vestre Boulevard 34, indrettet og lejet særskilt og senere (1913 og 1918) omordnet og udvidet, med Raadighed over Mødesal, Arkivrum m. v., saaledes at Udvalget ogsaa i kontormæssig Henseende fik en fri og uafhængig Stilling.

Den ved Udvalgets Nedsættelse trufne administrative Ordning var herefter ikke længer tidssvarende. Efter at Spørgsmaalet om Ændring og Fornyelse af Forretningsordenen gentagne Gange havde været forhandlet saavel i Landbrugs-

ministeriet som i Landhusholdningsselskabet, fremsatte Statens Planteavlsudvalg den 28. Oktober 1911 gennem Selskabet et Forslag herom, hvori det hedder:

»Efter Statskonsulent P. Nielsens Død i 1897 blev Ledelsen af Forsøgsvirksomheden, der hidtil havde været varetaget af P. Nielsen under Landhusholdningsselskabets Tilsyn, efter stedfunden Forhandling med forskellige i Sagen interesserede Institutioner og Personer som bekendt ordnet saaledes, at Selskabet fremdeles som hidtil skulde være Forretningsførelsens og Arkivets Domicil og være ansvarlig for den aarlige Regnskabsaflæggelse, medens selve Administrationen af Forsøgsvirksomheden blev overdraget til et Forretningsudvalg, Planteavlsudvalget — der senere (efter Nedsættelsen af Landboforeningernes Planteavlsudvalg) blev kaldet Statens Planteavlsudvalg —, bestaaende af 3 Medlemmer, valgte henholdsvis af Landhusholdningsselskabets Præsidium, Direktionen for Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, efter Samraad med Højskolens Undervisningsraad, og de samv. danske Landboforeninger.

Denne Ordning var, som det fremgaar af de paagældende Forhandlinger, at betragte som midlertidig, idet man havde den Mulighed for Øje, at Ledelsen af Forsøgsvirksomheden senere, paa lignende Maade som i P. Nielsens Tid, maatte kunne overdrages en enkelt Mand; men man var ikke paa det daværende Tidspunkt i Stand til at udpege nogen saadan, som var kvalificeret og villig til at overtage den samlede Ledelse af Virksomheden.

Imidlertid har man heller ikke senere kunnet bringe en saadan Ordning i Forslag, og Ønsket om at realisere denne Tanke har i Aarenes Løb i stedse ringere Grad været gjort gældende, efterhaanden som det har vist sig, at den i 1898 trufne Ordning, hvorved Forsøgsvirksomhedens Administration overdroges til et Udvalg, i enhver Henseende har været tilfredsstillende, og da der nu er forløbet et Tidsrum af 14 Aar, siden Udvalget blev nedsat, maa dette nu siges at have faaet Karakteren af en permanent Institution.

I Betragtning heraf og under Hensyn til den betydelige Udvikling, Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur i den forløbne Aarrække er undergaaet, ikke blot i Henseende til Virksomhedens Omfang og Budget, der paa det nærmeste er firdobbelt, men ogsaa i Henseende til Forsøgenes rationelle Planlægning og Udførelse og Resultaternes hensigtsmæssige Bearbejdelse og Offentliggørelse samt til hele den administrative Side af Virksomheden, Forsøgsstationernes Besiddelses- og Driftsforhold, Budget- og Regnskabsvæsen m. v., der i væsentlig Grad er ændret og forbedret, anser Statens Planteavlsudvalg det for at være af Betydning for en fortsat jævn Udvikling af Virksomheden i det sunde og gode Spor, hvori den nu maa siges at befinde sig, at den Forretningsorden, der i sin Tid blev lagt til Grund for Udvalgets Arbejde, men som nu ikke længer er fyldestgørende, bringes i saa

nøje Overensstemmelse med de nuværende Forhold som muligt og formes saaledes, at den kan tjene som Grundlag for Ledelsen af Forsøgsvirksomheden i Fremtiden.

Medens den i 1898 vedtagne Forretningsorden er udarbejdet med særligt Henblik paa Udvalget og dets Virksomhed, vil det være naturligt, at Forretningsordenen nu udvides til at omfatte Regler for Ledelsen af den samlede Forsøgsvirksomhed, og det medfølgende Forslag tager derfor ogsaa Sigte paa Forsøgsvirksomheden som Helhed.

Udvalget har ved Forslagets Udarbejdelse ladet sig det være magtpaaliggende at bevare Grundlinierne i den gamle Forretningsorden, hvorefter Udarbejdelsen af Forslag til Forsøgsplanerne, de godkendte Planers Udførelse, Resultaternes Bearbejdelse, Stationernes Drift og Budgetternes Overholdelse med fuldt Ansvar paahviler Forsøgslederne, medens Udvalget godkender Planerne og Budgetterne, besørger Forsøgsberetningernes Offentliggørelse og fører Tilsyn med Virksomheden, idet der ikke i de forløbne Aar har været nogen Anledning, hverken for Udvalget eller Forsøgslederne, til at ønske nogen Forandring i disse Forhold.

Naar bortses fra den nærmere Udformning af Reglerne for Ledelsen af Forsøgsvirksomheden, som man af de foran anførte Grunde maa anse det for hensigtsmæssigt at indføre i en ny Forretningsorden og derfor har bragt i Forslag, er der kun foreslaaet Ændringer fra den gamle Forretningsorden paa følgende Punkter:

1. Statens Planteavlsudvalgs Medlemmer foreslaas udnævnte af Ministeriet efter Indstilling af de Institutioner, der hidtil har valgt Medlemmerne for 3 Aar ad Gangen, og Formanden ligeledes udnævnt af Ministeriet.

Denne Ændring er af væsentlig formel Natur og foreslaas indført for at komme bort fra den noget særegne og lidet heldige Ordning, at et Udvalg, der administrerer en saa omfattende og betydningsfuld Statsinstitution, som Forsøgsvirksomheden er, med et aarligt Budget paa ca. 180 000 Kr., vælges af i det væsentlige private Institutioner. Denne Form for Valget af Udvalget, der kunde være passende, saa længe dette havde en midlertidig Karakter, kan nu ikke siges at være tidssvarende.

Ved den foreslaaede Ændring vil Udvalgets — saavel som Formandens — Udnævnelsesmaade og det herpaa beroende Mandat blive overensstemmende med forskellige andre lignende Institutioners — f. Eks. Frøkontrollkommissionen, Kommissionen for det forstlige Forsøgsvæsen og Bestyrelsen for Dansk Landbrugsmuseum —, hvilket man maa finde naturligt.

2. Som Følge af, at Statens Planteavlsudvalg paa denne Maade vil komme til at staa i et noget nærmere Forhold til Ministeriet end hidtil, vil den formelle Stilling, som Landhusholdningsselskabet ifølge den gamle Forretningsorden har indtaget som Mellemlid mellem Ministeriet og Udvalget og som ansvarhavende for Regnskabsaflæggelsen,

bortfalde; men, som det fremgaar af det efterfølgende, medfører dette dog ingen Forandring i Udvalgets nuværende, forretningsmæssige Stilling til Selskabet.

I Udvalgets første Tid indsendtes — i Henhold til Forretningsordenen — saavel Forsøgsvirksomhedens Regnskaber som Udvalgets Indstillinger og Forslag til Ministeriet gennem Selskabet, der ogsaa behandlede de vigtigste af de fremsendte Sager, forinden de sendtes videre til Ministeriet; men efter faa Aars Forløb ophørte som bekendt denne Behandling ganske, da den af Selskabets Præsidium efterhaanden blev betragtet som overflødig. Sagernes Indsendelse til Selskabet har saaledes i de sidste 8—10 Aar kun været en Formalitet, og ifølge en underhaanden truffen Aftale med Selskabet og Ministeriet er i de seneste Aar ogsaa denne Formalitet, der kun kunde forsinke Sagernes Ekspedition, bortfaldet, saaledes at alle Udvalgets Indstillinger og Forslag saavel som de aarlige Regnskaber nu indsendes direkte fra Udvalget til Ministeriet, ligesom Sager fra dette indgaar direkte til Udvalget. Det foreliggende Forslag vil altsaa ikke paa dette Punkt medføre nogen Forandring i de bestaaende Forhold.

3. Udvalgets Kassererforretninger, der ifølge den gamle Forretningsorden er paalagte Landhusholdningsselskabets Kasserer, maa som en naturlig Følge af den foreslaaede Ordning fremtidig udføres af Udvalgets Sekretær; men da begge disse Stillinger som bekendt for Tiden beklædes af den samme Mand, vil denne Omlægning ligeledes være en Formalitet, der kun vil medføre den Forandring, at Honoraret for Kassererforretningerne, hvilket formentlig passende vil kunne ansættes til 400 Kr. aarlig, fremtidig betales af Udvalget i Stedet for af Selskabet.

4. Forretningsførelsens og Arkivets Domicil forbliver som hidtil i Landhusholdningsselskabets Lokaler, men Bestemmelsen herom kan, naar den foreslaaede Ordning gennemføres, ikke være obligatorisk, og den er derfor udeladt af Forslaget.

Det samme gælder om den Bestemmelse, ifølge hvilken Selskabet, naar det finder Anledning dertil, efter Aftale med Udvalget kan sammenkalde almindelige Planteavlsmøder til Drøftelse af Maal og Midler for Planteavlsforsøgsvirksomheden. Saadanne Møder har ingen Sinde været afholdte, og med de Former, under hvilket det statsunderstøttede, lokale Planteavlsarbejde har udviklet sig, siden Statens Planteavlsudvalg blev nedsat, vil der heller næppe være Anledning til at afholde saadanne i Fremtiden. Skulde dette imidlertid mod Forventning vise sig at være Tilfældet, staar det jo selvfølgelig Selskabet frit for at afholde saadanne Planteavls-møder.

Saavel Selskabet som Landbohøjskolen kunde i enhver Henseende tiltræde Forslaget. Landboforeningerne ønskede dog ikke, som foreslaaet i Punkt 1, at ombytte deres Valgret til Udvalget med en Indstillingsret til Ministeriet, men foretrak

»at blive ved den nuværende Ordning, indtil der en Gang kommer en Omordning af hele dette Forhold«. Ministeriet bøjede sig for dette Ønske og approberede den 4. Maj 1912 den foreslaaede Forretningsorden med de gamle Bestemmelser i Punkt 1 omtrent uforandrede.

To Aar efter, da det blev besluttet at udvide Forsøgsvirksomheden til ogsaa at omfatte Havebruget, blev Spørgsmaalet om en tilsvarende Udvidelse af Statens Planteavlsudvalg draget frem (se Side 47), men atter stillet i Bero, indtil det i 1916 med fornyet Styrke blev rejst af De samv. danske Husmandsforeninger, som over for Ministeriet fremsatte Anmodning om, at Foreningerne maatte blive repræsenterede i Udvalget. I en Erklæring til Ministeriet af 18. November 1916 udtalte Udvalget herom bl. a. følgende:

»Ved den Omordning af Forsøgene paa Havebrugets Omraade, som fandt Sted i 1914 og som førte til, at de stationære Havebrugsforsøg inddroges under Statens Forsøgsvirksomhed, blev Spørgsmaalet om Udvidelse eller ændret Sammensætning af Udvalget indgaaende drøftet, og der blev gjort temmelig afvigende Anskuelser gældende, men Forhandlingerne førte ikke til noget Resultat, som gav Udvalget Anledning til paa det daværende Tidspunkt at foreslaa nogen Ændring i Udvalgets Sammensætning. Saavel i de interesserede Organisationer som navnlig ogsaa blandt Forsøgslederne har man under den stærke Udvikling, Forsøgsvirksomheden i den forløbne Aarrække er undergaaet, yttret Tilfredshed med Udvalgets Administration og som Aarsag hertil jævnlig fremhævet Betydningen af, at Udvalget kun har bestaaet af 3 Medlemmer, der ifølge deres Mandater, uden faglige eller politiske Divergenser, har kunnet fremme Samarbejdet mellem Statens og den lokale Forsøgsvirksomhed og mellem Forsøgslederne og de forskellige Afdelinger indbyrdes paa tilfredsstillende Maade.

Udvalget har, ud fra lignende Betragtninger, selv været af samme Anskuelse om det heldige i, at Medlemmernes Antal er stærkt begrænset, hvorved Forretningsgangen bliver simplere og Arbejdet lettere og bedre. Naar imidlertid De samv. danske Husmandsforeninger nu over for Ministeriet udtaler Ønske om en Repræsentant i Statens Planteavlsudvalg, maa Udvalget med Henblik paa det store Antal Landbrugere, denne Organisation omfatter, erkende, at den har et naturligt og berettiget Krav paa at blive repræsenteret, særlig ogsaa i Betragtning af, at Forsøgsvirksomheden nu tillige omfatter det økonomiske Havebrug, der har — eller kan faa — stor Betydning for det mindre Landbrug. Men Konsekvensen af, at Husmandsforeningernes Ønske imødekommes, maa da — ligeledes med Henblik paa Havebrugsforsøgene — blive, at Havebrugsorganisationerne, De samv. Have-

selskaber og Alm. dansk Gartnerforening, ogsaa bliver repræsenterede i Udvalget. En saadan Udvidelse af Repræsentationen kan vel finde Sted, uden at Udvalgets Medlemsantal forøges, idet to eller flere Organisationer kunde være fælles om een Repræsentant, og en saadan Ordning, der frembyder flere Muligheder for Kombinationer, har da ogsaa været under nøje Overvejelse inden for Udvalget, men man er herved kommen til det Resultat, at en fælles Repræsentation for forskellige Organisationer — selv om disse er nær beslægtede — maa befrygtes at kunne give Anledning til adskillige Vanskeligheder baade ved dens Etablering og dens Gennemførelse og at de forskellige Interesser derfor bedst varetages, ligesom Udvalgets Sammensætning formentlig bliver mere ligevægtig og dets Virksomhed som Følge deraf mere stabil, naar hver Hovedorganisation har sin Repræsentant i Udvalget, og Antallet af dettes Medlemmer dog ikke overstiger 5. Fordelene herved vil sikkert kunne opveje de Ulemper, der i forretningsmæssig Henseende vil følge af en Forøgelse af Medlemsantallet; men Udvalget maa da samtidig fremhæve som sin bestemte Opfattelse, at man dermed har naaet den højeste Grænse for Medlemsantallet, naar Udvalget skal fungere paa tilfredsstillende Maade som Administrationsudvalg.

I Overensstemmelse med det foran anførte tillader Statens Planteavlsudvalg sig da at stille følgende Forslag:

1. Det nuværende Udvalg suppleres med to Medlemmer: et Medlem som Repræsentant for De samv. danske Husmandsforeninger og et Medlem som Repræsentant for Havebrugsorganisationerne.

2. Valget af hvert af Udvalgets 5 Medlemmer stadfæstes af Ministeriet efter Indstilling af vedkommende Institution: for de nuværende Medlemmers Vedkommende af de Institutioner, der nu vælger Medlemmerne, og for de nye Medlemmers Vedkommende henholdsvis af De samv. danske Husmandsforeninger og af De samv. danske Haveselskaber efter Samraad med Alm. dansk Gartnerforenings Bestyrelse. Hver Institution vælger eet Medlem. Valget gælder ordinært for 5 Aar ad Gangen.

Man vil herved komme bort fra den fra Begyndelsen ret naturlige, men nu, efter den stedfundne Udvikling, formentlig mindre korrekte Ordning, at et Udvalg, der administrerer en saa omfattende og betydningsfuld Statsinstitution, som Forsøgsvirksomheden er, med et aarligt Budget paa ca. 300 000 Kr., vælges af private Institutioner, uden Ministeriets Sanktion.

3. Formanden udnævnes af Ministeriet blandt Udvalgets Medlemmer. Udnævnelsen gælder for hans periodiske Funktionstid som Medlem.

Hidtil har Det kgl. danske Landhusholdningsselskabs Repræsentant været født Formand i Udvalget, men denne Fortrinsstilling er Selskabet ifølge et tidligere fremsat Forslag villigt til at give Afkald paa til Fordel for Ministeriet.

4. Den for Forsøgsvirksomheden gældende Forretningsorden, der paa flere Punkter afviger fra Bestemmelserne i Forsøgsvirksomhedens Lønningslov af 17. April d. A., ændres i Overensstemmelse med Loven og foranstaaende Forslag.

Forslag til ny Forretningsorden vedlægges.

Dette Forslag blev tiltraadt af Ministeriet og den ny Forretningsorden godkendt den 5. December 1916. Med de af Tjenestemandsløven af 12. September 1919 følgende mindre Ændringer lyder Forretningsordenen, som den endelig blev approberet af Landbrugsministeriet den 7. September 1920, da nu saaledes:

Forretningsorden

for Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur.

1.

Administrationen af den samlede Forsøgsvirksomhed varetages af Statens Planteavlsudvalg, der bestaar af 5 Medlemmer, hvis Valg stadfæstes af Landbrugsministeriet efter Indstilling henholdsvis af Direktionen for Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole efter Samraad med Højskolens Undervisningsraad, af Det kgl. danske Landhusholdningsselskabs Præsidium, af De samv. danske Landboforeninger, af De samv. danske Husmandsforeninger og af De samv. danske Haveselskaber efter Samraad med Alm. dansk Gartnerforenings Bestyrelse.

Statens
Planteavls-
udvalg.

Medlemmerne vælges ordentligvis for 5 Aar ad Gangen. Hvert Nytaar foranlediger Udvalget valgt et Medlem. Stillingen som Udvalgsmedlem er ulønnet.

Ministeriet beskikker et af Medlemmerne som Formand for Udvalget i den Tid, for hvilken han er valgt som Medlem.

2.

Udvalgets Sager afgøres enten ved skriftlig Votering eller ved mundtlig Forhandling i Møderne.

Formanden sammenkalder og leder Udvalgets Møder og drager Omsorg for, at de tagne Beslutninger bringes til Udførelse.

Ingen Beslutning kan tages, uden at mindst 3 Medlemmer er enige om Sagen. Opstaar der inden for Udvalget Meningsforskel om, hvorvidt en Sag skal indstilles til Ministeriets Beslutning, har Formanden den afgørende Stemme.

3.

Kontorchefen, der tillige varetager Sekretærforretningerne, har Ansvaret for Planteavlskontorets Ledelse under Udvalgets Tilsyn. Han kan efter Bemyndigelse optræde paa Udvalgets Vegne.

Statens
Planteavls-
kontor.

4.

Udvalget udgiver »Tidsskrift for Planteavl«, der er Organ for Forsøgsvirksomheden, og antager dets Redaktør, ordentligvis Kontorchefen.

Tidsskrift
for
Planteavl.

I Tidsskriftet optages Beretninger og Meddelelser om Resultaterne af Forsøgsvirksomheden samt andet Stof vedrørende Jorddyrkning og Plantekultur.

5.

Forsøgs-
virksom-
hedens
Tjeneste-
mænd.

Forsøgsvirksomhedens Tjenestemænd udnævnes eller ansættes og lønnes samt afskediges og pensioneres efter Bestemmelserne i de til enhver Tid gældende Love, særlig Lov af 12. September 1919 om Statens Tjenestemænd.

Statens Planteavlsudvalg er Forsøgsledernes og Laboratorieforstanderens nærmeste Foresatte og meddeler dem de fornødne Instrukser vedrørende deres Virksomhed.

6.

Forsøgslederne og Laboratorieforstanderen har hver især Ansvaret for Driften af deres Forsøgsstation eller Afdeling og for Overholdelsen af deres Budget under Statens Planteavlsudvalgs Tilsyn. Forsøgslederen eller Forstanderen repræsenterer Stationen eller Afdelingen i alle retslige Forhold og bærer Ansvaret for Fyldestgørelsen af saavel dens Krav som dens Forpligtelser i enhver Henseende. Han ansætter, med Udvalgets Approbation, Stationens eller Afdelingens faste Assistenten, antager og afskediger vedkommende Arbejdere og fastsætter deres Løn i nøje Overensstemmelse med de paagældende Poster paa Budgettet.

7.

Afdelingsbestyrerne har hver især Ansvaret for Driften af deres Afdeling under vedkommende Forsøgsleders eller Forstanders Ledelse og Tilsyn.

8.

Forsøgs-
planerne.

For Forsøgsvirksomheden vedtages for hvert Finansaar en udførlig, fælles Arbejdsplan, indeholdende detaljerede Regler for Anlæg og Udførelse af de planlagte Forsøg og Undersøgelser i det paagældende Aar.

Forslag til Arbejdsplanen udarbejdes aarlig af Forsøgslederne og Laboratorieforstanderen i Forening og indsendes af disse til Statens Planteavlsudvalg inden 1. Februar. Naar Forslagene — eventuelt med Ændringer — efter Forhandling med Forsøgslederne m. fl. er approberede af Udvalget, paahviler Planens Udførelse med fuldt Ansvar Forsøgslederne og Laboratorieforstanderen under Udvalgets Tilsyn.

9.

Forsøgs-
resultaterne.

Formen for Forsøgsmaterialets Protokollering fastsættes af Statens Planteavlsudvalg efter Forhandling med Forsøgslederne. Hver af disse indsender aarlig Genpart af Forsøgsresultaterne til Opbevaring i Udvalgets Arkiv.

10.

Til Bearbejdelse af Forsøgsmaterialet udnævner Statens Planteavlsudvalg efter Forslag af Forsøgslederne for hver Forsøgsrække en

Ordfører, der, naar Forsøgsrækken er afsluttet, foretager Opgørelse af Resultaterne og udarbejder Beretningen.

Ordføreren i Forening med Bestyrerne af de Stationer eller Afdelinger, ved hvilke Forsøgsrækken har været udført, bærer Ansvar for Materialets og Bearbejdelsens Rigtighed, og Ordføreren tilstiller Udvalget Forsøgsberetningen til Offentliggørelse i den Form, hvori den er godkendt af samtlige Forsøgsledere. Paa lignende Maade forholdes med de kortfattede Meddelelser, der offentliggøres om Resultater af Forsøgsvirksomheden.

Forsøgsvirksomhedens Tjenestemænd maa ikke paa egen Haand, i trykte Publikationer eller Foredrag, offentliggøre Resultater fra Forsøgsvirksomheden.

11.

Forslag til det aarlige Budget for de enkelte Stationer, Laboratorier og Afdelinger indsendes fra de respektive Forsøgsledere og Laboratoriebestyrere til Statens Planteavlsudvalg. Udvalget afgør derefter, hvorvidt og i hvilket Omfang de stillede Forslag kan tages til Følge ved dets Indstilling, som afgives inden 1. Juli, til Ministeriet om Bevilling til den samlede Forsøgsvirksomhed for det kommende Finansaar.

Budget.

12.

Forsøgsvirksomhedens Regnskaber for det foregaaende Finansaar afgives fra Statens Planteavlsudvalg til Ministeriet inden 15. Juni.

Regnskab.

Efter at Revisionen har fundet Sted, meddeles der Udvalget og de enkelte Stationer, Laboratorier og Afdelinger Decision og Kvittering for Regnskaberne.

13.

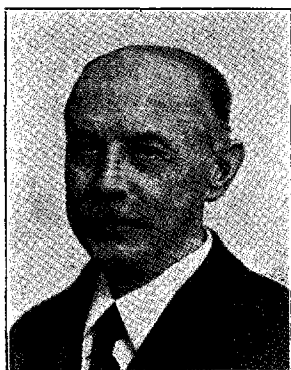
Forsøgsvirksomheden søger Samarbejde med andre Institutioner paa Omraader, hvor et saadant Samarbejde maa anses for ønskeligt.

Samarbejde.

14.

Ophævelse af eller Forandring i nærværende Forretningsorden kan kun foretages med Ministeriets Samtykke.

Efterhaanden, som Ledelsen og Administrationen i Aarenes Løb havde antaget faste og regelbundne Former, opstod der ganske naturlig Ønske om at faa Forsøgsvirksomheden, hvis Forhold hidtil var blevet afgjort alene ved ministeriel Resolution, i sine Hovedtræk ordnet ved Lov, saaledes at Virksomheden derigennem kunde blive anerkendt som Statsinstitution og dens Tjenestemænd stillede paa lige Fod med andre Stats-tjenestemænd. Forsøgsledernes Lønninger havde altid været meget beskedne; de blev ikke ydede efter bestemte Regler; men Forhøjelse fandt Sted paa de aarlige Finanslove, naar Udvalget og Ministeriet fandt Anledning dertil. Denne Ordning

Carl Bech. 1918.

var meget utilfredsstillende, særlig for Forsøgslederne, og efter gentagne og indtrængende Henstillinger fra disse fremsatte Statens Planteavlsudvalg da i 1908 Forslag til en Lønningslov for Forsøgslederne i Lighed med den for Statskonsulenterne samme Aar vedtagne Lov. Udvalget fremhævede i sin Motivering, at det »maa anse det for meget ønskeligt, at der nu søges tilvejebragt en fast og regelbunden Ordning af Lønningsforholdene inden for Forsøgsvirksomheden, der nu er indgaaet som et fast og uundværligt Led i Landbrugets Organisation. Der virker som Forsøgsledere i denne Institution en Række dygtige Mænd, der har erhvervet sig en grundig Uddannelse til Gerningen, og som er nøje fortrølige saavel med Planteavlsagen og Planteavlsforsøgene som med Landbrugets Arbejdsvilkaar i det hele, og hvis ansvarsfulde, pligtopfyldende og omfattende Arbejde ved Forsøgsstationernes Drift, Forsøgenes Anlæg og Udførelse og ved den konsultatoriske Vejledning i Planteavlsspørgsmaal, som i stedse stigende Omfang kræves saavel i som uden for Stationernes Omraade, i høj Grad værdsættes af Landbefolkningen. Disse Mænd turde have et berettiget Krav paa, at deres Lønningsforhold indordnes under bestemte Regler i en Lønningslov,

der foruden at sikre dem Adgang til en regelmæssig Lønningsstigning og en Maksimumsløn, der staar i et rimeligt Forhold til Nutidens Livsvilkaar og kan siges at være et nogenlunde passende Vederlag for det omfattende og ansvarsfulde Arbejde, de udfører, tillige giver dem Ret til Pension og Enkeforsørgelse.« Ministeriet tiltraadte Forslaget og fremsatte det i Folketinget den 8. Januar 1909. Det indeholdt Bestemmelse om, at Forsøgsledernes Antal og Virksomhed skulde fastsættes ved Finansloven,

And. Nielsen. 1919.

deres Antagelse og Afskedigelse foretages af Landbrugsministeren og deres aarlige Lønning ansættes til 2400 Kr., stigende med 300 Kr. hvert 4. Aar til 3600 Kr., samt at de erholdt Ret til Pension og Enkeforsørgelse efter samme Regler som Stats-tjenestemænd i tilsvarende Stillinger.

En tilfældig Omstændighed gav Anledning til, at Forslaget efter første Behandling i Folketinget blev henvist til Udvalg og ikke senere fremmet, og gentagne Indstillinger, som Statens Planteavlsudvalg i de følgende Aar fremsatte over for Ministeriet om paany at søge det gennemført, blev af forskellige politiske Grunde ikke tagne til Følge. Samme Skæbne fik et af Udvalget i 1913 fremsat »Forslag til Lov om Pensionering af de ved Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur fast ansatte Bestillingsmænd, Funktionærer og Arbejdere«, idet en om Statens Pensionsvæsen samtidig nedsat Kommission skulde tage de herhen hørende Spørgsmaal op til samlet Overvejelse.

I alle de Aar, disse Forhandlinger og Overvejelser stod paa, maatte Udvalget indskrænke sig til paa Finansloven at søge Tjenestemændenes Lønninger regulerede og noget forbedrede, og med Forslaget af 1909 som Rette-snor lykkedes dette da ogsaa paa en nogenlunde tilfredsstillende Maade, indtil Krigskonjunkturerne satte Kravene om Lønningsforhøjelser i det hele stærkt op. Til Dels som Følge heraf blev der i Begyndelsen af Aaret 1916 fremsat Forslag i Rigsdagen til nye Lønningslove for Tjenestemændene ved de højere Læreanstalter. Til Forslaget vedrørende Landbohøjskolen blev der senere knyttet Forslag om Forsøgslaboratoriet, Serumlaboratoriet og Statsfrøkontrollen, hvis Forhold ikke hidtil havde været ordnede ved Lov. Ganske uventet tilbød der sig her en gunstig Lejlighed til at gennemføre den gennem mange Aar tilstræbte, lovfæstede Ordning af Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur, som var mindst lige saa tiltrængt og berettiget som ved de nys nævnte Institutioner, og Statens Planteavlsudvalg lod ikke denne Lejlighed gaa ubenyttet hen.

V. Storch. 1900.

Det udarbejdede straks et udførligt motiveret Forslag, der blev tilstillet Ministeriet den 10. Marts 1916 og Dagen efter fremsat som Ændringsforslag til Lovforslagets 2. Behandling. Forslaget vedtoges, og »Lønningslov for Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Landbohøjskolens Forsøgsvirksomhed, Serumlaboratoriet, Statsfrøkontrollen og Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur« fik kongelig Stadfæstelse den 17. April 1916. Herefter lønnedes Forsøgslederne med 4000 Kr. aarlig, stigende hvert 4. Aar med 400 Kr. indtil 5600 Kr., Laboratoriebestyrere med 3600—4800 Kr., Filialbestyrere med 3000—4400 Kr., Botanikeren og Zoologen ved de plantepatologiske Forsøg med

Alfr. Bruun. 1922.

2400—4000 Kr., faste videnskabelige Assisterter med 2000—3600 Kr., andre faste Assisterter med 1600—2500 Kr., Kontorchefen med 2800—4400 Kr. og Fuldmægtigen med 2400—4000 Kr. — alle med Ret til Pension og Enkeforsørgelse efter sædvanlige Regler.

Ved Tjenestemandsløven af 12. September 1919 blev Bestemmelserne efter Statens Planteavlsudvalgs Forslag paa flere Punkter ændrede og supplerede og Forsøgsvirksomhedens Stilling og Ligestilling med andre Statsinstitutioner derigennem yderligere fæstnet. For Laboratorieforstanderens Vedkommende opnaaedes Ligestilling dog først ved Statens Planteavls-Laboratoriums Udvidelse og Flytning til Lyngby. Bortset fra de almindelige Bestemmelser, som gælder for alle Statstjenestemænd, er det paagældende Afsnit i Loven af 12. September 1919 saalydende:

Afdeling 24: e) Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur.

§ 1071.

Forsøgslederne og Laboratorieforstandere lønnes med 5400 Kr. aarlig, stigende hvert 3. Aar med 600 Kr. indtil 7200 Kr.

§ 1072.

Afdelingsbestyrere lønnes med 4500 Kr. aarlig, stigende hvert 3. Aar med 600 Kr. indtil 6300 Kr.

§ 1073.

Amanuenser lønnes med 3480 Kr. aarlig, stigende hvert 3. Aar med 360 Kr. indtil 5280 Kr.

§ 1074.

Stk. 1. Faste videnskabelige Assisterter med fuld Arbejdstid og ledende Stilling ved den paagældende Afdeling lønnes med 2880 Kr. aarlig, stigende hvert 3. Aar med 360 Kr. indtil 5040 Kr.

Stk. 2. Andre faste Assisterter med fuld Arbejdstid ved Forsøgs-virksomheden lønnes med 1800 Kr. aarlig, stigende hvert 3. Aar med 300 Kr. indtil 3000 Kr.

Stk. 3. Naar en af de i denne Paragrafs 1. Stykke nævnte Stillinger bliver ledig, besættes den i en Prøvetid af 2 Aar og lønnes med 2880 Kr. Hvis fast Ansættelse opnaas, medregnes Prøvetiden ved Beregning af Tjenestealder med Hensyn til Løn og Pension. Dog kan et i Art og Omfang tilsvarende Arbejde som honorarlønnet Assistent ved Forsøgsvirksomheden erstatte Prøvetiden, og 2 Aars Tjenestealder kan ogsaa i dette Tilfælde medregnes.

§ 1075.

Kontorchefen, der tillige varetager Sekretærforretningerne, lønnes med 6900 Kr. aarlig.

§ 1076.

Fuldmægtigen lønnes med 4800 Kr. aarlig, stigende efter 5 Aar til 5160 Kr.

§ 1077.

Faste videnskabelige Assisterter ved Administrationen lønnes med 2880 Kr. aarlig, stigende hvert 3. Aar med 360 Kr. indtil 5040 Kr.

§ 1078.

Kontorister lønnes med 1320 Kr. aarlig, stigende hvert 2. Aar med 120 Kr. indtil 2040 Kr.

Ansættelse som Kontorist er betinget af en Alder af 20 Aar samt en Prøvetid med fuld Tjeneste i mindst 1 Aar.

§ 1079.

Forsøgslederne, Laboratorieforstandere, Afdelingsbestyrere, Kontorchefen og Fuldmægtigen udnævnes af Kongen; Amanuenser ansættes af Ministeren; de øvrige i dette Afsnit nævnte Tjenestemænd ansættes af paagældende Leder eller Forstander.

§ 1080.

Ved denne Lovs Ikrafttræden normeres Antallet af Tjenestemænd saaledes:

12 Forsøgsledere, 1 Laboratorieforstander, 8 Afdelingsbestyrere, 2 Amanuenser og 26 faste videnskabelige Assisterter, hvoraf 2 ved Administrationen.

§ 1081.

Ved Overgang fra en Stilling til en anden, hvis Begyndelsesløn er lavere end den første Stillings Slutningsløn, kommer Tjenestemanden straks paa det Løntrin i den ny Stilling, som er nærmest højere end den sidst oppebaarne Lønning i den hidtidige Stilling, hvorhos han, hvis der fremtidig i den hidtidige Stilling ved Alders-

tillæg vilde være opnaaet en Lønning, der var højere end eller lige med hans Lønning i den ny Stilling, allerede fra paagældende Tidspunkt inden for Slutlønnen opnaar nyt Alderstillæg.

§ 1082.

Ved Beregning af Alderstillæg for dem, som ved denne Lovs Ikrafttræden er ansat i en af de i dette Afsnit nævnte Stillinger, medtages den Tjenesteadler, de paa dette Tidspunkt har i den paagældende Stilling.

Ved senere Normeringslove er Antallet af Tjenestemænd ændret og nu normeret saaledes (§ 1080):

11 Forsøgsledere, 1 Laboratorieforstander, 6 Afdelingsbestyrere og 23 faste videnskabelige Assisterter, hvoraf 1 ved Administrationen, samt 1 faguddannet Betjent. Hertil kommer Forsøgslederen paa Færøerne, der er normeret særskilt, de Afdelingsbestyrere, som ikke er Tjenestemænd, men kun honorarlønnede, og de faste Assisterter, der ikke er normerede (jvf. Oversigten, Side 79).

De i Forretningsordenen omhandlede Instrukser for Forsøgslederne, der er meddelte disse med særligt Henblik paa deres Stilling som Bestyrere af Forsøgsstationerne, har til enhver Tid været i nøje Overensstemmelse med de for Forsøgsvirksomhedens Ledelse gældende Grundregler; men efter de i Aarenes Løb stedfundne Forandringer og indvundne Erfaringer er de ændrede noget i Enkelthederne. De almindelige Bestemmelser er enslydende for samtlige Forsøgsledere og Bestyrere uden Hensyn til Stationens Beliggenhed og Op-gaver, og for Stationer med samme Virksomhed er Specialbestemmelserne ogsaa enslydende. For Bestyrerne af Havebrugs-Forsøgsstationerne gælder saaledes følgende fælles

Instruks.

Bestyreren er som Forsøgsleder under Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur undergivet de i Lov af 12. September 1919 om Statens Tjenestemænd indeholdte Bestemmelser med Hensyn til Ansættelse og Afskedigelse, Lønning og Pension, Tjenesteplichter og Retigheder m. v.

For hans Virksomhed som Forsøgsleder og Bestyrer af Forsøgsstationen gælder i øvrigt følgende Bestemmelser:

1.

Bestyreren har Ansvar for Forsøgsstationens Drift og for Overholdelsen af dens Budget under Tilsyn af Statens Planteavlsudvalg, der er hans nærmeste Foresatte. Bestyreren har Tjenestebolig, med Have, paa Stationen. Han repræsenterer Stationen i alle retslige

Forhold og bærer Ansvaret for Fyldestgørelsen af saavel dens Krav som dens Forpligtelser i enhver Henseende.

2.

Forsøgsstationens Virksomhed skal gaa ud paa i Samarbejde med de andre Stationer ved Forsøg og Undersøgelser i det Omfang og paa den Maade, som det blev forudsat ved Havebrugs-Forsøgsstationernes Oprettelse (jvf. Statens Planteavlsudvalgs Aarsberetninger for 1913—14 og 1914—15), og som Forholdene i øvrigt maatte tillade, at virke for Fremme af det økonomiske Havebrug her i Landet.

Ved Stationens Ledelse skal det tillige holdes for Øje, at den i saa vid Udstrækning som muligt skal virke direkte belærende for praktiske Havebrugere og Gartnere.

3.

For Statens Forsøg i Plantekultur vedtages for hvert Finansaar en fælles Arbejdsplan. De i denne indeholdte detaillerede Regler for Udførelsen af Stationens Forsøg og Undersøgelser maa Bestyreren nøje følge. Forslag til Arbejdsplan udarbejdes for hvert Finansaar af samtlige Forsøgsledere i Forening og indsendes til Statens Planteavlsudvalg inden 1. Februar. Naar Forslaget efter Forhandling mellem Forsøgslederne og Udvalget og efter eventuelle Ændringer er approberet af Udvalget, paahviler Planens Udførelse med fuldt Ansvar de respektive Forsøgsledere under Udvalgets Tilsyn.

Samtlige Forsøgsresultater bogføres paa dertil af Statens Planteavlsudvalg efter Forhandling med Forsøgslederne godkendte Skemaer for hver enkelt Forsøgsrække. Samtlige Lommebøger og Forsøgsprotokoller, i hvilke ogsaa de udregnede Gennemsnitsresultater indføres, opbevares paa Stationen, tydelig mærkede med Betegnelse af Aarstal og Forsøgsrække. Senest inden hvert Aars 1. Oktober indsender Bestyreren til Udvalget en Afskrift af de protokollerede Resultater fra hver enkelt Forsøgsrække for det foregaaende Finansaar, ledsaget af en Skitse over Forsøgsparecellernes Beliggenhed i Marken, samt Bemærkninger om Forsøgets praktiske Udførelse og dets Forløb, særlig med Hensyn til Afgrødens Udvikling paa de enkelte Parceller. Angaaende Forsøgsrækker, som er planlagte, men fra hvilke intet Talmateriale maatte foreligge, indsendes samtidig Oplysning om Aarsagen hertil. Afskrifterne og Optegnelserne opbevares i Udvalgets Arkiv til Anvendelse ved Resultaternes Bearbejdelse. Et Afskrivningshæfte maa kun indeholde Materiale fra et enkelt eller sammensat Forsøg, hvis Resultater skal bearbejdes under eet.

Inden hvert Aars 1. Marts indsender Bestyreren endvidere til Statens Planteavlsudvalg for det forløbne Kalenderaar en kortfattet Oversigt over Forsøgsstationens Arbejde, i hvilken der foruden Meddelelse om Resultaterne af de meteorologiske Observationer, som Aaret rundt maa foretages paa Stationen, tillige gives Oplysning om andre Forhold, som er af Betydning ved den senere Bearbejdelse af

de forskellige Forsøgsresultater, saaledes navnlig angaaende Planter-
nes Udvikling, Sygdomsangreb, Insektangreb m. v. Ved Udvalgets
Foranstaltning offentliggøres eller mangfoldiggøres Oversigten og til-
stilles samtlige Forsøgsledere.

4.

Til Bearbejdelse af Forsøgsmaterialet udnævner Statens Plante-
avlsudvalg efter Forslag af samtlige Forsøgsledere for hver Forsøgs-
række en Ordfører, der foretager Opgørelse af Resultaterne og udar-
bejder Beretningen. Ordføreren i Forening med Bestyrerne af de
Stationer, ved hvilke Forsøgsrækken har været udført, bærer An-
svaret for Materialets og Bearbejdelsens Rigtighed. Til Brug ved Be-
arbejdelsen har Ordføreren Raadighed over de til Statens Planteavls-
udvalgs Arkiv indsendte Afskrifter og Optegnelser vedrørende Resul-
taterne fra vedkommende Forsøgsrække.

Ordføreren tilstiller Statens Planteavlsudvalg Forsøgsberetningen
til Offentliggørelse i den Form, hvori den er godkendt af Forsøgs-
lederne. Offentliggørelsen sker ved Udvalgets Foranstaltning, saaledes
at det af Beretningen, der i Reglen optages i Tidsskrift for Planteavl
og udgives i Særtryk i Boghandelen, fremgaar, at en saadan Godken-
delse har funden Sted.

Kortfattede Meddelelser fra Statens Forsøgsvirksomhed i Plante-
kultur udsendes ved Statens Planteavlsudvalg saa vidt muligt gennem
alle Landets Dagblade og Landbrugsblade til Vejledning for Land-
mændene. Meddelelserne udarbejdes af Forsøgslederne i Forening
og indsendes af Ordføreren for vedkommende Forsøgsrække til Ud-
valget mindst en Maaned før det Tidspunkt, da Offentliggørelsen skal
finde Sted.

Bestyreren maa ikke paa egen Haand, i trykte Publikationer
eller Foredrag, offentliggøre Resultater fra Statens Forsøgsvirksom-
hed i Plantekultur.

5.

De af Forsøgsstationens Arealer, der ifølge deres Grundbeskaf-
fenhed er ubrugelige til Forsøg, eller hvis Beliggenhed eller Form
gør dem uskikkede dertil, anvendes til Planteskole, Dyrkning af Iagt-
tagelses- og Forevisningsprøver eller til almindelig Drift.

Afgrøderne anvendes og afhændes efter Bestyrerens Skøn paa
den for Stationen hensigtsmæssigste og mest økonomiske Maade.

Det paahviler Bestyreren at drage Omsorg for, at Bygninger,
Hegn, Veje og Vandløb, som henhører under Stationen, vedligeholdes
i bedst mulig Stand.

Angaaende Grundforbedringer og nye Foranstaltninger, som
maatte ønskes udførte paa Stationen, maa Bestyreren forhandle med
Statens Planteavlsudvalg, efter hvis Forskrifter han ved Udførelsen
af sin Virksomhed i øvrigt i det hele vil have at rette sig.

6.

Bestyreren indsender inden hvert Aars 1. Juni, efter Forhandling med de øvrige Forsøgsledere, Forslag til Statens Planteavlsudvalg angaaende Budget for Forsøgsstationen for det følgende Finansaar. Udvalget afgør derefter, hvorvidt og i hvilket Omfang de stillede Forslag kan tages til Følge ved Indstilling til Landbrugsministeriet om Bevilling til Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur for det paa-gældende Finansaar.

De til Stationens Virksomhed for et Finansaar bevilgede Statsmidler anvises Bestyreren forskudsvis til Udbetaling i Aarets Løb efter skriftlig Henvendelse til Statens Planteavlsudvalg.

Inden hvert Aars 1. Maj vil Bestyreren have til Udvalget at indsende fuldstændigt Regnskab til Afgivelse til Ministeriet med Bilag for Anvendelsen af Bevillingen til Stationen samt for de ved dennes Drift stedfundne Indtægter og Udgifter i det foregaaende Finansaar, ledsaget af en Fortegnelse over de Stationen tilhørende Maskiner, Redskaber, Apparater og Inventariegenstande. Regnskabet affattes efter Budgetposterne, saaledes at det fremgaar, hvorledes Beløbet paa hver enkelt af disse er forbrugt, og der maa i Regnskabet indeholdes eller henvises til fuldstændige Oplysninger angaaende saavel alle Indtægtsbeløb, med Angivelse af Mængde og Pris for solgte Produkter, som alle Udgiftsposter, der maa bilægges med Kvittering fra Modtageren af hvert enkelt Beløb. Inventarfortegnelsen maa indeholde Angivelse af Beholdningen ved Aarets Begyndelse, den i Aarets Løb stedfundne Afgang og Tilgang samt Beholdningen ved Aarets Slutning. Saavel Afgangen som Tilgangen maa behørig dokumenteres, Afgangen ved fornøden Forklaring, Tilgangen ved Henvisning til vedkommende Udgiftsbilags Nummer.

7.

Inden for den ved Loven om Statens Tjenestemænd af 12. September 1919 givne Begrænsning er Bestyreren bemyndiget til at antage og afskedige Forsøgsstationens Medhjælpere og Arbejdere og fastsætte deres Lønninger i nøje Overensstemmelse med de paagældende Poster paa det til enhver Tid for Stationen gældende Budget.

I Vederlag for fuld Kost og fri Station (Vask undtagen), som af Bestyreren leveres Stationens Medhjælpere og faste Arbejdere, kan der af Stationens Driftskonti beregnes en ved Forhandling og Overenskomst mellem Statens Planteavlsudvalg og Forsøgslederne fastsat Betaling.

For de i Husholdningen anvendte Produkter fra Stationen betaler Bestyreren Stationen efter Dagens Priser. Produkterne fra den til Tjenesteboligen hørende Have, hvis Nytteareal maa udgøre indtil 20 a, og som — med Undtagelse af Urte- og Blomsterfrø — vedligeholdes for Stationens Regning, kan Bestyreren udnytte til egen Fordel.

For andre Naturalydelser, saasom Brændsel, Gas og Elektricitet,

som anvendes i Husholdningen og til privat Brug, betaler Bestyreren efter Dagens Priser.

Om Brugen af Tjenesteboligen henvises til Bestemmelserne i ovennævnte Lovs §§ 36—38.

8.

Det er Bestyreren forbudt under nogen som helst Form at afhænde eller lade afhænde til Dyrkning nogen ved Statens Forsøgs-virksomhed tilvejebragt ny Kulturform, før end Bestemmelse herom efter Forhandling med samtlige Forsøgsledere er truffen af Statens Planteavlsudvalg.

Endvidere er det Bestyreren forbudt, uden Statens Planteavlsudvalgs Samtykke, at afgive faglige Erklæringer til Brug ved Rets-trætter.

Forsøgsstationen skal staa aaben for enhver havebrugsinteresse-ret Besøgende.

Paa Stationen maa ikke uden Statens Planteavlsudvalgs Samtykke udføres kemiske Analyser for Private eller for Institutioner uden for Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur.

Stationen bør, for saa vidt Midlerne og Forholdene tillader det, levere Materiale fra Forsøgene til Planteavlsudstillinger, hvortil saa- saadant maatte ønskes.

Det Bestyreren tildelte Beløb til Rejser kan han anvende til Rejser i Stillings Medfør, idet Befordringsudgifterne opføres med de udlagte Beløb (II. Kl. Jærnbane, I. Kl. Dampskib), og Vederlaget for de øvrige Rejsseudgifter beregnes til 12 Kr. pr. Dag. Ved Beregningen af Dagpenge opføres en Fraværelse fra Hjemmet af over 6 Timer og indtil 24 Timer for een Dag, og 6 Timer eller derunder for en halv Dag¹⁾.

For saa vidt Bestyreren maatte foretage Rejser efter Begæring af Selskaber, Foreninger eller Private, bliver de hertil medgaaede Udgifter at afholde af vedkommende Rekvirent.

9.

Foredrag og skriftlige Arbejder, som Bestyreren maatte paatage sig for Landboforeninger eller lignende Institutioner, kan honoreres efter fri Overenskomst. I øvrigt maa Bestyreren ikke modtage noget Honorar eller Vederlag for den Vejledning, han maatte yde, eller lade sig økonomisk interessere ved Køb og Salg af Produkter, Redskaber, Maskiner m. v. vedrørende Forsøgsstationen.

Bestyreren maa ikke uden Statens Planteavlsudvalgs Tilladelse tage længere Tids Ophold uden for Hjemmet.

Som det vil ses, danner Bestemmelserne i Forretningsordenen, Tjenestemandssloven og Instrukserne Grundlaget for Forsøgsvirksomhedens Organisation og for dens Le-

¹⁾ Disse Bestemmelser er senere ændrede ved nye, almindelig gældende, ministerielle Regler.

delse og Administration. Ved sin Stilling som administrativt Mellemlid mellem den faglige Ledelse af Virksomheden og Bevillingsmyndighederne staar Statens Planteavlsudvalg over for disse som Garant for denne. Gennem Tjenestemændenes Ansættelse og Instruktion, ved Afgørelse af Forslagene til Ministeriet om de aarlige Bevillinger til de enkelte Stationer og Afdelinger og ved Godkendelse af den aarlige Arbejdsplan for Forsøgene har Udvalget Raadighed over de økonomiske

Et Forsøgsledermøde.

Vilkaar for Forsøgsvirksomheden og for dennes Retningslinier og Omfang, medens Forsøgslederne i enhver Henseende har det faglige Ansvar for Stationernes og Afdelingernes Drift, for Forsøgsarbejdets Planlæggelse og Udførelse og Resultaternes Bearbejdelse og Offentliggørelse samt for Bevillingernes Anvendelse inden for de givne Rammer, — og med denne Fordeling af Myndighed og Ansvar har Organisationen i Tidens Løb staaet sin Prøve.

I hvert Aars Juni Maaned samles Forsøgslederne og Afdelingsbestyrerne til Møde for at drøfte Forslag til Budget for det næst følgende Finansaar. Efter at hver enkelt Stations

og Afdelings Forslag under Medvirkning af Statens Planteavlskontor er blevet kritisk gennemgaaet, fremsendes det til Statens Planteavlsudvalgs Godkendelse. Og naar denne efter Drøftelse i Udvalget og eventuelt Besøg paa Stationerne (til hvilke Udvalget hvert Aar foretager en Rejse, skiftevis i Jylland og paa Øerne) har fundet Sted, udarbejder Kontoret det samlede Budgetforslag til Finansloven til videre Behandling i Rigsdagen. Forslaget er her i Reglen blevet vedtaget uforandret. Udvalget

Statens Planteavlsudvalg holder Møde.

har i det hele taget altid kunnet glæde sig ved en vidtgaaende Tillid og Bevaagenhed fra Ministeriets og Rigsdagens Side. Grunden hertil maa ved Siden af det gode Arbejde, Forsøgs-virksomheden har udført, sikkert væsentlig tilskrives den Omstændighed, at Udvalget bestandig har gjort de Forslag, Forsøgslederne fremsætter, til Genstand for en meget grundig kritisk Behandling med deraf følgende Begrænsning af det ønskelige til det efter Udvalgets Skøn til enhver Tid opnaaelige og absolut nødvendige. De Bevillingskrav, der er blevet fremsatte til de aarlige Finanslove, har saaledes altid været stærkt afdæmpede og vel begrundede og derfor ogsaa let gennemførlige.

Udvalget og Forsøgsvirksomheden har herved utvivlsomt i høj Grad styrket sin Position over for Bevillingsmyndighederne — uden at svække den over for Landbruget.

Ved Møder i December begynder Forhandlingerne om Arbejdsplanen for det følgende Finansaar. Forsøgslederne holder et forberedende Møde og forelægger derefter Hovedpunkterne af Planen ved et Møde af Formænd og Konsulenter for de provinsielle Fællesforeningers Planteavlsudvalg og Repræsentanter for andre i Planteavlen interesserede Foreninger og Institutioner, hvor den lokale Forsøgsvirksomheds Maal og Midler drøftes, og hvor der træffes Aftale om Samarbejde og Arbejdsdeling med Statens Forsøgsvirksomhed. Paa det Grundlag, som herved tilvejebringes, og med fornødent Hensyn til Bevillingerne, udarbejder Forsøgslederne de detaljerede Forslag til Arbejdsplanen ved et Møde i Januar med Afdelingsbestyrerne og Assisterterne samt de provinsielle Plante-

Vilhelm Pinholt. 1917.

Emil Rasmussen. 1922.

avlskonsulenter og indsender derefter Forslagene til Planteavlskontoret, som redigerer dem til Trykning i Arbejdsplanen; hvert Forsøg under sit Løbenummer. Korrekturafttryk omsendes, og om dette afholder Statens Planteavlsudvalg da i Marts et afsluttende Møde med Forsøgslederne og Afdelingsbestyrerne, hvor det samlede Forslag til Arbejdsplanen gennemgaas, Ordførerne for hver enkelt Forsøgsrække vælges og Planen endelig godkendes til Udførelse. Ogsaa andre Sager vedrørende Virksomheden drøftes ved dette Møde, og ofte nedsættes der

Udvalg til at undersøge, overveje og afgive Betænkninger og Forslag om Spørgsmaal, der kræver en mere indgaaende Behandling.

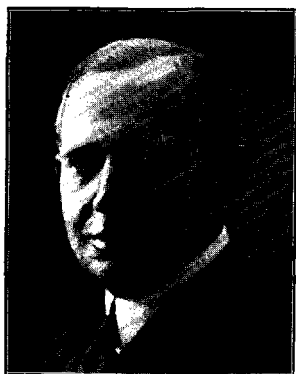
V. Selchau-Hansen. 1918.

Naar Forsøgsresultaterne foreligger, indsender Stationerne, med Henvisning til Arbejdsplanens Løbenumre, Genparter af Forsøgsprotokollerne med de fornødne Oplysninger om hvert enkelt Forsøg til Planteavlskontoret, hvor de samles, registreres og senere udsendes til Brug for Ordførerne ved Udarbejdelse af Beretningerne. Naar disse er godkendte af samtlige Forsøgsledere, indsendes de tilligemed korte Meddelelser om Forsøgene til Kontoret, hvor Beretningerne straks offentliggøres i Tidsskrift

for Planteavl og udgives særskilt i Boghandelen, medens Meddelelserne først trykkes i 20—30 000 Eksemplarer til Udsendelse gennem Fag- og Dagspressen, til Uddeling ved Møder, Udstillinger, Undervisning m. v. og derefter optages i Tidsskriftet. Af Forsøgsberetninger er der nu (1923) udsendt 172 og af Meddelelser 106. Hertil kommer de aarlige og maanedlige Oversigter, som udgaar fra de plantepatologiske Forsøg, over Sygdomme hos Landbrugets og Havebrugets Kulturplanter.

De periodiske Beretninger fra de enkelte Stationer og Afdelinger om deres Virksomhed i det enkelte Aar offentliggøres i Statens Planteavlsudvalgs Aarsberetning, der samles af Planteavlskontoret og i øvrigt indeholder Oversigt over

Forsøgsvirksomhedens Aktiver og Organisation, dens Budget, Bevilling og Regnskab samt Referater af Møder og Meddelelse om de vigtigste af de i Aarets Løb behandlede Sager.

Fr. Weis. 1921.

Forsøgsvirksomhedens Publikationer udsendes i stort Antal til Institutioner og Personer i Ind- og Udland, landøkonomiske Lærestalter, Biblioteker, Redaktioner m. fl., som maa forudsættes at have Interesse af at modtage dem, saaledes ogsaa det internationale Landbrugsinstitut i Rom (Institut National d'Agriculture),

og med en Række af Institutioner finder der Udveksling Sted af tilsvarende Publikationer, som indgaar i Statens Planteavlsudvalgs Bibliotek.

Som det vil fremgaa af det foregaaende, har Statens Planteavlsudvalgs Hovedopgave været paa Landbrugsministeriets Vegne at varetage Administrationen af Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur. Men ved Siden heraf har offentlige Myndigheder og Institutioner, navnlig Ministerierne, i ret vid Udstrækning benyttet Udvalget som Raadgiver i almindelige Planteavls-spørgsmaal, hvad enten disse havde Forbindelse med Forsøgsvirksomheden eller ikke, ligesom det ogsaa selv, paa eget Initiativ, har rejst saadanne Spørgsmaal og fremsat Forslag til deres Løsning. Om end Udvalget vel ikke herigennem kan siges at have været — eller at have haft til Hensigt at være — et almindeligt Velfærdsudvalg til Planteavlens Fremme, saa har det dog i Aarenes Løb — som oftest efter forudgaaende Forhandling med Forsøgslederne — iværksat Foranstaltninger og afgivet Betænkninger og Forslag i en Række af Sager af indgribende Betydning for dansk Jordbrug. De fleste — aarlig 30—40 — specielle Erklæringer er afæsket det af Ministeriet og har haft direkte Forbindelse eller Berøring med Forsøgsvirksomheden. Blandt de øvrige Sager, som Statens Planteavlsudvalg har gennemført, skal de vigtigste nævnes:

Svend Bruun. 1916.

Gratis Uddeling af Saasæd og Læggekartofler af gode Sorter og Stammer i 1900—1909. Derefter Avl, Salg og Fordeling af Saasæd af gode Stammer af Kornsorterne, særlig Tystofte Smaahvede, under Udvalgets Tilsyn og Kontrol.

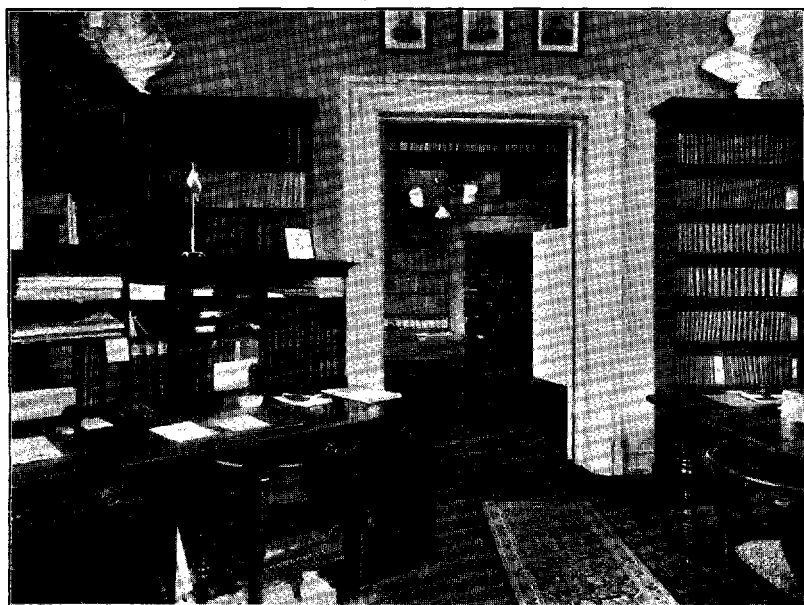
Rendyrkning og Formering af Saasæd til Landboforeningernes Forevisningsmarker i 1903—1909.

Undersøgelse af Græsmarker i Jylland, 1905—1910, efter en lignende Plan som for *P. Nielsens* Græsmarksundersøgelser paa Øerne i forrige Aarhundrede. Undersøgelserne blev udførte

af *E. Lindhard* med Støtte af Midler fra Julius Skrikes Stiftelse gennem Det kgl. danske Landhusholdningsselskab.

Uddannelse af jyske Roelæringer i Sukkerroeegnene paa Fyn og Lolland-Falster i 1901—1905 med Støtte af Landhusholdningsselskabet.

Forbedring af Høststatistikken, herunder Tørstofprocentens Anvendelse ved Opgørelse af Roehøsten fra 1904 og Bestem-

Statens Planteavlkontor.

melse af Græssets og Grønfoderets Værdi paa Grundlag af Kontrolforeningernes Regnskaber fra 1911.

Forslag til Forbedring af Meteorologisk Instituts Vejrtjeneste.

Gennemførelse af en fælles Enhedsbetegnelse for 100 Kilogram = Hektokilogram, hkg, fra 1910.

Indførelse af skærpede Bestemmelser vedrørende Bekæmpelse af Ukrud paa Jærnbanernes Terræn fra 1910.

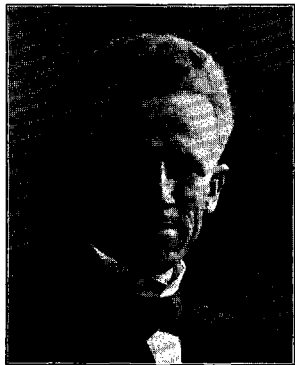
Medvirkning ved Udgivelse af en Lærebog i Planteavl for Folkeskoler paa Landet, ved Landhusholdningsselskabet 1909.

Udsættelse af forskellige Prisopgaver gennem Videnskaberne Selskab og Landhusholdningsselskabet.

Ordning af større Planteavludstillinger, bl. a. ved Verdensudstillingen i Paris 1900.

Ordning og Fordeling af Statens Tilskud til Planteavlens Fremme i de landøkonomiske Foreninger i 1898—1906. Fritagelse for en Planteavlslov herom og Indførelse af ministerielle Regler i Stedet¹⁾. Med Udvalgets Billigelse har Kontorchefen fra 1914 under eget Ansvar, med Bistand af Planteavlskontoret, varetaget Landbrugsministeriets Tilsyn og Kontrol med Anvendelsen af disse Statsmidler.

Oprettelse, Organisation og Administration af Statens Grundforbedringsvæsen i 1918 — »indtil videre som Indledning til den endelige Ordning«. Fra 1. April 1919 overgik Administrationen af denne Statsinstitution til Statens Grundforbedringsudvalg, og 3 Aar senere blev dens Virksomhed overtaget af Det danske Hedeselskab.

H. C. Larsen. 1919.

Planlægelse og Forundersøgelse for Udnyttelse af Vildmoserne i det nordlige Jylland i 1918.

Forslag til Lov om Grundforbedringslaan i 1919.

Omordning og Begrænsning af Bevillingerne til Det danske Hedeselskabs Virksomhed vedrørende Mose- og Engkultur, Kanal- og Vandstandsreguleringsarbejder, Moseundersøgelser og Hegns- og Læplantninger i 1918—19.

Nedlæggelse af Stillingerne som Landbrugsministeriets Konsulent i Plantesygdomme og som Statskonsulent i Planteavl for Jylland fra 1921.

Undersøgelse af Frugtavlens Udvikling og Standpunkt i Landets forskellige Egne i 1919²⁾.

L. P. M. Larsen. 1920.

¹⁾ Jvf. H. C. Larsen: l. c., Side 152.

²⁾ Jvf. Tidsskrift for Planteavl, 26. Bind, Side 80 og følg.

Ved Samarbejde med forskellige Institutioner og Organisationer har Udvalget endvidere medvirket ved en Række andre Foranstaltningers Gennemførelse, saaledes Undersøgelser vedrørende Foderplanternes Næringsindhold og Foderværdi, fra 1911 i Samarbejde med Forsøgslaboratoriet (fra 1921 gennem Fællesudvalget for Statens Planteavls- og Husdyrbrugsforsøg); Forsøg med dansk Sædefrø i Udlandet i Samarbejde med Landhusholdningsselskabet fra 1912; Forsøg og Undersøgelser vedrørende Hegns- og Læplantning i Samarbejde med Landbo- og Husmandsforeninger i 1913—15¹⁾; desuden lokale Iagttagelsesplantninger af Frugtsorter, Prøvedyrkning af Køkkenurter og Bagningsforsøg med dansk og udenlandsk Mel.

Fra 1916 er Driften af Statens Gaard i Jullerup (44 ha), der anvendes til Frøavl, Fremavl af Sædefrø, Prøvedyrkning m. v., henlagt under Statens Planteavlsudvalgs Administration, og fra 1917 vælger Udvalget to Repræsentanter til Fællesudvalget for Statens Gaarde ved Hillerød (516 ha), som staar til Raadighed for Statens Husdyrbrugsforsøg, Forsøgslaboratoriet og Forsøgsmejeriet.

Bemærkninger om Forsøgsarbejdet.

Det ligger uden for Formaalet med nærværende Skrift at give en Fremstilling af Forsøgsarbejdet og dets Resultater. Forsøgenes Hovedformaal har fra første Færd af været og er fremdeles at undersøge og give Svar paa Spørgsmaal, som har direkte Interesse for den praktiske Landmand ved hans Arbejde med Planteavl. Forsøgene er stationære Markforsøg, udførte i saa nøje Tilknytning til og Overensstemmelse med de naturlige, praktiske Forhold som muligt. Karforsøg har været uden nævneværdig Betydning. Til Markforsøgene er der knyttet indgaaende botaniske, kemiske, bakteriologiske og patologiske Undersøgelser samt Undersøgelser af forsøgsteknisk Natur — alt med det Formaal at opnaa ikke blot den mest omfattende og dybtgaaende Besvarelse af Spørgsmaalene, men tillige de sikreste og mest paalidelige Resultater.

Grundlaget for de Forsøgsmetoder, der anvendes, blev skabt af *P. Nielsen*. Han indførte Benyttelsen af Fællesparceller

¹⁾ Jvf. Tidsskrift for Planteavl, 24. Bind, Side 531 og følg.

(d. v. s. flere ensartet behandlede Forsøgsparceller af samme Nummer), formindskede Parcellernes Størrelse, afskaffede mellem-liggende, ubevoksede Gange og muliggjorde derved Forøgelse af Fællesparcellernes Antal, saaledes at man ved jævn og ensartet Fordeling af disse over Forsøgsmarken blev i Stand til i langt højere Grad end hidtil at kontrollere Jordens Ensartethed og den Sikkerhed, hvormed der arbejdes.

Ved Fordeling af Forsøgene mellem de forskellige Stationer tages der Hensyn til Forsøgenes Art og Resultaternes Rækkevidde. Forsøg angaaende Spørgsmaal, som maa antages at have almindelig Interesse for Landmændene hele Landet over, men hvis Besvarelse maa forudsættes til en vis Grad at ville være afhængig af Jordbund og klimatiske Forhold i de forskellige Landsdele, udføres paa samtlige eller flere Stationer paa samme Tid, hvorimod Forsøg og Undersøgelser, ved hvilke man paa Forhaand tør gaa ud fra, at Spørgsmaalenes Besvarelse ikke vil være særlig afhængig af Jordbund, Klima og andre stedlige Forhold, og hvis Resultater altsaa maa antages at have Gyldighed for et større Landomraade, samt Forsøg og Undersøgelser, der navnlig har Interesse for den Egn eller Landsdel, hvori Stationen ligger, kun udføres paa en enkelt Station eller et enkelt Forsøgssted. Hver Forsøgsrække strækker sig i Reglen over flere Aar. Det samlede Antal Forsøg, der udføres i det enkelte Aar, beløber sig til ca. 300, hvoraf for Tiden 15—20 er Sorts- og Stammeforsøg, 60 Gødnings-, Sædskifte- og Jordbehandlingsforsøg, 20 Forsøg med Foderplanter og 20 med Forædling og Frøavl, 30 Moseforsøg, 40 Havebrugsforsøg, 60—70 Forsøg til Bekæmpelse af Ukrud og Plantesygdomme og 10—20 jordbrugskemisk-bakteriologiske Undersøgelsesrækker.

Om Arten og Omfanget af de Opgaver, Statens Forsøgsvirksomhed i Tidens Løb har beskæftiget sig med, og de Resultater, der er opnaaede, henvises til efterfølgende Fortegnelse over de udkomne Beretninger og Meddelelser fra Forsøgsvirksomheden (se Side 117 og følg.) samt til Sammen- draget af disse i *Karsten Iversens*: »Oversigt over de for Landbruget vigtigste Resultater af Statens Forsøg i Plantekultur«, som findes i Tidsskrift for Planteavl, 28. Bind, Side 416—513, og er udgivet særskilt i Boghandelen.

Sluttelig maa nævnes det Forædlingsarbejde med

Landbrugets Kulturplanter, der er foretaget paa Forsøgsstationerne. Det er et rent personligt Arbejde, som vedkommende Tjenestemænd har udført af Interesse for Sagen, og som ikke har medført nævneværdige Udgifter for Staten. Det har dels taget Sigte paa gennem videnskabelig Forskning at undersøge Forædlingsarbejdets Veje og Muligheder, dels og navnlig haft det rent praktiske Formaal for Øje at tiltrække mere yderige og værdifulde Kulturformer, og Resultatet af dette Arbejde har været af stor Betydning, da det i høj Grad har bidraget til at forhøje Udbyttet af Planteavlen her i Landet.

Af nye Kulturformer, der er fremstillede ved Forsøgsvirksomheden, og af hvilke de fleste efter flere Aars sammenlignende Forsøg er udsendte til Dyrkning i Praksis og har vundet megen Udbredelse, skal her anføres følgende:

Fra Forsøgsstationen ved Tystofte:

Forædlingen indledet og gennemført af *N. P. Nielsen* eller indledet af denne og gennemført af *E. Lindhard*:

1. Tystofte Prentice-Byg. Udsendt 1902; ny Rendyrkning uds. 1918.
2. Tystofte seksradet Byg. Udsendt 1904.
3. Gulhvid Tystofte-Havre. Udsendt 1909.
4. Tystofte Smaahvede. Udsendt 1909.
5. Tystofte Standhvede. Udsendt 1909.
6. Tystofte Kors-Byg. Udsendt 1911.
7. Tystofte Stjerne-Havre.
8. Tystofte Smaahvede II. Udsendt 1913.
9. Tystofte Standhvede II. Udsendt 1913.
10. Italiensk Rajgræs. Tystofte Nr. 152. Udsendt 1913.
11. Dronning Wilhelmina-Hvede II. Udsendt 1915.
12. Barres. Tystofte V. Udsendt 1917.
13. Tidlig Rødkløver. Tystofte Nr. 40. Udsendt 1919.
14. Gul Rundbælg. Tystofte Nr. 8.
15. Almindelig Rajgræs. Tystofte Nr. 10.

Forædlingen indledet og gennemført af *E. Lindhard*:

16. Bikløver (hvidblomstret Rødkløver med kort Kronrør).
17. Sukkerroe. Tystofte Nr. 201.

Fra Forsøgsstationen ved Lyngby, ved *K. Hansen*:

18. Lyngby Prentice-Byg. Udsendt 1898.
19. Lyngby Vintervikke. Udsendt 1908.
20. Lyngby Vinterbyg. A og B. Udsendt 1912.
21. Lyngby Hede-Havre. Udsendt 1913.

Fra Forsøgsstationen ved Studsgaard, ved *C. J. Christensen*:

22. Kaalroe. Studsgaard Bangholm. Udsendt 1917.

Endvidere maa nævnes de af *H. A. B. Vestergaard* tiltrukne Sorter, der med Undtagelse af førstnævnte alle er fremstillede paa Abed Planteavlsstation, nemlig:

1. Gul Næsgaard-Havre. 2. Abed Storaks-Hvede. 3. Toradet Byg. Abed Nr. 278. 4. Abed Prentice-Byg. 5. Abed Binder-Byg. 6. Abed Rex-Byg. 7. Abed Juli-Byg. 8. Abed Nova-Havre.

Statens Forsøgsvirksomheds Stationer og Afdelinger i 1923.

(Jvf. det Side 126 indhæftede Jordbundskort over Danmark.)

Landbrugsforsøg.

Stationen ved Tystofte pr. Tjæreby i det sydvestlige Sjælland. Oprettet 1886. Statsejendom 1899. 30 ha lermuldet Jord med sandblandet Lerunderlag.

Forsøgsleder: Landbrugskandidat *Josef Hansen*.

Forsøgsarealet ved Abed pr. Søllested paa Lolland. Anlagt 1903.

Forpagtning. 1.7 ha god lermuldet Jord med Lerunderlag.

Bestyrer: Landbrugskandidat *H. A. B. Vestergaard*.

Stationen ved Lyngby i det nordøstlige Sjælland. Oprettet 1890.

Overgaaet til Staten 1893. Statsejendom 1914. 46 ha let lermuldet Jord med stenet og sandblandet Lerunderlag.

Forsøgsleder: Landbrugskandidat *J. C. Larsen*.

Forsøgsarealet ved Aakirkeby paa Bornholm. Anlagt 1905. Forpagtning. 3 ha stærk lermuldet Jord med Lerunderlag.

Bestyrer: Landbrugskandidat *Aage Brandt*.

Stationen ved Aarslev paa Fyn. Oprettet 1905. Statsejendom. 33 ha god lermuldet Jord med sandblandet Lerunderlag.

Forsøgsleder: Landbrugskandidat *N. A. Hansen*.

Stationen ved Askov pr. Vejen i det sydlige Midtjylland. Oprettet 1885. Statsejendom fra 1925. 23 ha let lermuldet Jord med sandblandet Lerunderlag, 52.5 ha meget let og tør Sandjord (Lundgaard) og 5.5 ha Højmose.

Forsøgsleder: Landbrugskandidat *Karsten Iversen*.

Stationen ved Studsgaard i Midtjylland. Oprettet 1906. Forpagtning. 45 ha mager Sandjord med stenet Sandunderlag, 15 ha god sandmuldet Jord med Sandunderlag ved Borris i Vestjylland, samt 23 ha Højmose og 14 ha Lavmose ved Herning i Midtjylland.

Forsøgsleder: Landbrugskandidat *N. J. Nielsen*.

Stationen ved Tylstrup i Vendsyssel. Oprettet ved Vester Hassing 1894, henflyttet til Tylstrup 1906. Statsejendom fra 1925. 37 ha fin sandmuldet Jord med Sandunderlag.

Forsøgsleder: Landbrugskandidat *L. P. Jacobsen*.

Moseforsøgene ved Tylstrup (Fossevangen) i Store Vildmose.

Anlagt 1906. Statsejendom 1918. 52 ha Højmose og 37 ha Lavmose.

Afdelingsbestyrer: Landbrugskandidat *N. Abildgaard*.

Stationen ved Højvig pr. Thorshavn paa Færøerne (Sydstrømø). Oprettet 1920. Statsejendom. 9 ha Indmark med humusrig Jord med Lerunderlag og 10 km² Udmærket med Græsning til 450 Faar. 7 ha god humusrig Jord med grusblandet Lerunderlag i Trødum paa Sandø og en Udmærket paa 5 km² til Faareavlsforsøg i Kvalvig paa Nordstrømø med Græsning til 170 Faar.

Forsøgsleder: Landbrugskandidat *Ejnar Knudsen*.

Statens Marskforsøg. Anlagt 1923. 3 Forsøgsarealer og bevægelige Forsøg i det sydvestlige Jylland.

Forsøgsleder: Landbrugskandidat *C. J. Christensen*.

Statens Ukrudsforsøg. Begyndt ved Lyngby 1918.

Fung. Forsøgsleder: Statskonsulent *K. Hansen*.

Statens Rodfrugtforsøg. Begyndt 1886. Overgaaet til Staten 1893.

Fung. Forsøgsleder: Professor *E. Lindhard*.

Forsøg og Undersøgelser vedr. Foderplanter m. v. Begyndt 1911.

Laboratorium: Dronningens Vænge, Lyngby.

Afdelingsbestyrer: Landbrugskandidat *R. K. Kristensen*.

Havebrugsforsøg.

Stationen ved Blangsted pr. Odense paa Fyn. Oprettet 1915. Statsejendom senest 1955. 60 ha god lermuldet Jord med Lerunderlag.

Forsøgsleder: Landbrugskandidat *Niels Esbjerg*.

Stationen ved Spangsbjerg pr. Esbjerg i Vestjylland. Oprettet 1908.

Overgaaet til Staten 1915. Statsejendom senest 1945. 26 ha god sandmuldet Jord med lerblandet Sandunderlag.

Forsøgsleder: Havebrugskandidat *Edv. Christiansen*.

Stationen ved Hornum i Himmerland. Oprettet i 1916. Forpagtning. 33 ha sandmuldet Jord med Sandunderlag.

Forsøgsleder: Havebrugskandidat *Hakon Sørensen*.

Statens plantepatologiske Forsøg. Begyndt 1905. Overgaaet til Staten 1913. Omordnet og udvidet 1922. Statsejendom. 4,5 ha let lermuldet Jord ved Lyngby, 1,6 ha ved Tystofte. Laboratorium og Kontor: Dronningens Vænge, Lyngby.

Fung. Forsøgsleder: Professor, Dr. phil. *C. Ferdinandsen*. Afdelingsbestyrere: cand. mag. *Ernst Gram* og mag. scient. *Sofie Rostrup*.

Statens Planteavls-Laboratorium. Oprettet 1909. Omordnet og udvidet 1923. Statsejendom. 1 ha let lermuldet Jord. Laboratorium og Kontor: Frederiksdalsvej, Lyngby.

Laboratorieforstander: Landbrugskandidat *Harald R. Christensen*. Afdelingsbestyrer: mag. scient. *E. J. Petersen*.

Statens Planteavlsudvalg.

Medlemmer.

Det kgl. danske Landhusholdningsselskabs Repræsentanter:

Kammerherre *K. Sehested* fra Foraaret 1898 til sin Død den 28. August 1909.

Kammerherre, Hofjægermester *Carl Bech* i Aaret 1910.

Professor *T. Westermann* i Aarene 1911—18 inkl.

Forpagter *V. Selchau-Hansen* fra Begyndelsen af Aaret 1919.

Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Repræsentanter:

Professor *T. Westermann* fra Foraaret 1898 til Udgangen af Aaret 1910.

Professor *V. Storch* fra Foraaret 1911 til sin Død den 1. August 1918.

Professor, Dr. phil. *F. Kølpin Ravn* fra Efteraaret 1918 til sin Død den 25. Maj 1920.

Professor, Dr. phil. *Fr. Weis* fra Efteraaret 1920.

De samv. danske Landboforeningers Repræsentanter:

Godsejer *M. Ahlmann* fra Foraaret 1898 til sin Død den 12. Juli 1902.

Gaardejer *And. Nielsen* fra 1. August 1902 til Udgangen af Aaret 1914.

Overklitfoged *Vilh. Pinholt* fra Begyndelsen af Aaret 1915.

De samv. danske Husmandsforeningers Repræsentant:

Gaardejer *Emil Rasmussen* fra Begyndelsen af Aaret 1917.

Havebrugs-Organisationernes Repræsentanter:

Professor *Alfr. Bruun* fra Begyndelsen af Aaret 1917 til sin Død den 20. Marts 1923.

Handelsgartner *Svend Bruun* fra 21. Juni 1923.

Sammensætning.

I. Fra Foraaret 1898 til 12. Juli 1902:

K. Sehested (Formand), *T. Westermann*, *M. Ahlmann*.

II. Fra 1. August 1902 til 28. August 1909:

K. Sehested (Fmd.), *T. Westermann*, *And. Nielsen*.

III. I Aaret 1910:

Carl Bech (Fmd.), *T. Westermann*, *And. Nielsen*.

IV. Fra Foraaret 1911 til Udgangen af Aaret 1914:

T. Westermann (Fmd.), *V. Storch*, *And. Nielsen*.

V. I Aarene 1915 og 1916:

T. Westermann (Fmd.), *V. Storch*, *Vilh. Pinholt*.

VI. Fra Begyndelsen af Aaret 1917 til 1. August 1918:

T. Westermann (Fmd.), *V. Storch*, *Vilh. Pinholt*, *Emil Rasmussen*, *Alfr. Bruun*.

VII. I Efteraaret 1918:

T. Westermann (Fmd.), *F. Kølpin Ravn*, *Vilh. Pinholt*, *Emil Rasmussen*, *Alfr. Bruun*.

VIII. Fra Begyndelsen af Aaret 1919 til 25. Maj 1920:

Vilh. Pinholt (Fmd.), *F. Kølpin Ravn*, *V. Selchau-Hansen*, *Emil Rasmussen*, *Alfr. Bruun*.

IX. Fra Efteraaaret 1920 til 20. Marts 1923:

Vilh. Pinholt (Fmd.), *Fr. Weis*, *V. Selchau-Hansen*, *Emil Rasmussen*, *Alfr. Bruun*.

X. Fra 21. Juni 1923:

Vilh. Pinholt (Fmd.), *Fr. Weis*, *V. Selchau-Hansen*, *Emil Rasmussen*, *Svend Bruun*.

Tjenestemænd

ved Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur indtil 1924.

Abildgaard, N., Landbrugskand., f. ¹⁶/₁ 1881. Assistent ved Moseforsøgene ved Tylstrup 1906—22. Fra 1922 Afdelingsbestyrer samme Sted.

Andersen, A., f. ⁴/₁₁ 1856. Assistent ved Askov fra 1894.

Andresen, P., f. ²⁸/₉ 1860. Assistent hos *P. Nielsen* i Ørslev 1881. Fra 1908 Højskoleforstander i Vinding pr. Vejle.

Bacher, T., Havebrugskand., f. ²¹/₄ 1895. Assistent ved Blangsted fra 1919.

Bagge, H., Landbrugskand., f. ¹¹/₇ 1895. Assistent ved Tystofte fra 1918.

Bjerre, M., Landbrugskand., f. ²⁸/₈ 1884. Assistent ved Studsgaard 1906—08 og 1910—13. Fra 1923 Forretningsfører ved A/S Anton Nielsens Frøhandel, Kolding.

Bondorff, K., Landbrugskand., cand. phil., f. ¹⁸/₉ 1891. Afdelingsbestyrer ved Statens Planteavls-Laboratorium 1921—23. Fra 1923 Professor ved Landbohøjskolen.

Borke, S. Boberg, Landbrugskand., f. ²⁷/₄ 1879. Assistent ved Lyngby 1905—06. Fra 1917 Proprietær, Hegnet pr. Hedehusene.

Brandt, Aage, Landbrugskand., f. ²¹/₇ 1893. Bestyrer ved Aakirkeby fra 1920.

Christensen, C. J., Landbrugskand., f. ⁸/₇ 1883. Assistent ved Studsgaard 1908—09. Assistent ved Moseforsøgene ved Herning 1909—16. Afdelingsbestyrer samme Sted 1916—23. Forsøgsleder ved Statens Marskforsøg fra 1923.

Christensen, Harald R., Landbrugskand., f. ⁷/₅ 1879. Assistent ved Askov m. fl. St. 1903—05. Selvstændig Assistent 1905—09. Laboratoriebestyrer ved Statens Planteavls-Laboratorium 1909—19. Laboratorieforstander ved samme Laboratorium fra 1919.

Christensen, Jørgen, Landbrugskand., f. ²¹/₉ 1893. Assistent ved Studsgaard 1917—18. Fra 1919 Fremavlsleder ved Foreningen af jydsk Landboforeninger.

Christiansen, C. J. J., f. ²¹/₉ 1878. Betjent ved Statens plantepatologiske Forsøg fra 1923.

Christiansen, Edv., Havebrugskand., f. ²⁷/₅ 1885. Assistent ved Spangsbjerg 1913—15. Filialbestyrer 1915—19. Forsøgsleder samme Sted fra 1919.

Christiansen, H. T., Landbrugskand. og Havebrugskand., f. ¹⁷/₈ 1867. Assistent ved Lyngby 1900—01. Fra 1917 Direktør i Dansk Fremavslsselskab, Hou.

Dalsgaard, J., f. ²⁰/₉ 1895. Assistent ved Højvig fra 1923.

Davidson, David P., f. ⁸⁰/₇ 1877. Assistent ved Askov 1904—14. Fra 1917 Kontrollør ved Sydjydsk Korn- og Foderstofkompagni.

Dorph-Petersen, K., Landbrugskand., cand. phil., f. ⁸/₅ 1872. Sekretær i Statens Planteavlsudvalg 1898—1903. Fra 1903 Direktør for Statsfrøkontrollen.

Eiby, Paula, f. ²⁹/₁₀ 1888. Assistent ved Statens Planteavls-Laboratorium fra 1916.

- Elberg, Ove*, Havebrugskand., f. $^{25}/_8$ 1862. Bestyrer ved Aakirkeby 1905—13. Fra 1913 Bestyrer af Landboforeningernes Frøsalg, Roskilde.
- Ellehauge, J. C.*, Landbrugskand., f. $^{10}/_8$ 1885. Assistent ved Studsgaard 1916—17. Fra 1917 Konsulent for Kalø-Vig Landboforening.
- Esbjerg, Niels*, Landbrugskand., f. $^{21}/_2$ 1881. Forsøgsleder ved Spangsbjerg 1909—15, ved Blangsted fra 1915.
- Feilberg, Niels*, cand. polyt., f. $^{22}/_8$ 1885. Assistent ved Statens Planteavlslaboratorium 1912—21. Fra 1921 Assistent ved Landbohøjskolen.
- Ferdinandsen, C.*, Dr. phil., f. $^{18}/_2$ 1879. Botaniker ved Statens plantepatologiske Forsøg 1917—19. Forsøgsleder samme Sted fra 1919. Fra 1920 Professor ved Landbohøjskolen.
- Fonager, C. C.*, f. $^{16}/_4$ 1894. Assistent ved Moseforsøgene ved Tylstrup fra 1923.
- Frandsen, H. N.*, Landbrugskand., f. $^{27}/_8$ 1881. Assistent ved Tystofte 1910—12. Fra 1916 Leder af Forsøgsgaarden Øtoftegaard pr. Taastrup.
- Gram, Ernst*, cand. mag., f. $^{21}/_5$ 1891. Assistent ved Statens plantepatologiske Forsøg 1917—19. Afdelingsbestyrer samme Sted fra 1919.
- Hansen, A. J.*, Landbrugskand., f. $^{23}/_2$ 1857. Assistent ved Askov 1886—94. Forsøgsleder ved V. Hassing og Tylstrup til sin Død, $^{17}/_7$ 1911.
- Hansen, Fr.*, Landbrugskand., f. $^{28}/_8$ 1854. Filialbestyrer ved Askov 1885—93. Forsøgsleder samme Sted 1893—1921. Statskonsulent i Planteavl, særlig for Jylland, fra 1893 til sin Død, $^{29}/_8$ 1921.
- Hansen, Frode*, Landbrugskand., f. $^{18}/_{11}$ 1888. Assistent ved Askov fra 1914.
- Hansen, H. H. Holme*, Landbrugskand., f. $^{11}/_7$ 1889. Assistent ved Lyngby 1913—14. Fra 1918 Konsulent for De samv. loll.-falsterske Landboforeninger.
- Hansen, Josef*, Landbrugskand., f. $^{11}/_8$ 1888. Assistent ved Askov 1916—21, Afdelingsbestyrer samme Sted 1921—23. Forsøgsleder ved Tystofte fra 1923.
- Hansen, K.*, Landbrugskand., f. $^2/_{11}$ 1858. Forsøgsleder ved Lyngby 1890—1914. Leder af Statens Ukrudsforsøg fra 1918. Statskonsulent i Planteavl, særlig for Øerne, fra 1893.
- Hansen, K. Sidenius*, Landbrugskand., f. $^3/_2$ 1868. Assistent ved Tystofte 1889—90 og 1893—95. Fra 1920 Lærer ved Skaarup Landbrugsskole.
- Hansen, N. A.*, Landbrugskand., f. $^{24}/_8$ 1857. Assistent ved Tystofte 1886—88. Forsøgsleder ved Aarslev fra 1905.
- Hansen, P.*, Havebrugskand., f. $^{13}/_2$ 1864. Assistent ved Tystofte 1898—1917. Afdelingsbestyrer ved Statens Gaard i Jullerup fra 1917.
- Helweg, L.*, Havebrugskand., f. $^2/_3$ 1851. Forsøgsleder ved Forening til Kulturplanternes Forbedring 1886—93, ved Statens bevægelige Rodfrugtforsøg fra 1893 til sin Død, $^6/_8$ 1920.
- Henriksen, Aksel*, f. $^{17}/_8$ 1891. Assistent ved Spangsbjerg fra 1914.
- Iversen, Karsten*, Landbrugskand., f. $^1/_8$ 1886. Assistent ved Tystofte 1912—21. Forsøgsleder ved Askov fra 1921.
- Jacobsen, L. P.*, Landbrugskand., f. $^{20}/_8$ 1871. Forsøgsleder ved Tylstrup fra 1912.
- Jensen, J.*, Landbrugskand., f. $^{20}/_7$ 1876. Assistent ved Lyngby fra 1904.
- Jensen, Johannes*, Landbrugskand., f. $^{12}/_{10}$ 1880. Bestyrer ved Aakirkeby 1913—16. Fra 1922 Forstander for Kærehave Landbrugsskole pr. Ringsted.
- Jensen, J. Løvendahl*, Landbrugskand., f. $^{14}/_4$ 1882. Assistent ved Aarslev fra 1908.
- Jensen, J. M.*, f. $^{27}/_{10}$ 1869. Assistent ved Tystofte 1896—98. Fra 1899 Gaardejer i Snejbjerg pr. Herning.
- Jensen, N. K.*, f. $^6/_8$ 1872. Assistent ved Studsgaard fra 1907.
- Johannesen, J. David*, Landbrugskand., f. $^{30}/_{11}$ 1884. Assistent ved Lyngby 1909—12. Nu i Udlandet.

- Johnsen, J.*, Landbrugskand., f. $17/4$ 1882. Assistent ved Lyngby 1908—19. Fra 1919 Forsøgsleder ved A/S Dæhnfeldt, Odense.
- Jørgensen, Jørgen*, f. $28/0$ 1869. Assistent ved V. Hassing 1894—97. Assistent ved Askov fra 1897.
- Jørgensen, M.*, f. $12/4$ 1886. Assistent ved Tystofte 1911—23. Assistent ved Statens Rodfrugtforsøg fra 1923.
- Kirkegaard, Andreas*, f. $20/0$ 1893. Assistent ved Moseforsøgene ved Her-ning fra 1921.
- Kirkegaard, M. V. J.*, Landbrugskand., f. $17/0$ 1884. Assistent ved Tylstrup 1910—14. Fra 1915 Sekretær og Kasserer for Aalborg Amts Landbofor-ening.
- Klitgaard, N.*, f. $16/0$ 1883. Assistent ved Studsgaard (Borris) fra 1907.
- Knudsen, Ejnar*, Landbrugskand., f. $5/11$ 1888. Assistent ved Tystofte 1909—10, ved Lyngby 1912. Bestyrer ved Aakirkeby 1917—20. Forsøgs-leder ved Højvig paa Færøerne fra 1920.
- Kristensen, Kr.*, Landbrugskand., f. $18/11$ 1892. Assistent ved Tylstrup 1913—15. Fra 1919 Konsulent i Planteavl for De samv. Landboforeninger i Fyns Stift.
- Kristensen, R. K.*, Landbrugskand., f. $21/10$ 1875. Assistent ved Askov 1904—13. Afdelingsbestyrer ved Forsøg og Undersøgelser angaaende Foderplanter m. v. fra 1913.
- Kristoffersen, K. V.*, Landbrugskand., f. $20/7$ 1880. Assistent ved Lyngby 1907—08. Fra 1908 Konsulent for Vejle Amts Landboforening.
- Larsen, Bastian R.*, norsk Landbrugskandidat, f. 1856. Assistent hos *P. Niel-sen* i Ørslev 1880. Forsøgsleder, Overlærer, Professor og 1913—18 tillige Direktør ved Norges Landbrugshøjskole. Død $4/7$ 1919.
- Larsen, H. C.*, Landbrugskand., f. $8/8$ 1870. Kasserer i Det kgl. danske Land-husholdningsselskab 1895—1915. Kasserer og Assistent i Statens Plante-avlsudvalg 1898—1903, Sekretær samme Sted 1903—16. Kontorchef fra 1916. Redaktør af Tidsskrift for Planteavl fra 1907.
- Larsen, J. C.*, Landbrugskand., f. $2/2$ 1872. Assistent ved Lyngby 1901—14. Forsøgsleder samme Sted fra 1914.
- Larsen, Knud*, f. $2/12$ 1876. Assistent ved V. Hassing 1900—05. Fra 1905 Forsøgsleder ved A/S Trifolium. Død $26/11$ 1920.
- Larsen, L. P. M.*, Landbrugskand., f. $28/1$ 1877. Assistent i Statens Plante-avlsudvalg 1909—16. Fuldmægtig samme Sted fra 1916.
- Larsen, Thorkil*, Landbrugskand., f. $6/11$ 1879. Assistent i Statens Plante-avlsudvalg fra 1918.
- Lauridsen, C. P.*, Landbrugskand., f. $17/2$ 1877. Assistent ved V. Hassing og Tylstrup 1904—07. Fra 1916 Gaardejer i Vejlbj pr. Riisskov.
- Lauridsen, L.*, f. $1/4$ 1879. Assistent ved Tylstrup fra 1905.
- Lind, J.*, cand. pharm., f. $1/8$ 1874. Botaniker ved Statens plantepatolo-giske Forsøg 1913—17. Fra 1917 Apoteker i Østbirk.
- Lindhard, E.*, Landbrugskand., f. $19/0$ 1873. Assistent i Statens Planteavls-udvalg 1904—09. Forsøgsleder ved Tystofte 1909—23. Fra 1923 Pro-fessor ved Landbohøjskolen.
- Lunde, S. N.*, Landbrugskand., f. $0/5$ 1861. Assistent ved Lyngby 1893—99. Fra 1921 Direktør for Spangsbjerg Mølle, Eshjerg.
- Lunden, J. Chr.*, Landbrugskand., f. $9/11$ 1890. Assistent ved Statens Rod-frugtforsøg fra 1917.
- Madsen, Maria*, cand. pharm. Amanuensis ved Statens Planteavls-Labo-ratorium i 1921. Fra 1921 Medindehaver af Jordbrugslaboratoriet, København.
- Madsen-Mygdal, Aage*, Landbrugskand., f. $4/4$ 1872. Assistent ved Tystofte 1895—97, ved V. Hassing 1898—99. Konsulent i Planteavl for De samv. Landboforeninger i Fyns Stift 1900—12. Død $9/10$ 1922.
- Marcussen, M.*, f. $25/8$ 1879. Assistent ved Lyngby fra 1914.

- Mariboe, Carl*, Havebrugskand., f. $^{10}/_8$ 1859. Assistent i Statens Planteavlsudvalg 1915—23.
- Mattesen I. Th.*, f. $^{18}/_2$ 1870. Assistent ved Tylstrup fra 1916.
- Mikkelsen, M. J.*, Landbrugskand., f. $^{5}/_{11}$ 1873. Assistent ved Askov 1906—09. Fra 1911 Ejendomsmægler i Vejle.
- Mortensen, M. L.*, Landbrugskand., mag. scient., f. $^{25}/_2$ 1881. Assistent ved Lyngby 1906—07. Fra 1907 Konsulent i Plantesygdomme for De samv. danske Landboforeninger. Død $^{8}/_{12}$ 1911.
- Mouritsen, M. Chr.*, f. $^{12}/_8$ 1894. Assistent ved Moseforsøgene ved Tylstrup 1918—23. Fra 1923 Statshusmand, Sdr. Elkær pr. Sulsted.
- Møller, Erik*, Landbrugskand., f. $^{4}/_6$ 1880. Assistent ved Aarslev 1907—08. Fra 1917 Gaardejer, Rørkærsgaard, Haagendrup pr. Dyssekilde.
- Møller, M.*, Frk., f. $^{30}/_4$ 1877. Kontorist ved Statens Rodfrugtforsøg 1914—23.
- Nestén, J.*, Landbrugskand., f. $^{18}/_2$ 1894. Assistent ved Studsgaard fra 1918.
- Nielsen, Agnes*, f. $^{19}/_{12}$ 1884. Assistent i Statens Planteavlsudvalg fra 1906.
- Nielsen, Lavrids*, Landbrugskand., f. $^{10}/_8$ 1879. Assistent ved Lyngby 1904—06. Fra 1913 Gaardejer, Vejbjerggaard pr. Sorø.
- Nielsen, N. J.*, Landbrugskand., f. $^{21}/_{11}$ 1862. Assistent ved Tystofte 1891—93, ved Askov 1894—1906. Forsøgsleder ved Studsgaard fra 1906.
- Nielsen, N. K.*, Landbrugskand., f. $^{2}/_4$ 1872. Assistent ved V. Hassing 1897—98. Fra 1911 Proprietær, Follerupgaard pr. Fredericia.
- Nielsen, N. P.*, Landbrugskand., f. $^{11}/_6$ 1865. Forsøgsleder ved Tystofte fra 1897 til sin Død, $^{15}/_{11}$ 1908.
- Nielsen, P.*, Folkeskolelærer, f. $^{23}/_7$ 1829. Konsulent og Forsøgsleder i Plante-kultur for Det kgl. danske Landhusholdningsselskab 1882—86. Grundlægger og Leder af den samlede Forsøgsvirksomhed, Statskonsulent og Forsøgsleder ved Tystofte fra 1886 til sin Død, $^{30}/_6$ 1897.
- Nissen, L.*, f. $^{3}/_6$ 1878. Assistent ved Aarslev fra 1907.
- Olesen, V.*, f. $^{5}/_1$ 1888. Betjent ved Statens Planteavls-Laboratorium fra 1923.
- Olsen, H. J.*, f. $^{17}/_4$ 1890. Assistent ved Hornum fra 1918.
- Olsen, H. P.*, Landbrugskand., f. $^{2}/_2$ 1871. Assistent ved V. Hassing 1898—1900. Fra 1912 Redaktør af Næstved Tidende, Næstved.
- Overgaard, N.*, Landbrugskand., f. $^{7}/_8$ 1876. Assistent ved Studsgaard fra 1908.
- Pedersen, C. C. M.*, Landbrugskand., f. $^{18}/_6$ 1868. Assistent ved Aarslev fra 1906.
- Pedersen, J. Chr.*, f. $^{12}/_7$ 1884. Assistent ved Hornum 1916—23, ved Askov (Lundgaard) fra 1923.
- Pedersen, Marius*, f. $^{14}/_4$ 1889. Assistent ved Moseforsøgene ved Herning 1918—20.
- Pedersen, R. P. M.*, Landbrugskand., f. $^{14}/_2$ 1887. Assistent ved Studsgaard 1914—16. Fra 1919 Bestyrer af Danske Landboforeningers Frøforsynings Afdeling i Skanderborg.
- Petersen, E. J.*, mag. scient., f. $^{4}/_{11}$ 1894. Afdelingsbestyrer ved Statens Planteavls-Laboratorium fra 1923.
- Rasmussen, L.*, Landbrugskand., f. $^{14}/_1$ 1885. Assistent ved Studsgaard 1913—14. Fra 1919 Konsulent i Planteavl for De samv. Landboforeninger i Sjællands Stift.
- Ravn, F. Kølpin*, Dr. phil., f. $^{10}/_8$ 1873. Konsulent i Plantesygdomme for De samv. danske Landboforeninger 1905—13. Forsøgsleder ved Statens plantepatologiske Forsøg 1905—19. Fra 1907 Professor ved Landbohøjskolen. Død $^{25}/_6$ 1920.
- Rostrup, E.*, Dr. phil., f. $^{28}/_1$ 1831. Sekretær i Forening til Kulturplanternes Forbedring 1879—93. Redaktør af Tidsskrift for Landbrugets Planteavl 1893—1907. Fra 1883 Docent, 1889 Lektor og 1902 Professor i Plantepatologi ved Landbohøjskolen. Død $^{10}/_1$ 1907.

- Rostrup, Sofie*, mag. scient., f. $\frac{7}{8}$ 1857. Zoolog ved De samv. danske Landboforeningers plantepatologiske Forsøgsvirksomhed 1907—13, ved Statens plantepatologiske Forsøg 1913—19. Afdelingsbestyrer samme Sted fra 1919.
- Stenbæk, H.*, Havebrugskand., f. $\frac{2}{1}$ 1879. Assistent ved Lyngby 1901—04. Fra 1907 Professor ved Landbohøjskolen. Død $\frac{8}{8}$ 1908.
- Stenbæk, Kr.*, f. $\frac{2}{11}$ 1871. Assistent ved Askov fra 1891.
- Svendsen, S.*, Landbrugskand., f. $\frac{10}{4}$ 1890. Assistent ved Tylstrup fra 1914.
- Sylvest, J.*, Landbrugskand., f. $\frac{25}{1}$ 1889. Assistent ved Tylstrup 1914—15. Fra 1917 Inspektør for Langelands Frøavls-Kompagni, Rudkøbing.
- Sørensen, Hakon*, Havebrugskand., f. $\frac{28}{4}$ 1884. Forsøgsleder ved Hornum fra 1920.
- Sørensen, R.*, f. $\frac{15}{8}$ 1886. Assistent ved Blangsted fra 1918.
- Thorborg, A.*, Frk., f. $\frac{26}{10}$ 1889. Assistent ved Statens Planteavls-Laboratorium fra 1921.
- Thyssen, Niels*, f. $\frac{2}{8}$ 1878. Assistent ved Tylstrup 1907—10. Fra 1910 Gaardejer, Kjærsgaard, Tylstrup.
- Vestergaard, H. A. B.*, Landbrugskand., f. $\frac{25}{8}$ 1872. Bestyrer ved Abed fra 1903.
- Weber, Anna*, Havebrugskand., f. $\frac{26}{12}$ 1893. Assistent ved Statens plantepatologiske Forsøg fra 1920.
- Øhlers, H.*, f. $\frac{31}{8}$ 1890. Assistent ved Statens plantepatologiske Forsøg fra 1913.
-

Fortegnelse

over de udkomne Beretninger og Meddelelser fra Statens
Forsøgsvirksomhed i Plantekultur.

Beretninger.

Samtlige Beretninger findes optagne i Tidsskrift for Planteavl.

1. Forsøg med et større Antal Rugsorter, 1. Bd., 1895, S. 1—130.
2. Dyrkningsforsøg med Rodfrugtvarieteter og Rodfrugtstammer, 7. Bd., 1901, S. 158—92, samt Tabeller, S. 1—82.
3. Dyrkningsforsøg med indenlandske Rodfrugtstammer i 1900, 8. Bd., 1902, S. 137—66.
4. Dyrkningsforsøg med Kartoffler, udførte paa Statens Forsøgsstationer 1881—98, 8. Bd., 1902, S. 167—234, samt Tabeller, S. 1—54.
5. Dyrkningsforsøg med indenlandske Rodfrugtstammer ved Statens Forsøgsstationer i 1901, 9. Bd., 1902, S. 169—202.
6. Dyrkningsforsøg med forskellige Havresorter, foretagne ved Statens Forsøgsstationer, 9. Bd., 1902, S. 203—61.
7. De paa Statens Forsøgsstationer i 1880—1899 udførte Forsøg med Rødkløver, Alsikekløver og Hvidkløver, samt med Rundbælg, Kællingetand, Sneglebælg og Lucerne, 10. Bd., 1903, S. 159—323, med Sammendrag af Resultaterne, 11. Bd., S. 1—20.
8. Tredje Aars Dyrkningsforsøg med Rodfrugtstammer ved Statens Forsøgsstationer i 1902, 11. Bd., 1904, S. 1—20.
9. Fjerde Aars Dyrkningsforsøg med Rodfrugtstammer ved Statens Forsøgsstationer i 1903, 11. Bd., 1904, S. 324—64.

De efterfølgende Beretninger findes tillige som Særtryk
i Boghandelen til den vedføjede Pris.

10. Resultater af Dyrkningsforsøg med Kartoffelsorter, 12. Bd., 1905, S. 180—207. 50 Øre.
11. Femte Aars Dyrkningsforsøg med Rodfrugtstammer, 12. Bd., 1905, S. 295—329. 50 Øre.
12. Resultater af Dyrkningsforsøg med store og smaa samt overskaarne Læggekartofler paa forskellige Afstande, 12. Bd., 1905, S. 432—72. 65 Øre.
13. Forsøg med Eftersaaning af mislykkede Udlægsmarker samt Udlæg i Rug, 13. Bd., 1906, S. 49—78. 50 Øre.
14. Sjette Aars Dyrkningsforsøg med Rodfrugtstammer, 13. Bd., 1906, S. 199—234. 50 Øre.
15. Undersøgelser over opbevaret Ajles Kvælstofindhold i forskellige Partier, af Ajlekummen m. v., 13. Bd., 1906, S. 235—50. 25 Øre.
16. Resultater af sammenlignende Undersøgelser af Metoder til Bestemmelse af Tørstoffet i Kartoffler, 13. Bd., 1906, S. 316—38. 65 Øre.

17. Overvintringsforsøg med Runkelroer, 13. Bd., 1906, S. 339—70. 50 Øre, med Supplement, 14. Bd., 1907, S. 571—84, 65 Øre.
18. Saatids- og Saamængdeforsøg med Rug, 13. Bd., 1906, S. 371—400. 50 Øre.
19. 10 Aars Dyrkningsforsøg med Rugsorter, 14. Bd., 1907, S. 45—150. 1 Kr.
20. Forskellige Dyrkningsforsøg med Rodfrugter, 14. Bd., 1907, S. 208—39. 50 Øre.
21. Syvende Aars Dyrkningsforsøg med Rodfrugtstammer, 14. Bd., 1907, S. 240—75. 50 Øre.
22. Undersøgelser af Ajle, særlig med Hensyn til dens Tab af Kvælstof under Opbevaringen, 14. Bd., 1907, S. 276—91. 25 Øre.
23. Forsøg med Rodfrugter, 14. Bd., 1907, S. 327—64. 50 Øre.
24. Dyrkningsforsøg med Vinterhvede, 14. Bd., 1907, S. 365—465. 1 Kr.
25. Forsøg med Veksling af Udsæd, 14. Bd., 1907, S. 479—514. 50 Øre.
26. Undersøgelser af fast Staldgødning og Ajle fra Gaarde i Jylland og paa Sjælland, 14. Bd., 1907, S. 515—70. 65 Øre.
27. Saamængdeforsøg med forskellige Græsarter i Renbestand 1882—1895, 14. Bd., 1907, S. 585—98. 25 Øre.
28. 20 Aars Dyrkningsforsøg med Bælgsæd til Modenhed, 15. Bd., 1908, S. 1—93. 1 Kr.
29. En Metode til Bestemmelse af Ammoniak i Staldgødning og Ajle, udarbejdet af Assistent R. K. Kristensen, Askov, 15. Bd., 1908, S. 94—108. 25 Øre.
30. Udbytteforsøg med Udsæd af forskelligt Kvælstofindhold, 15. Bd., 1908, S. 109—130. 25 Øre.
31. En analytisk Undersøgelse af Plantedækket i en- og fleraarige Græsmarker 1877—1888, udført af Konsulent P. Nielsen, 15. Bd., 1908, S. 185—312. 1 Kr.
32. Ottende Aars Dyrkningsforsøg med Rodfrugtstammer, 15. Bd., 1908, S. 313—43. 50 Øre.
33. Artsforsøg med Rug og Hvede, 15. Bd., 1908, S. 355—82. 50 Øre.
34. Jordbundsundersøgelser paa Forsøgsarealerne ved Aarslev Forsøgsstation, 15. Bd., 1908, S. 383—406. 50 Øre.
35. Forsøg med Højbjergningsmaader, 15. Bd., 1908, S. 407—16. 25 Øre.
36. Plantedækkets Sammensætning i vedvarende Græsmark, benyttet paa forskellig Maade. En analytisk Undersøgelse af E. Lindhard, 15. Bd., 1908, S. 467—508. 50 Øre.
37. Saatids- og Saamængdeforsøg med Havre, 15. Bd., 1908, S. 509—26. 25 Øre.
38. 21 Aars Dyrkningsforsøg med Sorter af toradet Byg, 16. Bd., 1909, S. 1—74. 80 Øre.
39. Dannelse af nye Bygsorter, særlig Tystofte Prentice-Byg. Ved N. P. Nielsen, 16. Bd., 1909, S. 169—93. 50 Øre.
40. 23 Aars Dyrkningsforsøg med Sorter af seksradet Byg, 16. Bd., 1909, S. 194—242. 65 Øre.
41. Niende Aars Dyrkningsforsøg med Rodfrugtstammer, 16. Bd., 1909, S. 243—82. 50 Øre.
42. Udbytteforsøg med forskellige Græsarter i Renbestand 1880—1904, 16. Bd., 1909, S. 359—412. 65 Øre.
43. Udbytteforsøg med Lucerne ved Afhugning et forskelligt Antal Gange i Sommerens Løb, 16. Bd., 1909, S. 413—29. 25 Øre.
44. Dyrkningsforsøg med Havresorter i 1901—1908 samt Undersøgelser og Beskrivelse af Havresorter, 16. Bd., 1909, S. 543—702. 1 Kr. 25 Øre.
45. Opbevaringsforsøg med Staldgødning. Forberedende Forsøg, 17. Bd., 1910, S. 1—78. 80 Øre.
46. Om Humusstoffernes Indflydelse paa Urinstoffets Omdannelse til Ammoniak, 17. Bd., 1910, S. 79—109. 50 Øre.
47. Udbytteforsøg med Runkelroefrø, avlet paa smaa og store Roer, med og uden Udvalg, 17. Bd., 1910, S. 110—42. 50 Øre.
48. Udbytteforsøg med Græsarter fra forskellige Avlssteder 1879—1907, 17. Bd., 1910, S. 181—237. 65 Øre.

49. Tiende Aars Dyrkningsforsøg med Rodfrugtstammer, 17. Bd., 1910, S. 238—70. 50 Øre.
50. Forsøg med Anvendelse af Bordeauxvædske som Middel mod Kartoffel-skimmel, 17. Bd., 1910, S. 271—92. 25 Øre.
51. Forsøg med forskellige Frøblandinger i treaarigt Græsleje 1883—1902, 17. Bd., 1910, S. 367—406. 50 Øre.
52. Kaalroens og Turnipsens Bastarder og de med disse nær beslægtede Kultur-former. Af L. Helweg. 17. Bd., 1910, S. 529—83. 65 Øre.
53. Forsøg med forskellige Kvælstofgødninger til Vaarsæd og Rodfrugter 1904—1909. Ved Fr. Hansen. 17. Bd., 1910, S. 693—731. 50 Øre.
54. Dyrkningsforsøg med Rødkløver 1898—1910. Ved E. Lindhard. 18. Bd., 1911, S. 1—95. 1 Kr.
55. En Undersøgelse over Fremgangsmaader ved Tørstofbestemmelse i Roer. Ved R. K. Kristensen. 18. Bd., 1911, S. 96—108. 25 Øre.
56. Undersøgelser over Forholdet mellem Størrelse, Vægtfylde og Tørstof-indhold af Runkelroer samt Variationerne i Tørstofindholdet. Af R. K. Kristensen. 18. Bd., 1911, S. 277—309. 50 Øre.
57. Sumpkartoffel. Ved A. J. Hansen. 18. Bd., 1911, S. 310—16. 10 Øre.
58. Forsøg med Anvendelse af Kalk som Middel mod Kaalbrokssvamp. Ved F. Kølpin Ravn. 18. Bd., 1911, S. 357—92. 50 Øre.
59. Dyrkningsforsøg med Blandsæd til Modenhed 1899—1908. Ved Fr. Han-sen. 18. Bd., 1911, S. 485—542. 65 Øre.
60. Undersøgelser over danske Græsmarksplanter Indhold af Kvælstof, Kali og Fosforsyre. Af R. K. Kristensen. 18. Bd., 1911, S. 543—69. 50 Øre.
61. 18 Aars Dyrkningsforsøg med Rodfrugtarter. Af L. Helweg. 18. Bd., 1911, S. 645—78. 50 Øre.
62. Dyrkningsforsøg med Alsikekløver, Hvidkløver, Humle-Sneglebælg og Gul Rundbælg. Ved E. Lindhard. 19. Bd., 1912, S. 1—43. 50 Øre.
63. Dyrkningsforsøg med Rugsorter, særlig i Aarene 1905—1910. Ved K. Han-sen og M. L. Mortensen. 19. Bd., 1912, S. 229—304. 80 Øre.
64. Dyrkningsforsøg med Lucerne fra forskellige Avlssteder. Ved P. Hansen. 19. Bd., 1912, S. 377—411. 50 Øre.
65. Forsøg med Afhugning af Lucerne paa Bornholm. Ved P. Hansen. 19. Bd., 1912, S. 412—20. 15 Øre.
66. Dyrkningsforsøg med Blandsæd til Staldfoder 1899—1911. Ved Fr. Han-sen. 19. Bd., 1912, S. 421—52. 50 Øre.
67. Forskellige Forsøg med Rodfrugter. Ved L. Helweg. 19. Bd., 1912, S. 561—94. 50 Øre.
68. Undersøgelser over Moseforsøgsarealerne under Statens Forsøgsstationer ved Studsgaard og Tylstrup. Ved Harald R. Christensen, A. Mentz og N. Overgaard. 19. Bd., 1912, S. 595—652. 65 Øre.
69. Om Væksten af Hundegræs og Draphavre ved 2 til 6 Afskæringer i Vækst-perioden. Af E. Lindhard. 19. Bd., 1912, S. 653—72. 25 Øre.
70. Forsøg med danske og fremmede Stammer af Kløver- og Græsarter 1909—1912. Ved E. Lindhard. 20. Bd., 1913, S. 169—248. 80 Øre.
71. Gødningsforsøg paa Forsøgstationen ved Askov 1894—1910. Ved Fr. Han-sen og Josef Hansen. 20. Bd., 1913, S. 345—539. 1 Kr. 50 Øre.
72. Dyrkningsforsøg med forskellige Turnipssorter til Sommerstaldfodring. Ved L. Helweg. 20. Bd., 1913, S. 540—65. 50 Øre.
73. Fortsatte Forsøg med større og mindre Saakorn af Toradet Byg, Seks-radet Byg og Havre 1882—1900. Ved Karsten Iversen og E. Lindhard. 20. Bd., 1913, S. 697—730. 50 Øre.
74. Kløveraalsens Optræden i Lucerne, samt nogle Iagttagelser over Stængel-aalen Af Sofie Røstrup. 20. Bd., 1913, S. 731—43. 25 Øre.
75. Dyrkningsforsøg med forskellige Sorter af Vinterhvede 1907—1912. Ved E. Lindhard. 21. Bd., 1914, S. 1—32. 50 Øre.
76. Dyrkningsforsøg med Rodfrugtstammer 1911—1913. Ved L. Helweg. 21. Bd.,

- 1914, S. 33—86. 65 Øre. Tillæg: Forsøg med Turnipsstammer paa kaalbrok-befængt Jord. Ved N. J. Nielsen og C. J. Christensen, S. 87—96. 10 Øre.
77. Forsøg og Undersøgelser vedrørende forskellige Podningsmidler til Bælgplanter. Af Harald R. Christensen. 21. Bd., 1914, S. 97—131. 50 Øre.
 78. Udhytteforsøg til Sammenligning mellem Rug og Hvede 1909—1912. Ved E. Lindhard. 21. Bd., 1914, S. 161—87. 50 Øre.
 79. Oversigt over Landbrugsplanternes Sygdomme i 1913. Af J. Lind, Sofie Rostrup og F. Kølpin Ravn. 21. Bd., 1914, S. 188—222. 50 Øre.
 80. Om Cellestoffbestemmelse i Hø. Af R. K. Kristensen. 21. Bd., 1914, S. 223—55. 50 Øre.
 81. Studier over Jordbundsbeskaffenhedens Indflydelse paa Bakterielivet og Stofomsætningen i Jordbunden. Af Harald R. Christensen. 21. Bd., 1914, S. 321—552. 2 Kr.
 82. Prøvedyrkning paa Forsøgsstationen ved Aarslev. Ved Niels Anton Hansen. 21. Bd., 1914, S. 553—617. 80 Øre.
 83. Overvintringsforsøg med Kaalroer. Ved L. Helweg. 21. Bd., 1914, S. 618—61. 60 Øre.
 84. Forsøg med forskellig Saatid for Sukkerroer. Ved H. A. B. Vestergaard. 21. Bd., 1914, S. 728—40. 20 Øre.
 85. Dyrkningsforsøg med forskellige Sorter af Toradet Byg 1907—1910. Ved Karsten Iversen. 22. Bd., 1915, S. 1—33. 50 Øre.
 86. Dyrkningsforsøg med forskellige Sorter af Seksradet Byg 1909—1912. Ved Karsten Iversen. 22. Bd., 1915, S. 34—65. 50 Øre.
 87. Om Bestemmelse af Kalium i Jord og Gødningsstoffer. Af Harald R. Christensen og Niels Feilberg. 22. Bd., 1915, S. 66—94. 50 Øre.
 88. Forsøg til Bestemmelse af Frøudbyttet af forskellige Kaalroestammer. Ved L. Helweg. 22. Bd., 1915, S. 95—102. 10 Øre.
 89. Forsøg med omhyggelig og mindre omhyggelig Udttynding af Runkelroer. Kaalroer og Turnips. Ved L. Helweg. 22. Bd., 1915, S. 103—09. 10 Øre.
 90. Forsøg med Dyrkning af tidlige Kartoffler 1903—1909. Ved J. C. Larsen. 22. Bd., 1915, S. 189—211. 50 Øre.
 91. Forsøg med Midler mod Nøgen Bygbrand. Ved J. Lind. 22. Bd., 1915, S. 212—32. 50 Øre.
 92. Forsøg med Sprøjtemidler mod *Bedelus* (*Aphis papaveris*). Ved Sofie Rostrup. 22. Bd., 1915, S. 233—56. 50 Øre.
 93. Undersøgelser over Nikotinindholdet i Tobak og i Tobakspræparater til Bekæmpelse af Bladlus. Af H. Baggesgaard-Rasmussen. 22. Bd., 1915, S. 257—66. 25 Øre.
 94. Oversigt over Landbrugsplanternes Sygdomme i 1914. Af J. Lind, Sofie Rostrup og F. Kølpin Ravn. 22. Bd., 1915, S. 267—95. 50 Øre.
 95. Forsøg med danske og fremmede Stammer af Kløver- og Græsarter. II. 1911—1914. Ved E. Lindhard. 22. Bd., 1915, S. 365—425. 65 Øre.
 96. Saatids- og Saamængdeforsøg med Hvede 1908—1914. Ved H. A. B. Vestergaard. 22. Bd., 1915, S. 426—43. 25 Øre.
 97. Runkelroernes Mosaiksyge. Ved J. Lind. 22. Bd., 1915, S. 444—57. 25 Øre.
 98. Forsøg med Midler mod Nøgen Havrebrand. Ved J. Lind. 22. Bd., 1915, S. 458—78. 35 Øre.
 99. Forsøg med Midler mod Hejrebrand og Draphavrebrand. Ved J. Lind. 22. Bd., 1915, S. 479—92. 25 Øre.
 100. Dyrkningsforsøg med forskellige Frøblandinger paa Agermark. 1900—1912. Ved E. Lindhard. 22. Bd., 1915, S. 553—713. 1 Kr. 20 Øre.
 101. Undersøgelser over Fremgangsmaader til Bestemmelse af Jordens Reaktion. Af Harald R. Christensen. 23. Bd., 1916, S. 1—83. 85 Øre.
 102. Forsøg med Brødbagning af forskellig Rug. Ved J. Jensen og E. H. Ludvigsen. 23. Bd., 1916, S. 185—232. 65 Øre.
 103. Sukkerbestemmelse i Hø og Roer. I. Af R. K. Kristensen. 23. Bd., 1916, S. 232—50. 25 Øre.

104. Forsøg med Sprøjtemidler mod Kartoffelskimmel i Aarene 1910—1915. Ved J. Lind. 23. Bd., 1916, S. 365—97. 50 Øre.
105. Oversigt over Landbrugsplanternes Sygdomme i 1915. Af J. Lind, Sofie Rostrup og F. Kølpin Ravn. 23. Bd., 1916, S. 398—423. 50 Øre.
106. Forsøg vedrørende Kløveraaleus Smitteveje. Ved Karsten Iversen og Sofie Rostrup. 23. Bd., 1916, S. 424—41. 25 Øre.
107. Sygdomme hos Kaalroer under Overvintringen. Ved F. Kølpin Ravn. 23. Bd., 1916, S. 533—80. 65 Øre.
108. Undersøgelser over Luftens Sammensætning i forskellige Roe-Opbevaringsrum. Ved Harald R. Christensen. 23. Bd., 1916, S. 581—90. 10 Øre.
109. Opbevaringsforsøg med kogte Kartoffler. Ved L. Helweg. 23. Bd., 1916, S. 591—604. 25 Øre.
110. Forsøg med Kællingetand og Lucerne i Græsblanding. Tystofte 1910—1913. Ved E. Lindhard. 23. Bd., 1916, S. 605—22. 25 Øre.
111. Dyrkningsforsøg med Havresorter 1909—1912. Ved J. C. Larsen. 23. Bd., 1916, S. 701—56. 65 Øre.
112. Sukkerbestemmelse i Hø og Roer. II. Af R. K. Kristensen. 23. Bd., 1916, S. 757—77. 35 Øre.
113. Dyrkningsforsøg med Rodfrugtstammer 1914—1916. Ved L. Helweg. 24. Bd., 1917, S. 1—67. 80 Øre.
114. Oversigt over Landbrugsplanternes Sygdomme i 1916. Af J. Lind, Sofie Rostrup og F. Kølpin Ravn. 24. Bd., 1917, S. 229—54. 50 Øre.
115. Hundegræs-Bakteriosen (*Aplanobacter Rathayi*). Ved J. Lind. 24. Bd., 1917, S. 255—63. 10 Øre.
116. Forsøg med forskellige Stammer af Sukkerroer. Abed 1908—15. Tystofte 1913—15. Ved H. A. B. Vestergaard. 24. Bd., 1917, S. 321—56. 50 Øre.
117. Forsøg med Midler mod Hvedens Stinkbrand. Ved J. Lind. 24. Bd., 1917, S. 357—404. 65 Øre.
118. Forsøg med Slættidens Indflydelse paa Afgrødens Størrelse og Kvalitet. Ved Karsten Iversen og R. K. Kristensen. 24. Bd., 1917, S. 405—35. 50 Øre.
119. Overvintringsforsøg med Kartoffler. 1913—1917. Ved L. Helweg og F. Kølpin Ravn. 24. Bd., 1917, S. 436—63. 40 Øre.
120. Undersøgelser over Tørstofbestemmelse i Kartoffler og Variationerne i Tørstofindholdet. Ved R. K. Kristensen. 24. Bd., 1917, S. 473—514. 50 Øre.
121. Forsøg til Belysning af Roetoppens Værdi som Gødning. Askov 1900—1907. Ved Karsten Iversen. 24. Bd., 1917, S. 515—30. 25 Øre.
122. Græsmarksundersøgelser i Jylland 1905—10. Ved E. Lindhard. 24. Bd., 1917, S. 625—702. 80 Øre.
123. Brak- og Grøngødningsforsøg paa Sandmarken ved Askov 1888—1914. Ved Josef Hansen. 25. Bd., 1918, S. 1—42. 80 Øre.
124. Forskellige Forsøg med Lupiner paa Sandmarken ved Askov 1894—1903. Ved M. Bjerre. 25. Bd., 1918, S. 43—55. 20 Øre.
125. Forsøg med Midler mod Byggets Stribesyg. Ved J. Lind og F. Kølpin Ravn. 25. Bd., 1918, S. 56—116. 80 Øre.
126. Forsøg med danske og fremmede Stammer af Kløver- og Græsarter. III. 1914—1917. Ved E. Lindhard. 25. Bd., 1918, S. 117—75. 80 Øre.
127. Forsøg med fremmede Sorter af Vinterhvede 1914—1916. Ved E. Lindhard. 25. Bd., 1918, S. 240—55. 25 Øre.
128. Undersøgelser over Kaalffuen, dens Levevis og Bekæmpelse. Ved Sofie Rostrup. 25. Bd., 1918, S. 256—313. 75 Øre.
129. Oversigt over Landbrugsplanternes Sygdomme i 1917. Af C. Ferdinandsen, Sofie Rostrup og F. Kølpin Ravn. 25. Bd., 1918, S. 314—40. 50 Øre.
130. Dyrkningsforsøg paa Mosejord med forskellige Kulturformer af Vinter- og Vaarsæd samt Rodfrugter. Statens Moseforsøg ved Herning 1912—17. Ved C. J. Christensen. 25. Bd., 1918, S. 341—56. 25 Øre.
131. Forsøg og Undersøgelser vedrørende Kalk og Mergel. Ved Harald R. Christensen. 25. Bd., 1918, S. 377—522. 1 Kr.

132. Dyrkningsforsøg med forskellige Sorter af Toradet Byg. 1913—16. Ved Karsten Iversen. 26. Bd., 1919, S. 1—37. 50 Øre.
133. Rævehalemuggens (*Oligotrophus alopecuri*) Optræden i Danmark og Forsøg med Midler til dens Bekæmpelse. Ved Sofie Rostrop. 26. Bd., 1919, S. 38—51. 25 Øre.
134. Forsøg med Sorter af Stikkelsbær, Ribs og Solbær. Ved Niels Esbjerg. 26. Bd., 1919, S. 52—79. 50 Øre.
135. Kemiske Undersøgelser af Jord, dyrket paa forskellig Maade. Ved R. K. Kristensen. 26. Bd., 1919, S. 335—51. 25 Øre.
136. Saamaade- og Saamængdeforsøg med Byg. 1909—1915. Ved Karsten Iversen. 26. Bd., 1919, S. 377—418. 75 Øre.
137. Forsøg med forskellig Jordlægning og Gødskning til Agerkultur paa Højmosen ved Askov. 1889—1916. Ved Josef Hansen. 26. Bd., 1919, S. 553—624. 1 Kr. 50 Øre.
138. Forsøg med Kogsalt og Kalisalte. Ved Harald R. Christensen. 26. Bd., 1919, S. 737—823. 2 Kr.
139. Dyrkningsforsøg med Rodfrugtstammer 1917—1919. Ved L. Helweg. 26. Bd., 1920, S. 824—80. 1 Kr.
140. Gødningsforsøg paa Forsøgsstationen ved Aarslev. 1911—1918. Ved Niels Anton Hansen. 27. Bd., 1920, S. 1—157. 2 Kr.
141. Dyrkningsforsøg med Stammer af Vinterhvidkaal. Ved Niels Esbjerg. 27. Bd., 1920, S. 193—215. 75 Øre.
142. Jordloppeangrebet i 1918. Jordlopperne Levevis og Forsøg med deres Bekæmpelse. Ved Sofie Rostrop. 27. Bd., 1920, S. 216—86. 1 Kr. 50 Øre.
143. Gulerods-Krusesyge, foraarsaget af Gulerods-Bladloppen (*Trioza viridula*). Ved Sofie Rostrop. 27. Bd., 1921, S. 617—30. 50 Øre.
144. Forsøg med Sorter af Jordbær. 1914—1918. Ved Edv. Christiansen. 27. Bd., 1921, S. 631—52. 80 Øre.
145. Studier over Jordbundsbeskaffenhedens Indflydelse paa Bakterielivet og Stofomsætningen i Jordbunden. II. Undersøgelser over Jordens mannitomsættende Evne. Af Harald R. Christensen. 28. Bd., 1922, S. 1—61. 1 Kr. 25 Øre.
146. Om Bestemmelse af »Organisk Stof« ved Omsætningsforsøg med Jord. Ved K. A. Bondorff og Harald R. Christensen. 28. Bd., 1922, S. 265—75. 25 Øre.
147. Dyrkningsforsøg med Runkelroefrø, avlet i Udland og Indland. Ved E. Lindhard. 28. Bd., 1922, S. 276—85. 25 Øre.
148. Forsøg med forskellig Planteafstand ved Udtynding af Sukkerroer. Ved H. A. B. Vestergaard. 28. Bd., 1922, S. 361—76. 50 Øre.
149. Radsaaning eller Bredsaaning af Frøet i Udlægsmarken. Ved E. Lindhard. 28. Bd., 1922, S. 377—96. 50 Øre.
150. Forberedende Forsøg med Gødsugning af Køkkenurter, Jordbær og Solbær. Ved Niels Esbjerg. 28. Bd., 1922, S. 397—415. 50 Øre.
- Oversigt over de for Landbruget vigtigste Resultater af Statens Forsøg i Plante-
kultur. Ved Karsten Iversen. 28. Bd., 1922, S. 416—513. 1 Kr.
151. Forsøg til Sammenligning mellem Udbyttet af Majs, Runkelroer og Turnips til Staldfoder. 1907—1910. Ved Karsten Iversen. 28. Bd., 1922, S. 571—89. 50 Øre.
152. Forsøg med forskellig Række- og Planteafstand for Majs til Staldfoderbrug. 1907—1909. Ved Karsten Iversen. 28. Bd., 1922, S. 590—95. 25 Øre.
153. Forsøg med Sorter af Stikkelsbær 1910—1920. Ved Niels Esbjerg. 28. Bd., 1922, S. 596—614. 50 Øre.
154. Undersøgelser vedrørende nogle nyere Fremgangsmaader til Bestemmelse af Jordens Reaktion og Kalktrang. Af Harald R. Christensen. 28. Bd., 1922, S. 733—68. 80 Øre.
155. Forsøg med Avlsstedets Indflydelse paa Kartoffelens Bladrullesyge. Ved Ernst Gram. 28. Bd., 1922, S. 769—806. 1 Kr.

156. Dyrkningsforsøg med Sorter og Stammer af lave Marværter. Ved Hakon Sørensen. 28. Bd., 1922, S. 807—33. 50 Øre.
157. Forsøg med Plantealderens Indflydelse paa Bærudbyttet af Ribsbuske. Ved Niels Esbjerg. 28. Bd., 1922, S. 834—39. 10 Øre.
158. Forsøg med Afvanding, Mergling og Kalkning, Jordbelægning og Gødskning paa Højmose ved Askov. Ved Josef Hansen. 29. Bd., 1923, S. 1—27. 75 Øre.
159. Forsøg med forskellig Afvanding og Sandbelægning paa Højmose. 1912—1921. Ved L. P. Jacobsen. 29. Bd., 1923, S. 28—55. 75 Øre.
160. Dyrkningsforsøg med Havresorter. 1915—1920. Ved J. C. Larsen. 29. Bd., 1923, S. 56—94. 85 Øre.
161. Dyrkningsforsøg med Sukkerroestammer. 1922. Ved E. Lindhard. 29. Bd., 1923, S. 95—116. 60 Øre.
162. Dyrkningsforsøg med Sorter og Stammer af Havegulerødder og Rødbeder. 1919—1921. Ved Edv. Christiansen. 29. Bd., 1923, S. 117—42. 60 Øre.
163. Forsøg med Kunstgødning til Græs paa Færøerne. 1921—1922. Foreløbig Beretning. Ved Ejnar Knudsen. 29. Bd., 1923, S. 310—20. 50 Øre.
164. Dyrkningsforsøg med Sukkerroefrø, avlet paa sorterede og usorterede Roer. Ved E. Lindhard. 29. Bd., 1923, S. 321—28. 25 Øre.
165. Forsøg med Opbevaring af Frugt. Ved Niels Esbjerg og Erik Holten. 29. Bd., 1923, S. 329—94. 1 Kr. 25 Øre.
166. Bekæmpelse af Tæger paa Æbletræer samt Bidrag til disse Tægers Biologi. Ved Sofie Rostrup og Mathias Thomsen. 29. Bd., 1923, S. 395—461. 1 Kr. 25 Øre.
167. Forskellige Gødningsforsøg paa Mosejord. Ved C. J. Christensen. 29. Bd., 1923, S. 462—509. 1 Kr.
168. Undersøgelse over forskellige Fosfaters Opløselighed. Ved Harald R. Christensen. 29. Bd., 1923, S. 513—74. 1 Kr. 25 Øre.
169. Ensileringsforsøg. I. Ved R. K. Kristensen. 29. Bd., 1923, S. 575—632. 1 Kr. 25 Øre.
170. Forsøg med Frøavl af forskellige Græsarter samt Rødkløver og Kællingetand. Ved E. Lindhard og H. Bagge. 29. Bd., 1923, S. 673—763. 2 Kr.
171. Forsøg med rendyrkede Prøver af Richters Imperator og Up to date samt med forskellige nyere Kartoffelsorter. Ved L. P. Jacobsen. 29. Bd., 1923, S. 764—82. 50 Øre.
172. Undersøgelser vedrørende elektrometriske Metoder til Bestemmelse af Jordreaktionen. Af Harald R. Christensen og S. Tovborg Jensen. 29. Bd., 1923, S. 783—816. 65 Øre.

Meddelelser.

Samtlige Meddelelser, undtagen B-Meddelelserne, er udsendte gennem Landbrugsbladene og Dagbladene og optages efterhaanden i Tidsskrift for Planteavl. De udeladte Numre er forældede og derfor udgaaede. (A) betyder Meddelelse om Forsøgsresultater, (B) betyder Meddelelse til Vejledning.

11. Resultater af Dyrkningsforsøg med store og smaa Kartoffler paa forskellige Afstande, uds. 25. Marts 1904, 12. Bd., S. 77, 2. Oplag, Aug. 1910.
12. Resultater af Dyrkningsforsøg med hele og overskaarne Læggekartofler, uds. 6. Maj 1904, 12. Bd., S. 80, 2. Oplag, Aug. 1910.
14. Om Eftersaaning af Udlægsmarker, uds. den 24. Aug. 1904, 12. Bd., S. 83.
16. Resultater af Saatidsforsøg med Rug, uds. 7. Septbr. 1905, 14. Bd., S. 469, 2. Oplag, Aug. 1910.
18. Resultater af Saatidsforsøg med Havre, uds. 22. Marts 1906, 14. Bd., S. 474, 2. Oplag, Aug. 1910, 3. Oplag, Marts 1919.
20. Resultater af Overvintringsforsøg med Runkelroer, uds. 20. Septbr. 1906, 15. Bd., S. 183, 2. supp. Udgave, Aug. 1910, 3. Oplag, Marts 1919.
21. Resultater af Dyrkningsforsøg med Ærter og Hestebønner, uds. 21. Marts 1907, 2. Oplag, Septbr. 1908, 16. Bd., S. 151.

22. Resultater af Dyrkningsforsøg med Staldfoderblandinger, saaede til forskellig Tid, uds. 27. Marts 1907, 16. Bd., S. 155.
23. Resultater af forskellige Dyrkningsforsøg med Rodfrugter, uds. 11. April 1907, 16. Bd., S. 159, 2. Oplag, Aug. 1910.
25. Resultater af Undersøgelser over Ajlens Indhold af Kvælstof under forskellige Forhold, uds. 25. Juli 1907, 16. Bd., S. 164, 2. Oplag, Novbr. 1910.
30. Resultater af Forsøg med Afhugning af Lucerne 2, 3 eller 4 Gange aarlig paa god Lucernejord, uds. 6. Aug. 1908, 17. Bd., S. 351, 2. Opl., Marts 1919.
31. Bekæmpelse af Ukrud med Jærnvitriol, uds. 18. Febr. 1909, 17. Bd., S. 353, 2. Oplag, April 1915.
35. Resultater af Forsøg med Kartofler, lagt til forskellig Tid og i forskellige Dybder, uds. 24. Marts 1910, 18. Bd., S. 402.
37. Udbytteforsøg med Rødkløver fra forskellige Avlssteder 1898—1910, uds. 16. Marts 1911, 18. Bd., S. 406.
38. Frøavl af Hundegræs. Foreløbige Resultater af Forsøg med forskellige Saamaader og Saamængder, uds. 23. Marts 1911, 19. Bd., S. 305.
39. Frøavl af Kællingetand. Resultater af foreløbige Forsøg over Udsædsmængdens Indflydelse paa Frøudbyttet samt af Forsøg med Frøavl af 1. eller 2. Slæt, uds. 30. Marts 1911, 19. Bd., S. 307.
40. Udbytteforsøg med Foderlucerne fra forskellige Avlssteder 1901—1910, uds. 18. Maj 1911, 19. Bd. S. 309.
41. Resultater af Forsøg med Rugsorter 1905—1910, uds. 27. Juli 1911, 19. Bd., S. 310.
42. Resultater af Dyrkningsforsøg med Blandsæd til Modenhed, uds. 1. Decbr. 1911, 19. Bd., S. 313, 2. Oplag, Marts 1919.
43. Forsøg med Dyrkning af tidlige Kartofler, uds. 15. Marts 1912, 19. Bd., S. 318.
44. Udbytteforsøg med Alsikekløver, Hvidkløver og Humle-Sneglebæg fra forskellige Avlssteder, uds. 22. Marts 1912, 19. Bd., S. 320.
45. Afstands- og Udtyndingsforsøg med Rodfrugter, uds. 19. April 1912, 19. Bd., S. 323.
47. 17 Aars Forsøg over Anvendelsen af Staldgødning og Kunstgødning paa Forsøgsstationen ved Askov 1894—1910, uds. 30. Januar 1913, 20. Bd., S. 744, 2. Oplag, Marts 1919.
48. Forsøg med Turnipssorter til Sommerstaldfodring, uds. 14. Marts 1913, 20. Bd., S. 749.
49. Resultater af 13 Aars Forsøg med Staldgødning, anvendt i forskellig Mængde og til forskellig Tid, med og uden Tilskud af Ajle, paa Forsøgsmarkerne ved Askov 1898—1910, uds. 28. Marts 1913, 20. Bd., S. 752.
50. 6 Aars Forsøg med forskellige Sorter af Vinterhvede, 1907—1912, uds. 1. Aug. 1913, 20. Bd., S. 755.
51. Resultater af Dyrkningsforsøg med Havresorter 1908—1912, uds. 13. Marts 1914, 21. Bd., S. 309.
52. Forsøg med Bygsorter 1907—1912, uds. 20. Marts 1914, 21. Bd., S. 313.
55. Forsøg med Kartoffelsorter 1904—1911, uds. 8. April 1914, 21. Bd., S. 744.
58. Overvintringsforsøg med Kaalroer, uds. 2. Oktober 1914, 21. Bd., S. 755.
59. Forsøg med forskellig Saatid for Sukkerroer 1908—1913, uds. 22. Jan. 1915, 22. Bd., S. 714.
60. Bagning af Brød af forskellig Rug, uds. 19. Febr. 1915, 22. Bd., S. 715.
61. Forsøg med Udtynding af Rodfrugter, uds. 26. Marts 1915, 22. Bd., S. 718.
62. Opbevaring af kogte Kartofler til Sommerfodring, uds. 10. Decbr. 1915, 23. Bd., S. 778.
65. Forsøg med Dyrkning i Havre af Serradela og Tidlig Rødkløver til Grøngødning 1910—16, uds. 30. Marts 1917, 24. Bd., S. 614.
66. Forsøg til Belysning af Roetoppens Værdi som Gødning, uds. 18. Oktbr. 1917, 24. Bd., S. 616.
67. Brak- og Grøngødningsforsøg paa Sandmarken ved Askov Forsøgsstation 1888—1914, uds. 15. Marts 1918, 27. Bd., S. 377.

68. Forsøg med Frøavl af Gul og Blaa Lupin, saaet til forskellig Tid. 1894—1902, uds. 27. Marts 1918, 27. Bd., S. 380.
70. Forsøg over Slættidens Indflydelse paa Høafgrødens Størrelse og paa Høets Foderværdi, uds. 9. Maj 1918, 27. Bd., S. 383.
71. Forsøg med Sorter af Stikkelsbær, Ribs og Solbær (A), uds. 18. Marts 1920, 27. Bd., S. 385.
72. Forsøg med Agerkultur paa Højmose. Forskellig Jordlægning og Gødskning (A), uds. 25. Marts 1920, 27. Bd., S. 388.
73. Forsøg med forskellige Sorter af Toradet Byg 1913—16 (A), uds. 31. Marts 1920, 27. Bd., S. 391.
74. Forsøg med forskellige Stammer af Vinterhvidkaal 1917—1919 (A), uds. 24. Juni 1920, 27. Bd., S. 393.
75. Forsøg med Opbevaring af Frugt i Kælder og afkølede Lagerrum (A), uds. 1. Juli 1920, 27. Bd., S. 395.
76. Gulerods-Krusesyge (B), uds. Marts 1921, 28. Bd., S. 62.
77. Kartoffelens Bladrullesyge (B), uds. Marts 1921, 28. Bd., S. 64.
78. Brand hos Vintersæd (B), uds. Marts 1921, 28. Bd., S. 66.
79. Brand hos Vaarsæd (B), uds. Marts 1921, 28. Bd., S. 70.
80. Byggets Stribesyge (B), uds. Marts 1921, 28. Bd., S. 73.
81. Forsøg med Jordbærsorter (A), uds. 31. Marts 1921, 28. Bd., S. 75.
82. Nogle Resultater af de første 8 Aars Gødningsforsøg paa Forsøgsstationen ved Aarslev 1911—18 (A), uds. 31. Marts 1921, 28. Bd., S. 78.
83. Jordlopper og deres Bekæmpelse (B), uds. Maj 1921, 28. Bd., S. 81.
84. Kaalfluens Levevis og Bekæmpelse (B), uds. Maj 1921, 28. Bd., S. 85.
85. Kartoffelskimmelen (B), uds. Maj 1921, 28. Bd., S. 88.
86. Stikkelsbærdræberen (B), uds. Maj 1921, 28. Bd., S. 92.
87. Podning af Bælplanter (B), uds. Februar 1922, 28. Bd., S. 537.
88. Kunstig Vanding af Have- og Markafgrøder (A), uds. 20. April 1922, 28. Bd., S. 540.
89. Sprøjtning af Æbletræer og andre Kærnefrugttræer (B), uds. Maj 1922, 28. Bd., S. 544.
90. Sorts- og Stamme-forsøg med lave Marvæter 1919—21 (A), uds. 15. Juni 1922, 28. Bd., S. 548.
91. Bedefluens Levevis og Bekæmpelse (B), uds. Juni 1922, 28. Bd., S. 550.
92. Aadselbillens Levevis og Bekæmpelse (B), uds. Juni 1922, 28. Bd., S. 553.
93. Havremaalens Levevis og Bekæmpelse (B), uds. Juni 1922, 28. Bd., S. 557.
94. Lyspletsyge hos Havre (B), uds. Juli 1922, 28. Bd., S. 561.
95. Kaalbrok (B), uds. Juli 1922, 28. Bd., S. 563.
96. Forsøg med Sorter og Stammer af Havegulerødder 1919—1921 (A), uds. 12. Oktober 1922, 28. Bd., S. 566.
97. Forsøg med Sorter og Stammer af Rødbeder 1919—1921 (A), uds. 19. Oktober 1922, 28. Bd., S. 568.
98. Spiringsforsøg i Marken med Runkelroefrø (A), uds. 1. Februar 1923, 29. Bd., S. 633.
99. Forsøg med nyere tyske Kartoffelsorter. 1921—1922 (A), uds. 1. Marts 1923, 29. Bd., S. 635.
100. Sprøjtning mod Tæger paa Æbletræer (A), uds. 19. April 1923, 29. Bd., S. 636.
101. Læts Indflydelse paa Frugttræernes Trivsel og Ydeevne (A), uds. 28. Juni 1923, 29. Bd., S. 640.
102. Opbevaring af Æbler og Pærer (A), uds. 5. Juli 1923, 29. Bd., S. 641.
103. Forsøg med Afsvampning af Vintersæd (A), uds. 23. August 1923.
104. Kartoffelbrok (B), uds. Oktober 1923.
105. Forsøg med Stammer af Tomater for Friland. 1919—1921 (A), uds. 12. Oktober 1923.
106. Læts Indflydelse paa Jordbærrenes Ydeevne og Modningstid (A), uds. 8. November 1923.

Forklaring til Jordbundskortet.

Kortets Jordbundssignaturer, der giver en Oversigt over Jordens naturlige Beskaffenhed i de øvre Lag, er gengivne efter et af Professor C. F. A. Tuxen i 1890'erne udarbejdet Oversigtskort. Dette er dog paa flere Punkter korrigeret efter nyere Oplysninger og for Sønderjyllands Vedkommende delvis suppleret efter L. Meyns geologiske Oversigtskort samt for Færøerne gengivet efter Generalstabens Kort.

Signaturen for: *Lerede Jorder* betegner: gode, overvejende lermuldede Jorder (sandblandet Lermuld).

- — *Sandede Jorder*: lettere, overvejende sandmuldede Jorder (lerblandet Sandmuld).
 - — *Hedejorder*: Hedeflader, meget magre Sandjorder, nu eller tidligere bevoksede med Lyng.
 - — *Mosejorder*: Høj- og Lavmoser, Eng- og Kærjorder o. l.
 - — *Marskjorder*: Sand- og Lermarsk, Klægjorder o. l.
 - — *Havbundsdannelser*: hævet Havbund og inddæmmede Arealer.
 - — *Klitter*: Flyvesand.
 - — *Statens Forsøgsstationer og Forsøgsafdelinger* er beliggende paa de dertil svarende Jordarter (se Side 109—10).
-

